Maa Hääl

Maarahwa ajaleht

Nr. 128 (903). Kesknädalal, 2. now. 1938. a. **6. aastakäik.**

Tänaſt lehte 10 külge.
Ükſiknumber 6 ſenti.
Ilmub kolm korda nädalas.
Igal esmaspäewal, kolmapäewal ja reedel.

Telefonid: toimetus 449-85 ja 449-88, talitus 449-84, tellimiſed 449-86, kuulutuſed 449-87. Toimetuſe kõnetunnid kella 10—12, talitus awatud kella 8—17.

Postiga ühe kuu wiiſi tellides 70 ſenti, kolme kuu peale korraga 2 krooni, kuueks kuuks kr. 3,80. Kõik „Maa Hääle" kolme kuu ja pikema aja tellijad ſaawad tellida „Perekonnalehte", „RS i" ja „Ajude Gümnaſtikat" poole hinnaga, ſ. o. makſtes igalt nim. ajakirjalt 25 ſenti kuus, ning „Esmaspäewa" 15 ſendiga kuus. Tellimiſi wõtawad waſtu kõik postiaſutuſed. Aadreſſi muutmine 25 ſenti.

Toimetus ja talitus Pikk tn. 54/58, Tallinn.

Kasutage
„Maa Hääle"
väikekuulutusi!
Need on mitmeti kasulikud ja maksavad siiski vähe: iga sõna ainult 5 senti ja pealkiri 20 senti. Hind saatke postmarkides või rahas „Maa Hääle" kuulutusosakonda Tallinn, Pikk 54/56

Tallinna Linna Keskraamatukogu

Miljonite aherwartel Marſeille'is.
Äsjaſt Marſeille'i tulikahju nimetatakſe Euroopa wiimaſeaja ſuurimaks tulekataſtroofiks, mille ohwrite arwu arwatakſe tõuswat ligi 100-ni. (Lähemalt 5. leheküljel).

Saksa all pool miljonit tshehhi

Poola ſaab Tſhehhoſlowakkia kuulſad talikuurordid. Piiriajamine lõpeb 30. nowembriks.

Paljukannatanud Tſhehhoſlowakkiat tuletatakſe Euroopa ſuurpoliitikas meele weel waid ühenduſes piiritüliga Ungari ja Tſhehhimaa wahel. Laupäewal ſiiski teatati, et Tſhehhoſlowakkias peetud kurba juubelipüha. See oli Tſhehhoſlowakkia iſeſeiswuſe 20 aastapäew. Enne ſuurt konflikti Sakſamaaga oli kawatſus ſeda riigi 20. a. juubelit ſuurejooneliſelt pühitſeda, kuid ſaatus tahtis teiſiti. Nüüd leiti, et parem on pühitſeda ſeda päewa ſellega, mis Tſhehhoſlowakkiale weel on jäänud oma tulewiku kindlustamiſeks, nimelt tööga. Tſhehhoſlowakkia lehed nimetaſid ſeda päewa „püha piſarates".

Edaſi teatati, et ſakslaſed proowinud tſhehhi kindlustuſi, mis oſutunud wäga tugewateks, kuna pommid ei ſuutnud neid purustada. Mõni aasta tagaſi ei ſuutnud keegi ennustada, et tſhehhid ehitawad talli raha eest ſakslastele kindlustuſi, ent ſaatuſe teed on imelikud.

Pühapäewal teatati, et Tſhehhoſlowakkia walitſus palub Sakſa ja Itaalia wahesobituſt Tſhehhi ja Ungari piiri määrmiſel. Sellekohane ettepanek tehti Praha walitſuſe poolt Sakſa ja Itaalia walitſustele. Mõlema riigi walitſuſed wõtſid ſelle ettepaneku wastu. Sakſa, Itaalia ja Tſhehhoſlowakkia wälisminiſtrid tulewad 2. now. Wiinis kokku, et ſaawutada lahenduſt Tſhehhi-Ungari piiritülis. Samal ajal aga teatati, et olewat wähe lootuſi Ungari-Poola ühiſeks piiriks.

Ruteenia eeskujul kawatſeb ka Slowakkia laiali ſaata poliitiliſed erakonnad.

Muſſolini ja tema wälisminiſtri läbirääkimistel Sakſa wälisminiſtri von Ribbentropiga on tõenäoliſelt kindlaks määratud mõlema riigi wälispoliitiline ſuund ja üldiſed direktiiwid. Wälja arwatud Ungari-Tſhehhi probleem, on mõlema maa riigimehed jõudnud kokkuleppele kogu Euroopa ſeiſukorra kohta. Ametlikult toonitatakſe, et mõlema maa waadete ja arwamiste wahel on walitſemas täielik ühtlus.

Ülaltoodud teadetega piirduſid wiimaste päewade uudiſed Tſhehhoſlowakkia probleemi kohta.

Saak suurem Müncheni kokkuleppest.

Wastasrind ründab Chamberlaini.

(ETA) London, 2. now (Reuter.) Awades alamkojas waidluſed rahwuswaheliſe ſeiſukorra üle, tööerakonna juht Attlee ütles muuſeas:

Tſhehhoſlowakkia uued piirid on weel halwemad neiſt piiridest, mis olid ette nähtud Godesbergi memorandumis. Hitler on ſaanud weel rohkem, kui ta nõudis. Seepäraſt meie oleme õigustatud teada ſaama, mida Briti eſindajad rahwuswaheliſes komiſjonis on teinud, kui nad üldſe midagi on teinud. Nagu näha,

> **ei ole üldſe mingit tähelepanu pööratud ſellele, kas Tſhehhoſlowakkia ſuudab ſäilitada oma iſeſeiswat poliitiliſt ja majanduslikku elu neis piirides. On arwestatud ainult Sakſamaa nõudmiſi.**

Saagi jagamine näib olewat jäetud Sakſamaa ja Itaalia hooleks. Meie peame nüüd küſima, kas tükeldatud Tſhehhoſlowakkia ſuudab weel elada iſeſeiswat elu.

Tſhehhoſlowakkiale anda kawatſetawa laenu kohta Attlee ütles: Kas meie wõime olla kindlad ſelles, et meil on ſiin tegemiſt iſeſeiswa Tſhehhoſlowakkiaga, mitte aga Sakſa waſalliga.

> **Ei oleks mingit kaſu anda kanapoegadele kalliſt toitu, kui rebane nad ära ſööb.**

Peaminiſter Chamberlain oma wastuſes ſeletas, et tema ei ſaa pidada Müncheni kokkulepet Inglismaa ja Prantſusmaa lüüaſaamiſeks.

> **On küll tõſi, et mõned aſjad on läinud nii, nagu ſeda ei ſaa heaks kiita.**

Praha, 2. nowembril.

ETA. (Reuter.) Tſhehhoſlowakkia-Poola piiri lõpliku kindlaksmääramiſega jääb tähtis tööstuskeskus Morawska-Oſtrawa (Mähriſch-Oſtrau) Tſhehhoſlowakkiale, kuid Tſhehhoſlowakkia kaotab oma parimad taliſpordikohad ja poole Gerlachi mäeſt, mis on tema kõrgeim mägi. Ekspertide komiſjon, kelle üleſandeks on piiri üksikasjad kindlaks määrata, peab oma töö lõpetama 30. nowembriks.

Briti ei alusta Saksamaaga majanduslikku söda.

London, 2. nowembril.

ETA. (Reuter.) Chamberlain ütles oma alamkojas peetud kõnes weel, et Briti teadete järele on Sakſamaal umbes 580.000 tſhehhi, kuna Tſhehhoſlowakkias on umbes 250.000 ſakslaſt. See aſjaolu on tehtud teatawaks Sakſa-Tſhehhi komiſjonile, kes ei ole weel teinud lõplikku otſuſt. Kui ſee on ſündinud, ſiis küſimus tuleb arutuſele rahwuswaheliſes komiſjonis. Briti walitſus on annud eſialgu ſiſſeſõiduloa 350-le Tſhehhi põgenikule, kellede walitſus tunneb tõſiſt poolehoidu.

Edaſi Chamberlain waidles wastu Attlee ſeletustele, millede järele Müncheni kokkulepe toowat eneſega kaaſa tumedaid majanduslikke tagajärgi. Ühtlaſi ta ſeletas, et Inglismaa ei taha alustada Sakſamaaga majanduslikku ſõda. Kui Sakſamaa parandab oma majanduslikke ſuhteid Kagu-Euroopa riikidega, ſiis ka Inglismaa ſaab ſelleſt oma oſa.

Kauge-Ida konflikti kohta Chamberlain ſeletas, et kui ſõda on lõppenud ja kui algab Hiina uuesti üleſehitamine, ſiis ei ſuudeta tõenäoliſelt teha ilma Inglismaa rahanduslikn abita.

Relwastusküſimuſe kohta Chamberlain ſeletas, et Inglismaa ei kawatſe warustada ega luua endale ſõjawäge mandri mõistete järele. Meie ei taha alustada mingil tingimuſel uut relwastuswõidujooksu. Mis puutub Münchenis allakirjutatud Ingliſe-Sakſa deklaratſiooni, ſiis mina olen arwamiſel, et kui ſelleſt peetakſe kinni, ſiis on olemas wäljawaateid Euroopa rahu uueks ajajärguks. Meie kawatſeme esmajoones piirata relwastuſi kokkulepete teel. Demokraatiad ja totaalſed riigid wõiwad koos töötada, kui nad ſeda ſoowiwad. See on poliitika, millele Briti walitſus kawatſeb end pühendada täie innuga, lõpetas Chamberlain.

Kaug-Ida sõjaväljaks — kogu Hiina.

Jaapan moodustas Hankous uue Hiina walitſuſe.

Hiina-Jaapani ſõjas wiimaſel kolmel päewal puuduſid ſuuremad ſündmuſed. Eriti ſõjategewuſe alal. Laupäewal teatati, et Jaapani walitſus awaldab 3. nowembril ſeletuſe, milles tehakſe teatawaks Jaapani poliitika Hiinas. Selle järele tunnistatakſe marſſal Tſhiangkaiſhek mässajaks, kellega Tokio on otſustanud katkestada igaſuguſed diplomaatlikud ſuhted. Mis puutub ſõjalistesſe eesmärkidesſe, ſiis Jaapan tahab täielikult walitſeda Peking-Kantoni raudteeliini kui ka ſelleſt ida pool aſuwate maa-alade üle. Hiinlaste wastupanu jatkudes ähwardab Jaapan ſõjaliſi operatſioone jatkata kuni Hiina läänepoolſemate piiriprowintſideni.

Tokio teatel on lewinud kuulduſed, millede järele marſſal Tſhiangkaiſhek kaaluwat ſõja kuulutamiſt Jaapanile. Tokio walitſuſe ſeiſukoha järele puudutawat ſee Jaapanit wähe. Kui aga mõni kolmas riik peaks päraſt ſõjakuulutamiſt marſſal Tſhiangkaiſheki poolt keelama relwade ja ſõjamoona wäljaweo Jaapanisſe neutraliteediſeaduſe põhjal, ſiis Jaapan on ſunnitud tarwituſele wõtma wastuabinõuſid. Jaapan kawatſewat teostada Hiina täielikku blokeerimiſt.

Hiina allikateſt teatatakſe, et jaapanlaste Hankousſe ſaabumiſe päewal on ſeal moodustatud uus ajutine walitſus. Uue walitſuſe liikmed olewat ſaabunud Hankousſe Põhja-Hiinaſt. Hankou walitſuſe juhiks olewat kindral Wupeiſu. Mõnedeſt ringkondadeſt kinnitatakſe, et Hiina kolm ajutiſt walitſuſt, nimelt Pekingi, Nankingi ja Hankou walitſuſed ühinewad lähemal ajal ja et Jaapan alustawat ſeejärele rahuläbirääkimiſi uue Hiina walitſuſega.

Wahepeal on Jaapanis uueks wälisminiſtriks nimetatud Arita, kes jatkab ſeniſt Jaapani wälispoliitika ſuunda.

Algab söda, mille taolist pole nähtud.

London, 2. nowembril.

ETA. (Reuter.) Reuter ſai Hiinaſt ametliku telegrammi, milles teatatakſe, et marſſal Tſhiangkaiſhek on awaldanud Hiina rahwale 4.000-ſõnaliſe maniſeſti, kutſudes rahwaſt jatkama wastupanu awaldamiſt jaapanlastele weel ſuurema ſitkuſe ja wahwuſega. Hiina on otſustanud tarwitada jaapanlaste ſuhtes wäſitamiſe taktikat. Hiina läänprowintſides luuakſe toetuspunktid pikaks ſõjapidamiſeks.

Marſſal Tſhiangkaiſhek on Tſhungkingis awaldanud teadaande, milles muuſeas ſeletatakſe, et ſõda on jõudnud pöördepunkti. Sõja iſeloom muutub ja nüüd algab kõigil frontidel, ka Jaapani liinide taga, ſõda, mis haarab kogu Hiina. Sellel ſõjal ei olewat eelkäijat ajaloos.

Kanton, 2. nowembril.

(ETA. (Reuter.) Kaheksa päewa on juba möödunud jaapanlaste ſiſſetungiſt Kantoni. Ent ikka weel on linn täielikult maha jäetud. Ei ole ka mingeid märke, et Hiina elanikud kawatſekſid linna tagaſi pöörduda. Ärritegewus ſeiſab täielikult. Tuhanded hiinlaſed hulguwad Pärlijõe ümbruſes ja korraldawad rüüstamisretki.

Tſhungking, 2. nowembril.

ETA. (Reuter.) Jaapani wäed, umbes 10.000 meeſt, algaſid Shanſi prowintſi loodeoſas tegewuſt Hiina ſiſſiſalkade wastu. Jaapani wäed tegutſewad kolmes kolonnis.

Jangtſe lõunafrondil hiinlaſed wõtſid jaapanlastelt tagaſi Lungkani linna. Jaapanlaſi jälitades hiinlaſed on juba jõudnud tähtſa Jangſini linna aguliteni. Nad loodawad ſelle linna jaapanlastelt warſti tagaſi wõita.

Hiina rahwa poliitiline nõukogu wõttis eile wastu reſolutſiooni, milles kinnitatakſe uſalduſt marſſal Tſhiangkaiſhekile ja lubatakſe teda toetada wõitluſes jaapanlaste wastu.

90.000 itaallast Franco armees

Mittewahelesegamiſe aſemel uuſi ſõjatransporte Hiſpaaniasſe.

London, 2. nowembril.

ETA. (Reuter.) Valencia walitſuſe ſuurſaadik on eſitanud Ingliſe wälisministeeriumile noodi, milles kinnitatakſe, et Itaalia wahelesegamine Hiſpaanias ei olewat mitte wähenenud, waid koguni ſuurenenud. Nagu teated täiesti uſaldusmäärſeſt allikaſt, mida kinnitawad faktid ja arwud, wäidawad, wõitleb francolaste poolel weel umbes 90.000 itaallaſt. Nende hulgas on 60.000 meeſt jalawäeſt, kahurwäeſt ja tankiükſusteſt, 900—1000 lendurit ja umbes 2000 lendurmehaanikut. Hiljuti on ſaabunud Hiſpaaniasſe uuſi transporte Itaalia ſõdureid ja lendurtehnikuid, ſamuti uuetüübiliſi pommilennukeid.

Rooma, 2. nowembril.

ETA. (DNB.) Siinſeiſt poliitiliſiſt ringkonniſt lükatakſe ümber kuulduſed, nagu wiibiks weel 90.000 itaallaſt Franco wägede poolel.

Balti riikide neutraliteedi nõupidamiſed Tallinnas.

Kolmapäewal ſaabus Tallinna Läti walitſuſe eſindajana dir. A. Stegmanis, kes wõtab ſiin oſa Balti riikide eſindajate nõupidamiſeſt Balti riikide ühiſe neutraliteediſeaduſe wäljatöötamiſeks.

Neutraliteediſeaduſe tekſt koostatakſe kolme liidumaa eſindajate poolt ühiſelt, kuna iga riik paneb ſelle makſma eraldi. Seadus ſiſaldaks korduwalt Balti riikide poolt deklareeritud neutraliteedi printſiipi.

Munters ſõidab Taani.

Riia, 2. nowembril.

ETA. Taani wälisminiſtri Munchi kutſel ſõidab wälisminister Munters 1. detſembril ametlikuks külaskäiguks Kopenhaageni.

Ka Teil, nimelt just Teil ärgu puudugu teos
„Vaba Eesti 20-aastane".
Hingehaaraw ſiſu. 400 ſuurt wärwitrükis lhk. Hind kuni 15. now. **ainult** kr. 1.50. Pealadu ja tellimiſed: R. Tusti kirjastuſele, Haapſalu, Riguldi pſt.

Hollandi ei hakka jagama aſumaid.

Haag, 2. now.

(ETA). (Havas). Hollandi telegraafiagentuur teatab, et Hollandi wälispoliitika eesmärgiks on jalule ſeada ja ſäilitada ſõbralikke ſuhteid kõigi teiste riikidega. Ühtlaſi Hollandi walitſus toonitab, et kuulduſed rahwuswaheliſe konwerentſi kokkukutſumiſeſt aſumaade uuesti jagamiſeks on täiesti aluſetud. Walitſus on ſeiſukohal, et Hollandil ei ole ühtki põhjuſt oſa wõtta niiſuguſeſt konwerentſiſt, ſeſt temal ei ole endiſi Sakſa aſumaid.

Põllumajandusturg

Nädala rekord kartulite väljaveos.

Eksporditi 22.000 kwintaali. Söögikartuli hinnad tõuſid 10—20 ſenti kwintaalilt.

Möödunud nädalal oli käesolewal hooajal kartulite wäljaweo pooleſt ſuuremaid. Nädala lõpuks ſaadeti wälja koguſummas ümmarguſelt 22.000 kwintaali kartuleid eelmiſe nädala 6000 kw. wastu. Nimetatud koguſeſt läks ſeemnekartulina Wahemereäärſeiſſe ja Lõuna-Ameerika riigeſſe 20.000 kw. ülejäänud oſa läks peamiſelt Rootſi.

Seemnekartulite ſortimine kestab Tallinna ladudes edaſi. Nowembri algul läheb taas ſuurem ſeemnekartuliſaadetis wälja. Maalt on juba ſuurem oſa ſeemnekartuleid wõetud kokku. Kokkuwõetaw ſeemnekartulite kogus jääb käesolewal aastal wäikſemaks mulluſeſt. Kui möödunud aastal wäljaweohooajal turustati ſuurem oſa ſeemnekartuleid detſembris ja jaanuaris, on käesolewal aastal loota, et ſeemnekartulite eksport lõpeb warem, hiljemalt detſembri algul.

Söögikartuliturg muutub järjeſt elawamaks. Stokholmis näitawad kartulihinnad paranemiſt. Meilt on läinud Rootſi ümmarguſelt 10 purjekat kartulitega. Möödunud nädalal toodi Lätiſt Stokholmi 2000 kw ſöögikartuleid ſort „bintje“, milline kogus on müüdud weidi odawama hinnaga kui meie wiimaſed müügitehingud. Kas Läti kawatſeb edaspidi müüa ſöögikartuleid Rootſi, ſelle kohta puuduwad praegu teated.

Rootſi oma kartul, eriti ſee, mida tuuakſe ſiſemaalt raudteega Stokholmi, ei ole kwaliteedilt kuigi hea. Parema kwaliteediga on ſaartelt wõetaw kartul. Arwestades Rootſi madalamat kartuliſaaki ja mis on ka kwaliteedilt halwem, wõib loota, et eelolewal talwel ja kewadel ostab Rootſi wälismaalt ſöögikartuleid rohkem kui möödunud aastal.

Wiimaſel ajal on nõudmiſi ſöögikartuli järele ka Soomeſt. Kuid ſealſed hinnad on weel ſelleks madalad, et kõrge ſisſeweotolli juures oleks wõimalik meilt osta ſöögikartuleid. Soome lahe ſaarte ſoomlaſed weawad tööstuskartuleid Wiiburi ja Kotka.

Möödunud nädalal ſöögikartulihinnad paraneſid umbes 10—20 ſenti kwintaalilt. Seemnekartulihinnad püſiſid eelmiſe nädala taſemel.

Tänavu juba 39.763.000 kanamuna eksporditud.

Miljon muna rohkem kui mullu.

Kanamunahindade kujunemine toimus möödunud nädalal wälisturul paranewas ſuunas. Tallinnas noteeriti 28. oktoobril meie eksportmunadel endine hind, ſ. o. 115 ſenti kilogramm franko kogumispunkt. Siseturumunade noteering jäi ſamuti püſima eelmiſe nädala taſemel, ſ. o. 110 ſenti kg franko kogumispunkt.

Nagu põllutööministeeriumi kanamunade kontrolörilt hr. Hiiopilt kuuleme, on tänawu oktoobris kanamune eksporditud 3.366.000 tk. 5.220.000 muna wastu mullu ſamal ajal. Seega on tänawu oktoobris mulluſega wõrreldes kanamune wähem wälja weetud 1.854.000 tk. Oktoobrikuu wäljaweoſt ſuundus Inglismaale 1.242.000 muna ja Sakſamaale 2.124.000 muna.

1. jaanuariſt kuni 1. nowembrini eksporditi tänawu 39.763.080 kanamuna 38.649.000 muna wastu möödunud aastal ſamal ajawahemikul. Seega on tänawu ſiiski üle miljoni muna rohkem eksporditud kui möödunud aastal. 10 kuu jooksul eksporditud kanamunadeſt ſuundus Sakſamaale 21.554.280 kanamuna wõi 54,2% üldwäljaweoſt, Inglismaale 16.588.800 muna wõi 41,7%, Sheitſi 900.000 muna wõi 2,3% ja Tſhehhoſlowakkiaſſe 720.000 muna wõi 1,8 protſenti.

„Nowembris jatkub loodetawasti kanamunade eksport weel üsna jõudſalt,“ tähendab hr. Hiiop. „Kanad on ſulgimiſe lõpetanud ja kui neid talwekorteris korralikult toidetakſe ning munadeſt head hinda ſaab, nagu ſeni on ſaadud, ſiis ikka mune kokku peaks tulema.“

Ristikuwõrm toodi ſalakaubana Lätiſt.

Wõrmi ſiſaldawa ristikuſeemne müügil järgneb 300-kr. karistus. Ristikuſeeme plommitud kottides müügile?

„Kuna Saaremaa põldudel on wiimaſel ajal lewima hakanud mõned kardetawad umbrohud, tuleb ſeemnemüügi ſeadus eelolewal kewadel Saaremaal eriti karmilt teostamiſele. Seetõttu tuleb ſeemnemüüjailt ristikuſeemne kokkuostu puhul muretſeda tunnistus ſeemne wäärtuſe kohta. Selleks ſaata ſeemne proowid Tallinna riigi kontrolljaama.

Sel alal makswate määruste teostamiſe korra ja ſeemnemüügi wajalike ettewalmistuste kohta ärides eſineb lähemal ajal ſelgitawa loenguga Saare maatulunduskonſulent agr. A. Kaal, kes ühtlaſi tegutſeb kohapeal ſeemnekontrollina,“ kirjutab üks prowintſi lehti.

Et ſaada ſelguſt, kuiwõrd ristikuwõrm meil hädaohtliku kuju wõtnud ja kuidas ſeda kõwemat kontrolli mõeldakſe teostama hakata, pöördume järelepärimiſega riigi ſeemnekontrolljaama abijuhataja mag. Natti poole.

„Ega ristikuwõrm kahjusta üksi Saaremaal,“ räägib mag. Natt. „Oleme ſeni wõidelnud ſelle taimehaiguſe wastu edukalt põldude ümberkündmiſe, wõrmipeſade häwitamiſe ja tarwiduſe korral kogu põllu niitmiſega. Wõrmiſeemet ei tohi ristikuſeemne hulgas leiduda. Suuresti on wõrmi lewitanud aga ristikupekſumaſinad. Wõrmi ſeeme on peenike, ei ſaa maſinaſt teda wälja puhastada. Ja kui pekstakſe maſinaga kogu küla ristikuſeemet, ſiis wõib üheſt majapidamiſeſt wõrm lewida kogu külale.“

„Kuid ſuur karistus on ette nähtud wõrmiſe ristikuſeemne müügi puhul?“

„300 krooni wõi kolm kuud aresti.“

„Aga milliſed need uued wõtted ſiis on, millega tahate wõrmi wastu wõitlema hakata?“

„Wõtted on kõik endiſed. Eriliſt uuſi wõtteid pole. Kawad on küll tehtud, kuid ſelleſt on weel warajane rääkida.“

„Wähemalt põhimõtteliſelt?“

„Põllutöökoda on rõhutanud ristikuſeemnemüügi teostamiſt plommitud kottides, nagu ſee tarwituſel linaſeemne juures. Nii et oſtja teab, milliſe kwaliteediga ſeemet ta ostab. Ministeeriumis on aſi ka kaalumiſel olnud, kuid waewalt ſelleſt midagi wälja tuleb. Keskaſutus ſeda mõtet ei poolda, kuna ſee nõuab ſuurt järelewalweaparatuuri. Loodame, et ſaame läbi ſeniſe ſeadusandluſega.“

Samal teemal weſtleme weel põllutöökoja taimekaswatuſenõuniku agr. Leetojaga.

„Ristikuwõrm on meil ſeni eſinenud Walga-, Wiljandi- ja oſalt ka Tartumaal,“ tähendab agr. Leetoja, „ſeda aga ſiiski üksikuis kohis. Massiliſt eſinemiſt pole ſeni ette tulnud.“

„Kuſt wõrm meile üldſe alguſe ſai?“

„Põllutööministeerium on ſelgitanud, et Lätiſt. Salakaubana ſisſeweetud ristikuſeeme on ſiſaldanud ſuurel määral wõrmi.“

Piimahinda tõsteti kõigis kauplustes.

Piimahinnad püſiwad taſemel, millele nad möödunud nädala noteeringul tõuſid. Eelmiſel nädalal Tallinnas tõuſis kõikides kauplustes piimahind ja ka need piimakaupluſed, kes hinnatõſtmiſega wiiwitaſid, hakkaſid talupidajatele maksma 2. waliku rõõſkpiima eest 11 ſenti liiter. Ka P. K. „Wõiekspordi“ keskmeierei Tallinnas tõstis alates 26. oktoobriſt oma piima kõigi liikide hindu 1 ſendi wõrra liitrilt. „Wõieksport“ annab nüüd piima kauplustele järgmiste hindadega: 1. waliku rõõſkpiim, raswarikas, pudelites 17 ſ. l.; 1. waliku rõõſkpiim harilik pudelites — 16 ſenti ltr.; 1. waliku rõõſkpiim lahtine — 14 ſ. l; 2. waliku rõõſkpiim lahtiſelt — 12 ſenti liiter.

Hunaeksport ſuureneb.

Hunaekspordi alal on juba märgata elawnemiſt. Soomeſt on ſaadud tellimiſi ja tehti ka juba müüke. Wäikſemaid raskuſi on weel liiwi ſibulõunte müügiga, kuna Soomes põlatakſe ſeda ſorti wäikeſeks ja pakutakſe temaſt ſeepäraſt tunduwalt madalamat hinda wõrreldes punaſewärwiliste ſortidega. Tartu rooſiõuna ostetakſe Soomes palju kergemini.

Ka jõhwikate eksport edeneb üsna hästi.

Tõsi kui aamen kirikus on „Maa Hääle“ nõu ja juhatus,

Raadio

Neljapäewal, 3. now.

Tallinn. 7.00 äratusmäng, wõimlemine. 7.20 päewauud., ilmateade. 7.30 hommikkontſ. 8.15 hommikpalwus. 8.35 perenaistele. Turuteateid. 16.50 teateid ja reklaami. 17.00 (Türi) ingliſe keele edaſijõudnuile. 17.30 muuſika kohwikust „Harju“. 18.10 ſaade mudilastele. 18.40 päewauud. 19.00 õige aeg, teateid. 19.05 wiis minutit terwiſele — dr. med. M. Kaſk. 19.10 koorilaule. 19.35 nimede eestistamiſe kümmeminutit. 19.45 majanduslik ringwaade. 20.00 ſärawaid tähti filmitaewaſt (helipl.). 20.25 „Mister Wu“, Vernoni ja Oweni näidendi järgi ſeatud kuuldemäng 21.15 Giuſeppe Verdi helitöid. RR orkester. 20.00 õige aeg, päewauud. ja ſporditeateid. 22.10—23.00 põhjamaade muuſika. RR orkester.

Reedel, 4. now.

Tallinn. 7.00 Äratusmäng, wõimlemine. 7.20 Päewauudiſeid, ilmateade. 7.30 Hommikkontſert. (Heliplaadid). 8.15 Hommikpalwus — õp. R. Uhke (Jaani kirikuſt). 8.35 Tallinn ja Türi: Turuteateid. 11.00—11.40 Kooliraadio. „Gaas, gaas!...“ Gaaſiſt kui relwaſt tänapäewa ſõjas ja gaaſikaitſeſt. Kuuldepiltideks kooſtanud major M. Haber. 16.50 Teateid ja reklaami. 17.00 Mandoliinimuuſika. Kirillowi kwintett ja heliplaadid. 17.45 Türi: „Enne kooſolekut“, kuuldepilt maanoorte tööſt. 18.00 Türi: Põllumajanduslik päewaküſimus. 17.45 Tallinn ja Tartu: Walsſide keeriſes. (Heliplaadid). 18.10 Lastele. „Wanaema ſurm“, Jüri Pariſõe jutustus. Loeb Mari Möldre. 18.40 Päewauudiſeid. 19.00 Õige aeg, teateid. 19.05 Priit Ardna ſoololaule. Miks on ſinu ſilmad nii muutunud. Üks ſun. Hällilaul. Hiliſed lilled. Sina maikiw, ſügaw öö. 19.25 Eesti keel — Richard Kreſs. 19.45 Kodumaa ringwaade — peatoimetaja Ants Oidermaa. 20.00 „Kamina juures“, meeleoluline muuſika ja weſtlus õhtutunniks. Kooſtanud Gert Helbemäe. 21.05 Mag. Herman Fiſcher: Tſaariwalitſuſe wastaſed lendlehed Riigi Keskarhiiwis. (Riigi Keskarhiiwi loeng, Tartuſt). 21.25 Hispaania muuſika. RR orkester, juh. prof. R. Kull. 22.00 Õige aeg. Päewauudiſeid ja ſporditeateid. 22.10—23.00 Sümfooniakontſert RR orkester, juh. prof. R. Kull, ja Elſa Awesſon (klawer).

Kas tuleb linamonopol?

Linamonopoli küſimuſes eſitas laupäewal kaubandus-tööstuskoja delegatſioon eesotſas koja juhatuſe eſimehe J. Puhkiga märgukirja põllutööminister A. Tupitſale ja majandusminister L. Sepale.

Delegatſioonil oli põllutööministriga linamonopoli ſisſeſeadmiſe kawatſuſe asjas pikem mõttewahetus, mille kestel ſelgitati wastastikku ſeiſukohti linamonopoli ſisſeſeadmiſe wastu ja ka ſelle poolt. Minister rõhutas, et küſimus otſustatakſe lõplikul kujul wabariigi walitſuſe poolt. Praegu on töötatud wälja wastawa ſeaduſeelnõu kujul linakaubanduſe ümberkorraldamiſe põhialuſed, mis eſitatakſe asjaomastele aſutustele ſeiſukohawõtmiſeks.

Wastawalt koja nõukogu poolt wastuwõetud ſeiſukohtadele juhiti delegatſiooni poolt ſamaſiſuliſe märgukirjaga ühtlaſi majandusministri tähelepanu ſellele, et linamonopoliga ei ſaawutata neid tulemuſi, mida loodetakſe ſelle ſisſeſeadmiſega linamajanduſe olukorra parandamiſeks kätte ſaada. Tſentraliſeeritud müügikorraldus üksi ei wõimalda ſtabiliſeerida lina külwipinda ega aita tõsta ka ſaake, waid ſee oleneb ikkagi eeskätt riiklikeſt juuremakſudeſt ja muudeſt abinõudeſt.

SPORT

Eesti võitis Soomet 5:3.

Wennasrahwa pokſijad ſaid lüüa oma kodus.

13. Eesti-Soome poksimaavõistlus, mis toimus eile Helsingi Messihallis üle 7000 soomlase silma all, murdis kahe vennasrahva vahel peetud poksimaavõistluste halva traditsiooni: et noorem vend vanemat selle oma kodus ei suuda lüüa. Eesti võitis Soomet selgesti 5:3. See oli esimene võit poksimaavõistlusel Soome üle Soome pinnal. See on meile eriline põhjus rõõmustamiseks eilse võidu puhul ja see on põhjus, mispärast soome asjatundjad ütlesid eile õhtul, et Eestit ei või enam poksi alal, nagu mõnel muulgi spordialal, nimetada „väikevennaks“.

Maavõistluse tulemus kujunes üldiselt nii, nagu üldjoontes arvata võis. Võitsid need, kes võitma pidid, kellel selleks eeldused olid. Pidime olema ette teadlikud, et kahes kergemas, kärbes- ja kukk-kaalus, meil veel pole täiel määral väärikaid mehi vastavaile soomlasile. Soomlased isegi ütlevad, et Olli Lehtinen on nende rahvusmeeskonna ankur, kuigi seda väärast otsast. Tavaliselt nimetatakse ankrumeheks ju raskekaallast, Lehtinen on aga kärbeskaallane, kuid sellena euroopaliku kuulsusega.

Võitjaiks osutusid K. Käbi, H. Kanepi, A. Raadik, V. Leet ja M. Linnamägi, kaotasid järelikult A. Torpel, B. Griidin ja A. Rööding. Kolm raskema kaalu matši otsustati häältega 2:1 eestlaste kasuks, kusjuures kõigi matšide otsustajaks oli kaks soomlast ja eestlane P. Matsov. 2:1 otsused Raadiku ja vast ka Linnamäe võitude kohta läheksid tasavägisust arvestades veel kuidagi märki, kuid Leet oli kindlasti väärt ülekaalukalt võitjaks tunnustamist. Üllatuslikum vast oligi Raadiku äärmiselt tasavägine matš Suhosega.

Meie võidukas meeskond saabub koju täna pärastlõunal, välja arvatud Käbi, Kanepi ja Leet, kes sõidavad võistlema Stokholmi.

Eesti meistrid laskmises.

66-a. kol. F. Lebedewi toredustagajärg.

Laupäeval ja pühapäeval peeti laskevõistlusi Tondil. Neil võistlustel järjekorraliselt eesti laskurid tõestasid oma maailma esiridadesse kuuluvust laskespordi alal. Püstitati rida uusi tippsaavutisi.

Pühapäeval lõppesid Eesti meistrivõistlused laskmises. Viimasena oli kavas sõjapüstolist punkti- ja lahinglaskmine. Osavõtjaid oli üle riigi 53 laskurit. Vihmasele ilmale vaatamata saavutati häid tulemusi. Sellel võistlusalal said esimesteks suurmeistriteks (norm 30 lasuga 280 silma) Eestis kol. Feofan Lebedev, ltn. Alfred Kukk ja veltv. Valter Johanson. Erimeistrinorme (270 silma) täitis 9 laskurit.

Eesti meistriks sõjapüstolist punktilaskmises tuli teist korda järjest ltn. Alfred Kukk, (sõjakooli ÜLÜ), saavutades 25 m dis- võimalikust 300-st. 2) veltv. Valter Johanson (õhukaitse srt. gr.) 280; 3) V. Raiküla (Petseri pol.-ametn. kogu) 278; 4) ltn. N. Viru (1 jlg. rüg.) 276; 5) v-a-o. A. Jalak (merevägi); 6) veltv. G. Lokotar (lahingkool) 274

Võistlustel valmistas üllatuse erukolonel 66-aastane Feofan Lebedev (1. jal. rüg. OLÜ), kes oma kõrgele vanusele vaatamata saavutas hea tulemuse 263 s. ja vanuse protsente juure arvestades koguni 305,08 silma.

Kol. F. Lebedev võistles isegi 1912. a. Stokholmi olümpial sõjapüssist laskmises Võistluse lõpul Eesti laskurliidu esimees kindral O. Sternbeck, üle andes võitjaile auhindu, märkis kol. F. Lebedevi teeneid laskespordi pioneerina Eestis, kes aastaid ainsa laskurina harrastas laskmist märklehtedele. Kol. F. Lebedev oli peagu pisarateni liigutatud Eesti laskespordijuhi austusavaldusest temale.

Teise alana oli võistluste kavas lahinglaskmine sõjapüstolist. Osavõtjaid oli 32. Esikohale tuli kapten Gustav Padar (2. üks. jal. pat.), saavutades 15 tabamust ja 128 silma. 2) v-a-o. Järviste (1. diviisi juhatuse ÜLÜ) 15 tab. ja 120 s., 3) veltv. E. Kivistik (lahingkool) 15 tab. ja 119 s., 4) kapt. E. Laasi (lennuvägi) 14 tab. ja 123 s., 5) ltn. A. Kukk (sõjakool) 14 tab. ja 115 s., 6) veltv. G. Lokotar (lahingkool) 14 tab. ja 114 s.

Kotkas Malmös eſimene.

Eesti raskekaalumaadleja Euroopa meister Johannes Kotkas tuli Malmö rahwuswaheliſel maadlusturniiril eſikohale, ſeljatades kõik oma wastaſed. Eſimeſel wõiſtluspäewal ta ſeljatas rootslaſe E. Sjöholmi ja eile rootslaſe Thor Nilsſoni ja taanlaſe K. Waengkjeri.

Rahwuswahelistel maadluswõiſtlustel Malmös Eesti ja Euroopa raskekaalumeister Johannes Kotkas ſooritas eſimeſel wõiſtluspäewal ainult ühe matſhi — rootslaſe E. Sjöholmi wastu, kelle ſeljatas 4 minutiga.

Viljandimaa kuldmedal Henn Arvole.

Esmaspäeval peeti Viljandimaa spordiliidu nõukogu koosolek, kus määrati kuldmedal parimale Viljandimaa sportlasele 1938. a. Selle tunnustuse osaliseks sai Henn Arvo.

Meelespea KALENDER

— Talu ilma „Maa Häälta“ on nagu ſupp ilma ſoolata. — Sellega on ka arusaadaw, mispäraſt 1. nowembriſt alates „Maa Häälele“ meie taludeſt jällegi rohkesti uuſi lugejaid on juure tulnud. Ei ole kaugel aeg, kus „Maa Häält loetakſe igas talus.

*

3. nowembril kell 10 hommikul müüb piiriwalwe Tallinna jaoskond Tallinnas, U.-Sadama tän. 9, enampakkumiſeteel mitmeſuguſt piiriwalwele kõlbmatut warustuſt, nagu postikaſukaid, willſaapaid wihmakuubi, wanker, auto, mootorratta- ja jalgrattakumme jne.

3. nowembril alguſega kell 9 hommikul toimuwad põllutöökoja korralduſel lõhkeasjanduskurſuſed Helme wallas agr. Kesküla Laane talus. Kurſuſi juhatab agr. Rentik. Oſawõtumaks 1,5 kr. iſikult, kusjuures kurſuſe lõpetaja ſaab tunnistuſe lõhkeainetega iſeſeiswalt käſitamiſeks.

3. nowembril kella 8—16 ostab Riigi Wiljaſalw põllupidajailt rukiſt Sõmerpalu, Lehtſe ja Loodi raudteejaamas. Niſu wõetakſe Riigi Wiljaſalwe poolt ſamal päewal wastu Elwa ja W.-Wändra raudteejaamas.

3. nowembril kell 11 hommikul annab aſundusamet Harjumaal Wääna wallas Wähikülas J. Streimani juures Wähiküla maakorralduſe piirkonnas aſuwa 4 ha pindala ülesharimiſe (juurimiſe, kiwide koristamiſe jne.) tööd wälja.

4. nowembril kell 10 hommikul müüakſe awalikul enampakkumiſel Petſeris, Kastani tän. 1, Petſeri 1. jaoskonnakohtuniku kohtuſaalis järgmiſed kinniswarad:

Waſſili Sawini kinniswara, mis koosneb Senno wallas Suure-Potſhki külas aſuwaſt maakohaſt „Räbinowõi“, mille ſuurus 3,27 ha ja mis hinnatud müügiks 1.078 krooni.

Nikolai Tihomirowi kinniswara, mis koosneb omanduswalduſe aluſel ½ mõtteliſeſt oſaſt Petſeri wallas Noſſolowo külas aſuwaſt maakohaſt „Log“. Maakoha üldſuurus on 8,544 ha. Mainitud kinniswara oſa on müügiks hinnatud 873 krooni.

4. nowembril kell 10 hommikul toimub Tallinnas, Pikk tän. 17, metſamaterjalide müük awalikul enampakkumiſel. Müügile tuleb: Triigi, Klooſtri, Piirſalu, Kuresſaare, Loobu, Märjamaa, Nawa, Purila, Huukſi, Tapa, Kolu, Warangu, Rake, Porkuni, Rakwere, Roela, Püssi, Kohtla, Paaswere, Awinurme, Jiſaku, Permisküla, Waiwara, Kiwinõmme, Pagari, Narwa, Puurmani, Adawere, Saare, Aakre, Sangaste, Ahja, Sõmerpalu, Antsla, Waſtſeliina, Weriora, Räpina, Aimla ja Kilingi metskondadeſt kokku umbes 55.300 tihumeetrit okaspuupalke ja 640 rm okaspuupakke 118 üksuſes.

Lähemaid teateid müüdawate metſamaterjalide kohta ſaab a.-ſ. Eesti Metſatööstuſeſt, Tallinn, Falkpargi tän. 4 ja wastawailt metſaülemailt.

4. nowembril kell 12 päewal müüb Tartu maawalitſus ſuuliſel enampakkumiſel Jõgewa endiſe postijaama wana küüni lammutamiſeks ja täielikult äraweдamiſeks. Pakkumine toimub Jõgewal end. postijaama ruumes. Küün on riſtpalkſeintega, põllukiwiſt rajal ja kaetud kõdunenud ſindlikatuſega. Hoone ſuurus on 18,05 × 8,90 × 3,10 m.

4. nowembril kella 8—16 Riigi Wiljaſalw ostab põllupidajailt rukiſt kokku Nõo, Sõmerpalu, Lehtſe ja Wiluwere raudteejaamas. Niſu ostetakſe ſamal päewal Loodi ja Wiluwere raudteejaamas.

4. nowembril alguſega kell 9 hommikul korraldab põllutöökoda lõhkeasjanduskurſuſed Karula wallas (Walgamaal) J. Korpi Männipalu talus. Oſawõtumaks 1,5 kr. iſikult.

Karkſi metskond on teatanud tööbörſile, et ta Tõrwa ja Lõwe rajooni wajab kuni 100 tööliſt. Töölistele on korterid kohapeal. Samuti on ſaadawal toitained.

Põllumeestelt ostetakse

Antsla piirituſetehas ostab kartuleid taſu eest a kr. 1.20 wakk wõi tärkliſeprotſendi aluſel a 13 ſenti tärkliſe kg eest. Wastuwõtmine tehaſe juures iga päew kella 11 peale.

Igaſuguſel arwul rukkeid, otri, kaeru, niſu ja ſegawilja kõrgema päewahinnaga ostab N. Donde ja A. Koplimäe Tapal, Ambla mnt. 8, turuplatſil.

Peekon- ja eksportſigade wastuwõtmine Wõhma eksporttapamajale Loodi raudteejaama juures on igal esmaspäewal kella 13—16. Oſa aluspõhku palutakſe kaaſa wõtta.

Eesti-Saksa kaubanduskokkuleppele kirjutati alla.

Uus kokkulepe ſõlmiti kaheks aastaks ja astub jõusſe 1. jaanuariſt.

Esmaspäewal kirjutati Berliinis alla uuele Eesti-Sakſa kaubanduskokkuleppele. Eesti poolt kirjutas kokkuleppele alla Eesti delegatſiooni juhataja wälisminiſteeriumi wäliskaubanduſe oſakonna direktor G. Meri ja Sakſa poolt miniſteriaalnõunik Poehlmann.

Eesti-Sakſa uus kaubanduskokkulepe on ſõlmitud kaheks aastaks ja astub jõusſe 1. jaanuariſt 1938. a., millal kustub ühtlaſt ſeniſe kokkuleppe keſtwus.

Nagu kuuleme kompetentſeiſt allikaiſt, uus kokkulepe ei ſuurenda Eesti-Sakſa waheliſe kaubawahetuſe kapatſiteeti, waid taotleb ſelle konſolideerimiſt ſeniſel taſemel lähemaks kaheks aastaks.

Läbirääkimiſed Berliinis kaubanduskokkuleppe ſõlmimiſeks algaſid 17. oktoobril ja keſtſid ligemale kaks nädalat. Kokkulepe walmis redigeeritult möödunud laupäewal. Läbirääkimiste tawaliſeſt pikem keſtwus oli tingitud asjaoluſt, et peale harilike kaubanduskokkuleppe läbirääkimiſtel puudutati ſeekord weel rida teiſi küſimuſi, nagu Eesti kaubawahetuſt nüüd Sakſamaaga liidetud endiſe Auſtriaga ja Sudeedimaaga, laewandusalasſe ja Eesti-Sakſa majanduslikku kooſtööſſe puutuwaid muid küſimuſi. Nagu kinnitatakſe, on kõigis neis küſimustes jõutud kokkuleppele, mis rahuldab mõlemaid pooli. Wastastikuſeks kaubawahetuſeks kaheks järgmiſeks aastaks kindlaksmääratud tingimuſed kindlustawat Eesti ja Sakſa waheliſe kaubawahetuſe edaſiſt ſoodſat arengut, kusjuures on näha ette ſuuremat Eeſti põllumajandusſaaduſte wäljawedu Sakſamaale.

Eeſti delegatſiooni liikmeiſt jõudſid esmaspäewa hommikul Berliiniſt tagaſi majandusminiſteeriumi kaubandusoſakonna direktor E. Uuemaa ja Eeſti Panga direktor J. Roſenfeldt. Kaubanduskokkuleppe allakirjutamiſeni jäid Berliini delegatſiooni juhataja G. Meri, dir. D. Treude wälisminiſteeriumiſt ja põllutööminiſteeriumi põllumajanduskaubanduſe nõunik G. Randma. Ekspertidena wõtſid läbirääkimiſteſt Berliinis oſa kaubandus-tööſtuskoja nõunik K. Mauritz, agr. Erenurm põllutöökojaſt ja dir. A. Hüüs, kes jõudſid Berliiniſt tagaſi juba waremalt. A.-ſ. „Tallinna Laewaühiſuſe" direktor A. Hüüs wiibis Berliinis ühenduſes laewandusalasſe puutuwate küſimuſtega, mis Eesti-Sakſa kaubanduslikel läbirääkimistel olid kõne all.

Majanduskokkuleppeid Saksaga laiendati

endiſele Auſtriale ja Sudeedimaale.

(ETA) Berliin, 31. okt. (DNB.) 17.—31. oktoobrini peeti Berliinis Eesti-Sakſa majandusläbirääkimiſi, kus arutati Eesti-Sakſa majanduskokkulepete pikendamiſt ja Auſtria ja Sudeedimaa liitmiſt Eesti-Sakſa majandusſuhetesſe. Läbirääkimiſed lõppeſid esmaspäewal Eesti-Sakſa kaubalepingu liſakokkuleppe allakirjutamiſega wastastikuſe kaubawahetuſe üle. Liſakokkuleppega pikendatakſe kahe aasta wõrra Eesti-Sakſa majanduskokkuleppeid, mida on laiendatud endiſele Auſtriale ja Sudeedimaale. Eriti käib Eesti-Sakſa kliiringkokkulepe, alates 1. nowembriſt, ka Auſtria ja Sudeedimaa kohta.

Mis puutub ſisſe- ja wäljaweosſe, ſiis on ſuudetud tunduwalt laiendada wastastikuſt kaubawahetuſt. Ühenduſes ſoodſate täienduswõimalustega Eesti ja Sakſa wahel wõidakſe loota, et uus kokkulepe aitab kaaſa Eesti-Sakſa wäliskaubanduſe edaſiſele arendamiſele.

Tänu ſõbralikule waimule, mis walitſes läbirääkimiste ajal, on Eesti-Sakſa majandusläbirääkimiſil ſuudetud ſaawutada mõlemaid pooli rahuldaw lahendus.

Saatuslik sõit pimeduses.

Üksikasju autoõnnetuſeſt Wiljandimaal. Autojuht J. Buſch wõeti wahi alla. Õnnetus juba enne wäljaſõitu.

Ööl wastu teiſipäewa teatati ametiwõimudele Wiljandis raskeſt liiklemisõnnetuſeſt Wiljandimaal Sultſi alewikus, kus ſurma ſai ſepp Peeter Kiuſalaas, raskeſti wigastada Alfred Wingel ja kergemini wigastada Jaan Buſch ja Märt Nüssik. Nendeſt Alfred Wingel toimetati ſüdaööſel Wiljandi haiglasſe. Õnnetus juhtus weoautoga, millega nimetatud iſikud ſõitſid Tartuſt ja tõid ära Nüssiku ſurnud wennalt järele jäänud mitmeſuguſt päranduſekoli.

Ööl wastu teiſipäewa juhtunud inimohwriga autoõnnetuſe kohta käis kogu eilne päew juurdlus. Asjatundjad käiſid kohal ülewaatuſt toimetamas; waadati üle ka weomaſin, mis päraſt õnnetuſt jäi walwe alla maanteele. Puruksſõidetud weoauto ja Peeter Kiuſalaaſi laip toimetati õnnetuskohalt ära eile. Nagu ſelgus, oli Kiuſalaaſi ſurm tulnud auto all ſilmapilkſelt, kuna ta rinnakorw ja pea olid ſisſe muljutud. Autojuht Jaan Buſch wõeti ülekuulamiſeks wahi alla. Haiglaswiibiw Alfred Wingel on paranemas. Tema raskemaks wigastuſeks oli parema käe randmeluu murd.

Nagu ſelgunud, oli Jaan Buſchil õnnetus juhtunud juba esmaspäewa hommikul. Hommikul kella wiie paiku läks autojuht benſiiniweoautotanki walwama. Garaazhi nurgas aſuwaſt benſiiniwaadiſt benſiini ümberwalamiſel **plahwataſid benſiiniaurud ja waadis olew benſiin ſüttis.**

Nimelt oli Buſch wõtnud garaazhi kaaſa tormilaterna ja aſetanud ſelle walamiſe juures waadi lähedale põrandale. Benſiiniwaadiſt lõi tuli garaazhis olewate autode külge. Saapa talu kuulub Shweitſis praktiſeeriwale arstile dr. Blumile, kuna talus elas ta abikaaſa Elſa Blum. Blumidel oli peale weoauto weel ſõiduauto. Buſchil õnnestus koos teistega autoſid garaazhiſt wälja weeretada ja ſõiduautol põles ära waid wärw, ſamuti ka weoauto ſai kannatada wähemal määral. Õnnestus ka tuld garaazhis kustutada, kuna waadis oli benſiini waid kümmekond liitrit.

Õnnetuſele waatamata otſustati ikkagi ſõita Tartusſe Märt Nüssiku päranduſele järele. Kõik läks õnnelikult kuni Sultſi alewini, kus juhtus **kraawiſõitmine poolteiſe meetri kõrguſelt teetammilt.**

Jaan Buſch ſeletas ülekuulamiſel, et ta ei oska midagi arwata õnnetuſe põhjuste kohta. Teel Tartuſt Wana-Kariſteni läinud rikki waſakpoolne tuli. Seepäraſt ſõitnud poolpimeduſes. Autojuhi ſeletuſel tunnud ta waid, et auto kiſub waſakule, ja püüdes teda uuesti teele tagaſi tõmmata, polewat ſee õnnestunud rooli rikkiminemiſe tõttu. Weoauto, millega õnnetus juhtus, oli wana 3-tonnine ſõiduk, mida **Pärnu maawalitſus oli tahtnud liiklemiſelt kõrwaldada.**

Nagu esialgne juurdlus näitas, põhjustas õnnetuſe pimedas wiletſate tuledega ſõitmine, kus autojuhil polnud wõimalik korralikult maanteed näha. Autojuht Jaan Buſch langeb kohtu alla hoolimatus ja ettewaatamatus ſõidus, mille tagajärjeks oli inimohwriga autoõnnetus.

Teiſipäewal ilmus Wiljandi politſeisſe kaks naiſt, kes tegid ametiwõimudele teatawaks autoõnnetuſe, mis oli juhtunud juba wiie nädala eeſt. 25. ſeptembril ſõitis Wiljandiſt hobuſeſõidukil Wana-Wõidu walda Muhulaſe tallu kolm naiſt — Ella Oja ja Maali Kool Wiljandiſt ning Muhulaſe taluteenija Miili Pihlak. Werilaske teel, õhtul kella 19 paiku, oli neile **ſõitnud wastu weoauto W-165 ja ajanud hobuſele peale.**

BONA 1 KG.–85 SNT.
TAIMEVÕI

Tehniline eritalitus põllutöökoja juurde.

Pannakſe tööle liikuw mehhaniſeerimiſe nõuandla. Uued algatuſed tehniliste oskuste lewitamiſeks.

Põllutöökoja nõukogu otſuſega on koja juures ellu kutſutud uus eritalitus, mille ülesandeks talutöö mehhaniſeerimiſe teostamine. Wastloodud põllumajandus-tehniline talitus algas tegewuſt 1. nowembril ja ſelle juhatajaks määrati ſenine põllutöökoja tehniliste alade nõunik inſ. Georg Werret. Lähemal ajal pannakſe uues talituſes ametisſe ka eritööjõud kõikidele tehnilistele erialadele.

Põllumajandustehniliſe talituſe ülesannete hulka kuulub põllumajanduſe elektrifitſeerimine ja jõuküſimus, transpordi, weſiwarustuſe, lõhkeainete ja pikſekaitſe küſimuſed. Samuti hakatakſe eritalituſe kaudu lewitama tehniliſi oskuſi ja tehniliſt kirjawara. Ka hakatakſe tähelepanu pöörama põllumehe maſinriistade remondile kohapeal.

Eſimeſeks uue eritalituſe ettewõtteks on liikuwa mehhaniſeerimis nõuandla loomine. Selleks warustatakſe ſuurem autobuſs mehaaniliste abistajatega, nii jõuallikate, maſinate-riistade, weſiwarustuſe, elektri, transpordi ja tööriistade alalt. Selline auto-töökoda hakkab maad mööda ringi ſõitma ja annab põllumeestele ſoowitud juhatuſi mehhaniſeerimistööde läbiwiimiſeks.

Liikuwasſe töökotta kogutakſe üle ſaja mitmeſuguſe maſina ja mudeli, ſamuti rida näiteid, kuidas teostada mehhaniſeerimiſt.

Uue eritalituſe ülesandeks jääb kõigi põllumajanduſe mehhaniſeerimiſega ſeoſes olewate alade arendamine. Seni ſoodustatud alade kõrwal hakatakſe tähelepanu pöörama ka uutele tehnilistele waldkondadele ja tööwiiſidele. Uue talituſe juhataja ſeletuſe järele püüab käimapandaw liikuw nõuandla tehniliſel alal olla põllumeestele ſama, mis agronoomiliſel alal maatulunduskonſulendid.

Eksportwõi hind tõuſis 8 ſenti kilolt.

Teiſipäewal, 1. ſkp. noteeriti Tallinna börſil meie eksportwõihinnaks 160 ſenti kilogramm franko ſaatejaam. Eelmiſe nädala hinnaga tõuſis ſeega eksportwõihind 8 ſenti kilolt, olles praegu ühel taſemel walitſuſe poolt põllumeestele kindlustatud hinnaga. Tendentſi rahwuswaheliſel wõiturul hinnati kindlana. Wõihinna kõwenemiſt põhjustas peamiſelt olukorra paranemine Ingliſe turul. Omatarwituſe ſuurenemiſe tagajärjel tõuſis Ingliſes Taani wõi hind, mis tõi endaga kaaſa ka meie wõi hinna tõuſu.

Tartu veoauto põles Tartu-Kambja teel.

Tartus Wõru tän. 126 elutſew Walter Arro teatas politſeile, et 27. ſkp. õhtupoolikul on temale kuuluw weoauto B-36 Tartu-Kanepi maanteel Sulaojal põlema ſüttinud ja ära põlenud. Omaniku arwates tõuſeb tema kahju 1400 kroonile. Auto on olnud kinnitatud 1750 kr. eeſt.

Auto on läinud põlema benſiini kallamiſel auto benſiinipaaki. Kallamiſel on benſiiniwalaja Arnold Lind tõmbanud tikuſt tuld, misjuures tikk pooleks murdunud ja põlew oſa tikuſt kukkunud benſiinipaagile, kus benſiin põlema plahwatanud.

Tööstuskartuli hind tõuſis 20 ſ., ſöögikartuli hind — 10 ſ. kw.

Kartulihindade noteerimiſe komiſjoni kooſolekul teiſipäewal, 1. ſkp. noteeriti järgmiſed hinnad:

1. Söögikartul: Wiru rannas kr. 2.80—3.00 kwintaal. Hind ſeega endine. Lääne rannas — 2.70—2.80 kr. kw. Noteering tõuſis 10 ſenti kwintaalilt.

2. Seemnekartul: „Majesteet" 4.10—4.40 kr. kw., „warajane kollane" 4.10—4.40 kw., „bintje" 5.00—5.25 kr. kw. ja „Yorgi hertſog" 5.00—5.25 kr. kwintaal. Hinnad muutuſeta.

3. Tööstuskartul: tärkliswabrikutes 13 ſenti tärkliſe kilogramm ehk 2.40—3.00 kr. kwintaal. Piiritnswabrikutes 2.40—3.00 kwintaal. Eelmiſe noteeringuga wõrreldes tõuſis tööstuskartulihind 20 ſenti kwintaalilt.

Turutendentſi iſeloomustatakſe kindlana.

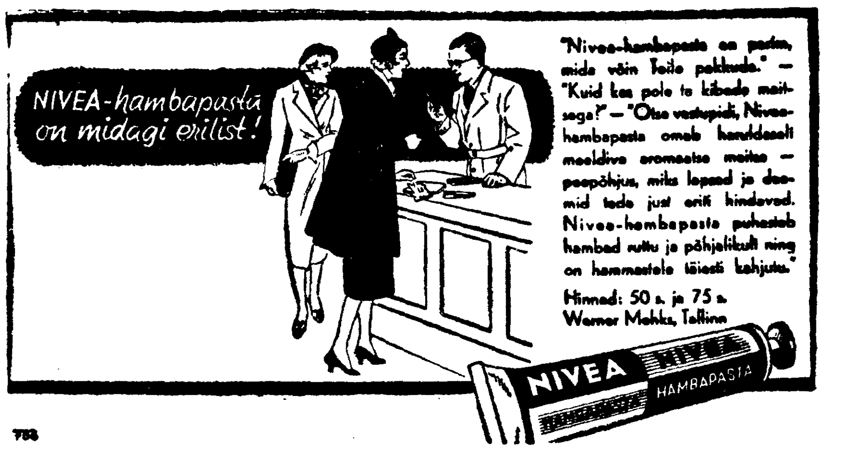
NIVEA-hambapasta on midagi erilist!
"Nivea-hambapasta on parim, mida võin Teile pakkuda." — "Kuid kas pole ta kibeda maitsega?" — "Otse vastupidi, Nivea-hambapasta omab harukordselt meeldiva aromaatse maitse — peapõhjus, miks lapsed ja daamid teda just eriti hindavad. Nivea-hambapasta puhastab hambad ruttu ja põhjalikult ning on hammastele täiesti kahjutu."
Hinnad: 50 s. ja 75 s.
Werner Mehks, Tallinn
NIVEA
HAMBAPASTA

Metsateenijate 18. kongress Eiveres.

Kutſeühingut ei taheta likwideerida. Metſateenijad nõuawad olukorra parandamiſt.

Eesti metſateenijate ühingu 18. kongreſs peeti pühapäewal ja esmaspäewal Paide lähedal Eiweres, kus ühenduſes kongresſiga awati pidulikult ka ühingu puhkekodu. Kongresſiſt wõtſid oſa eſindajad 53 oſakonnaſt. Kongresſile oli tulnud rohkesti terwituſi.

J. Pipra poolt eſitatud tegewusaruande järele wõeti rohkesti ſõna organiſatſiooniliſtes küſimuſtes. Nimelt on metſateenijate peres olemas oma kutſeühingu edaspidiſe tegutſemiſe ſuhtes kaheſuguſeid ſeiſukohti. Ühed arwawad, et ühing tuleks likwideerida, kuna teiſed on ſeiſukohal, et ametlik metſateenijate kogu ei ſuuda ükſi küllaldaſelt metſateenijate huwiſid kaitsta. Neis organiſatſioonilistes küſimustes peeti läbirääkimiſi eſimeſe kongresſi päewa jooksul, mis jatkuſid ka järgmiſel päewal. Lõpuks wõeti wastu reſolutſioon, milles öeldakſe, et kuna ühingu oſakondades on lahkuminewaid ſeiſukohti ühingu edaspidiſe tegewuſe ſuhtes ja arwestades ühingu keskjuhatuſe ſeiſukohtadega, mille järele kahe ſamu ſihte taotlewa organiſatſiooni ühel ja ſamal ajal tegutſemine pole wõimalik ega ſoowitaw, kongreſs teeb uuele walitawale keskjuhatuſele ülesandeks ära kuulata wõimalikult kõikide oſakondade arwamuſi. Kui E. Metſateenijate Ühingu likwideerimine on paratamatu, ſiis tuleb juhatuſel kokku kutſuda uus metſateenijate ühingu kongreſs likwideerimiſe otſustamiſeks.

Kongresſile eſitati ka teine reſolutſioon, mille järele ei pooldatud metſateenijate kutſeühingu likwideerimiſt ſeni, kui metſateenijate kogu pole näidanud, et ta ſuudab täita ühingu ülesandeid. See reſolutſioon jäi wähemusſe.

Kongreſs kinnitas tegewuſe ja rahaliſe aruande ning kinnitas eelarwe ja tegewuskawa.

Töö ja teenistuslikkude küſimuste arutamiſe järele wõeti wastu rida reſolutſioone, milledes nõuti, et wanemad metſateenijad, kes on üle 40 a. wanad, wabastataks riwiharjutusteſt. Metſateenijate palgad tuleks wõtta rewideerimiſele ja ühtlustada politſei ametnikkude palkadega. Penſionide arwestamiſel tuleks arwesſe wõtta ka teenistuswanuſe taſu. A/ſ. „Eesti Metſatööstuſe" poolt makſetaw liſataſu metſaametnikkudele tuleks tõsta 50 protſendi wõrra ja ſeda liſataſu tuleks arwesſe wõtta ka penſioni wäljaarwestamiſel. Kui teenistuswanuſe- ja nim. liſataſuſid arwesſe ei wõeta, ſiis kujunewad metſateenijate penſionid madalamaks, kui need tegeliku teenistuſe järele kujunekſid.

Wormiriideid ja jalanõuſid tuleks anda kõikidele metſateenijatele ja nende kwaliteet peaks olema parem. Metskondade asjaajajad nende töö iſeloomu järele tuleks nimetada raamatupidajateks ja neile tuleks maksta palka raamatupidajatele makstawate normide järele. Korteriraha norme tuleks tõsta ja arsti juure ſõitmiſel tuleks maksta riigi poolt ſõiduraha.

Uude ühingu juhatusſe waliti J. Pipar Tallinnaſt, G. Kalwet Tallinnaſt, W. Wuks Pärnuſt, L. Salum Järwamaalt, O. Ilwes Tartuſt, R. Wiirme ja L. Wiirme Tallinnaſt, A. Wälja Jõhwiſt ja R. Wahtramägi Saare metskonnaſt.

Rewisjonikomisjoni waliti R. Rooſalu Tallinnaſt, K. Salum Wõruſt, E. Sild Tallinnaſt. R. Rooſalu oli endine ühingu eſimees.

Tallinna turg kolmap., 2. nowembril.

Liha.		
Sead terwelt	67—75	ſ. kg.
Sealiha kilowiiſi	75—110	„ „
Loomaliha weer.	45—65	„ „
Loomal. kg.-wiiſi	50—90	„ „
Waſikad terwelt	50—75	„ „
Waſikal. kg.-wiiſi	50—120	„ „
Lambad terwelt	40—50	„ „
Lambal. kg.-wiiſi	45—60	„ „
Piimaſaaduſed.		
Taluwõi (köögi)	160—170	ſ. kg.
Lauawõi	175—185	„ „
Hapukoor	100—110	„ „
Kohupiim	40—45	„ „
Juuſt ſordi järele	90—170	„ „
Tapetud linnud.		
Tapetud kanad	80—180	ſ. tk.
Haned	120—135	„ „
Kalkunid	140—150	„ „
Kodupardid	200—300	ſ. tk.
Jäneſed	100—170	„ „
Aed- ja juurwili.		
Wärsked kapſad	8—10	ſ. kg.
Hapukapſad	20—25	„ „
Kaalikad	12—15	„ „
Peedid	15—18	„ „
Hapud kurgid	2—6	„ „
Porgandid	12—15	„ „
Kõrwits	15—18	„ „
Kartulid	5—6	„ „
Kartulid 20-l. m.	65—70	„ „
Kalad.		
Wärsked räimed	18—20	ſ. kg.
Latikad	40—60	„ „
Kammeljad	40—45	„ „
Haugid	35—55	„ „
Lutſud	35—55	„ „
Kilud	50—55	„ „
Turſad	12—15	„ „
Wimmad	35—40	„ „
Siiad	60—80	„ „
Suitſukalad.		
Angerjad	200—350	ſ. kg.
Lõhed	800—1200	„ „
Ahwenad	100—110	„ „
Räime kümme	6—10	ſ.
Kilu kümme	7—8	ſ.
Marjad ja õunad.		
Õunad	20—90	ſ. kg.
Õunad tükiwiiſi	5—10	ſ.
Jõhwikad	25—30	ſ.
Teiſt turuſaaduſi.		
Seened	50—150	ſ. ltr.
Meſi	180—190	ſ. kg.
Kanamunad	13—18	ſ. paar
Aedwili.		
Tomatid	30—100	ſ. kg.
Lillkapſad	15—50	ſ. pea

Loomade- ja lihahinnad.

Kolmapäewal, 2. now.

Põllutöökoja Tallinna alatiſel elustapaloomade- ja lihaturul, kujunes käesolewa nädala eſimeſel poolel kauba pakkumine ootamatult ſuureks, kuna ülesostjad peale pühi kõik korraga oma kaupa turustama tõttaſid, milleſt tingituna hind weiſe- ja ſealihal nõrgenes. Nii makſid:

Suuremad paremad pullid 58—60 ſendi piires, wäikſemad pullid 56—58 ſendi piires tapakaalu kilo. Eluskaalu järele makſid pullid 25—30 ſendi piires kilo.

Mullikad nuumatud 60—68, rammuſad 56—60 ſ., keskmiſed 52—56 ſ. ja lahjad 45—50 ſendi piires tapakaalu kilo.

Nuumatud lehmad 65—70 ſ., rammuſad 55—64 ſ., keskmiſed 49—53 ſ. ja lahjad 43—46 ſendi piires tapakaalu kilo. Eluskaalu järele makſid lehmad wastawalt ſordile 34—30—22—16 ſendi piires kilo.

Waſikate pakkumine wäike, nõudmine hea. Tapetud waſikad ühes nahaga makſid 55—75 ſendi piires kilo. Eluskaalu järele 36—53 ſendi piires kilo.

Lammaste pakkumine keskmine, ſamuti nõudmine. Tapetud lambad ilma nahata makſid 40—48 ſendi piires kilo.

Sigade pakkumine ſiſeturu jaoks ſuur. Nõudmine tagaſihoidlik, mistõttu hind nõrgenes. Talupidajatel tuleks nuumata ſead rammuſateks pekiſigadeks eluskaalu 120—160 kilo piires ja turustada eluſalt ekspordikaubaks, millede eeſt makstakſe ka kõrgemat hinda, kuni 65 ſenti elus kiloſt. Kuna praegu ſiſeturul tapetud ſigadeſt makstakſe kõigeſt 68—75 ſenti.

Tartu turg kolmapäewal, 2. nowembril.

Maarahwaſt turul keskmiſelt. Hinnad üldiſelt enam-wähem püſiwad.

Liha: Sealiha terwelwiiſi kg 62—77 ſ., wäikemüügil 65—120 ſ., lambaliha wäikemüügil 40—70 ſ., loomaliha 40—75 ſ., waſikaliha 45—70 ſ., tap. kanad tk. 80—180 ſ., eluskanad 80—190 ſ., kodupardid tk. 175—200 ſ., haned 3 kr. 50 ſ. — 4 kr. 50 ſ.

Munad, wõi: Kanamunad paar 14—16 ſ., lauawõi kg 180—190 ſ., taluwõi 163—173 ſ., meiereiwõi 170—175 ſ.

Kartulid: Walged kartulid 50 kg 1 kr. 65 ſ. — 1 kr. 80 ſ., wäikeſed punaſed 2 kr. 60 ſ. — 2 kr. 75 ſ.

Põletispuud: Kaſed 2 m. 14 kr. 50 ſ. — 15 kr., kuuſed 12—13 kr.

Siseriigist

VILJANDIMAALT.

Kõo jääb ilma 7678-krooniſeſt tööstusmakſuſt.

Kõo wallawolikogu wiimaſel kooſolekul tuli kaalumiſele küſimus, mis teha Wõhma eksporttapamaja tööstusmakſuga. Suure-Jaani jaoskonnakohtunik oli tühistanud Wõhma eksporttapamaja kaebuſel wallawolikogu otſuſe, millega tapamajale oli määratud tööstusmakſu 15.357 krooni. Kohtuniku otſuſega tuli wolikogul wõtta makſumääramine uuesti päewakorda ja makſumääramiſel wõidi kohaldada makſunormi waid poole protſendi ſuuruſes tapamaja läbikäigult ja mitte enam. Kaaluti, kas ei tuleks jaoskonnakohtuniku otſuſele anda rewiſjonikaebuſt riigikohtuſſe, wõi ſelle aſemel jääda jaoskonnakohtuniku otſuſega rahule ning wähendada Wõhma eksporttapamajalt wõetawat tööstusmakſu 7678 kroonile. Wolikogu jättis ükskõik kumba tee walimiſe wallawanema hooleks.

Kotſama ja Maalaste küla elanikud ſoowiſid wallawolikogult, et wõetaks klaſſiteede wõrku eſiteks Kotſama eratee ja teiſeks Paakſima teega ühtuw eratee, kuna mõlema eratee kaſutamine olewat ſuur ja maapidajad iſe ei ſuutwat teid korras hoida. Wolikogu aga jättis need palwed rahuldamata, kuna wallas olewat küllalt palju 3. kl. teid, mille korrastamine on hädawajalikum kui nende erateede korrashoid. Lõpuks otſustati ſelgitada, mis tingimustel on Wiljandi maawalitſus nõus müüma ära end. kihelkonnakooli rehetoa hoonet Piliſtweres ühes krundiga. Maawalitſus tahab ainult hoonete eeſt 350 krooni, kuid maa müümiſt pole kaalunud. Kõo wald ostaks hoone, et ſeda kaſutada Piliſtwere algkoolile põllumajandusliku kõrwalhoone ehitamiſeks.

15 talu ootab ſunnimüüki.

21. nowembril Wiljandis peetawal kinniswarade okſjonil on 4. jsk. kohtupristawi poolt müügile määratud 15 talukohta. Müügile tulewad: Wana-Wõidu wallas aſuw M. Pata pär.-tombule kuuluw 116 wakamaa ſuurune talu, hinnatud 8000 kr., Uue-Wõidu wallas aſuw Kõresſaare ja Tomſoni 217 wakamaa ſuurune talu, hinnatud 15.100 kr., Johan Reilſoni Tarwastus aſuw 55 ha ſuurune talu, hinnatud 5000 kr., Peeter Alliku Uusnas aſuw wäikekoht, hinnatud 2000 kr., P. Renniti Suislepas aſuw 45 ha ſuurune talu, hinnatud 10.000 kr., Mihkel Wäli Paistu wallas aſuw 7 ha ſuurune wäikekoht, hinnatud 3500 kr., Wingiſaarede Taewere wallas aſuw 23-hektaariline talu, hinnatud 3000 kr., Karksis aſuw Reinbachi talu, ſuurus 47 ha ja hinnatud 4000 kr., Karksis aſuw J. Kuuri wäikekoht, hinnatud 1200 kr. Alimentide päraſt läheb müügile Rutikweres aſuw H. Mattiſe talu pool oſa. Kogu talu ſuurus 34 ha ja hinnatud 1500 kr., Bronislaw Stanowitſhi wäikekoht Lustiweres hinnatud 500 kroonile, Anna Ulki ja teiste talu Sooſaare wallas, ſuuruſega 101 wakamaad, hinnatud 4000 kr., Martin Walgi Imaweres aſuw 100-wakamaaline talu, hinnatud 6000 kr., Anna Jürgenſoni pär.-tombu talu Imaweres, ſuurus 16 ha, ja hinnatud 500 kr. Peale ſelle müüakſe okſjonil Põltſamaa linnas aſuw makſujõuetuks tunnistatud J. Meini obrokikrunt, hinnatud 1200 krooni.

Oiſu ſild wõeti wastu.

Maanteedetalituſe inſpektor Nemirowitſh-Dantſhenko wiibis Wiljandis, kuſt koos maainſener Lõhmuſega käidi wastu wõtmas Oiſu ſilda. Ühtlaſi tutwunes inſpektor koos Oiſu ſilla ehituſega teostatud maantee õgwendamiſt, mille Wiljandipoolne oſa Oiſu ſillaſt praegu käſil. Silla ehitamine ja maantee õgwendamine on nõudnud kulu ümmarguſelt 25.000 krooni. Wiljandiſt ſõitis inſpektor edaſi Mõiſaküla.

Wargale paſſib iga eſe.

Sügiſe pimedate ööde ſaabumine on pannud wargad liikwele. Wiljandi kriminaalpolitſeis on registreeritud wiimastel päewadel terwe rida uuſi juhtmeid. Tarwastu Rumbi talus elaw J. Ilwes wiibis Mustla restoranis, kus tal warastati ära laua alla pandud kimp hobuſeraudu, Sürgawere wallas Kõrtſi talus luuſis waras õuel ringi ja wiis ära malmpaja ja piimanõuſt 6 liitrit piima. Holstre Rekandi talus warastati karjapoiſil palitutaskuſt 10 krooni raha. Põltſamaal elawal Alekſander Neidrel näpati Põltſamaa restoranis taskuſt ära 25 krooni raha, Pajuſi walla Wana-Kubja talu peremehel warastati Põltſamaa laadal wälistaskuſt ära rahakott 30 krooniga, Imawere wallas Sansku talu õuelt wiidi ära piimanõu, 19 kr. wäärt, Kõo walla Kirewere küla talunikul Hans Wahtreil warastati Piliſtwere piimaühingu ſaekaatri juureſt 50 krooni wäärtuſes laudu. Kaarli wallas Weski talus elawal Hugo Wääral näpati Rimmus majandusühingu kaupluſe ees ſeiswalt hobuſõidukilt wankripõll ja lapſe botikud. Wäära kahju 20 kr.

Põltſamaa notar mõisteti õigeks.

Reedel oli Wiljandi ringkonnakohtus arutuſel Põltſamaa notari Ed. Lindpere kohtuaſi. Notar, kes oli jaoskonnakohtuniku poolt 7 kuuks wangi mõistetud ühe lepingu teksti omawoliliſe muutmiſe päraſt, kaebas edaſi. Ringkonnakohus mõistis Ed. Lindpere õigeks.

Õnnetus Wiljandi tööstuuriga.

Reede õhtupoolikul Wiljandi galwaniſeerimistöökoja omanik Richard Malwa, 31 a. wana, kukkus jalgrattalt tänawale ja murdis jalaluu.

Õnnetus metſatöölisega Wana-Karistes.

Wana-Karistes Wanauſſe talus elaw Hans Kolliſt, 24 aastat wana, oli metſatöödel Kariste metskonnas Wariku wahtkonnas. Paberipuude koorimiſel juhtus õnnetus. Üks kooritaw puu hakkas weerema; püüdes kirwega weerewat puud tabada, wääratas töömehe käſi ja kirwes tungis põlwe. Wigaſaanu toimetati rawimiſele Wiljandi haiglaſſe.

Põltſamaa linnal weerand miljonit ülejääki.

Põltſamaa linnawolikogu kooſolekul kinnitati möödunud majandusaasta aruanne, mis taſakaalus 105.216,95 kroonil ja näitab ülejääki 2553 krooni. Wiljandi maawalitſuſe abieſimehe Siitami poolt toimetatud wälisrewiſjon näitas mitmeſuguſeid puuduſi linnawalitſuſe aſjaajamiſes. Rewiſjon nõuab linnawalitſuſelt tööjaotuſe läbiwiimiſt, makſunõudja ja laekuri ametikohtade eraldamiſt jne. Ühtlaſi tuleb kustutada linna waranduste nimekirjaſt üldkaſulikud ja tarwitatawad wäärtuſed, nagu ſillad, platſid, pargid jne. Praegu ſeiſid need waranduste nimekirjas ja olid wastawalt rahale ümber arwestatud.

Aidawargus Wana-Põltſamaal.

Wana-Põltſamaa wallas Kaarlimõiſas elaw Ella Zolk awaldas politſeile, et öõl wastu 1. nowembrit on käidud walewõtmega tema aidas ja warastatud ära 100 kilogrammi niſu 40 krooni wäärtuſes.

Teine wargus ſooritati ſamal ajal Wana-Põltſamaa wallas Annikwere külas Kuppari talus, kus Hans Kulpilt wiidi ära ſepaalas, 50 krooni wäärt.

SAAREMAALT.

Loomade uimastamiſaparaat Kuresſaare tapamajja.

Kuresſaare linnawalitſus ostis linna tapamaja jaoks moodſa uimastamiſaparaadi, millega loomad enne tapmiſt uimastatakſe, mille tõttu tapmine ſünnib ilma piinata. Kõneſolew aparaat on eſimene Saaremaal.

Wargad tühjendaſid kaupluſt.

Leiſi wallas Tilga külas tungiſid wargad ſiſſe Karla Karuſe kaupluſſe ja inimeste kodunt äraolekut kaſutades wiiſid kaaſa ſuure hulga poekaupa. Wargad pääſeſid kaupluſſe ühiſes majas olewa eluruumi kaudu, purustades magamistoa akna.

Kaitſeliidu manööwrid Saaremaal.

Kaitſeliidu Saaremaa malewa ſtaap korraldab 6. nowembril Kaarma ümbruſes manööwrid, milleſt oſa wõtawad kõik Kuresſaare linna üksuſed, linnaümbruſe ja Loona kompanii ja Püha ja Kaali üksikrühmad. Üldjuhiks on malewa pealik kol.-leitn. Särew, poolte juhtideks kapten Mitt ja n.-ltn. Tammark.

Abiellumiſpalawik Kuresſaares.

Wiimastel päewadel on Kuresſaare perekonnaſeiſuametniku juures eſitatud erakordſelt ſuur arw abiellumiſſoowiawalduſi. Wastaw tahwel on ſoowiawalduſi täis ja warsti pole neid enam kuhugi üles kleepida.

Preester-kooliõpetaja lahkub teenistuſest.

Haridusminiſteeriumi koolioſakond wabastas 1. now. arwates omal palwel teenistuſest Pärſamaa algkooli kauaaegſe juhataja Georg Karmla. Wiimane on ühtlaſi ka kohaliku apostliku-uſu koguduſe preestriks ja jääb hingekarjaſeks edaſi.

LÄÄNEMAALT.

Lõuna-Läänemaa aiandus-meſindusühingu aianduspäew.

Pühapäewal, 30. oktoobril korraldas Lõuna-Läänemaa aiandus-meſindusühing Lihulas kaitſeliidu majas aianduspäewa, kus ſelgitawate kõnedega aianduſest eſineſid Lääne maakonna aianduskonſulent J. Taska, kohalik konſulent J. Polma, ühingu eſimees O. Luberg, ühingu aſſistent R. Nommſalu ja meſinik J. Saar. Peale aſjalikke kõneſid istuti einelauda, kus lõbuſas tujus wahetati mõtteid aiandusliste küſimuste üle ja wiideti aega mängu ja laulu ſaatel. Oſawõtt aianduspäewast oli kõigil elaw ja tujuküllas.

Lõuna-Läänemaa aiandus-meſindusühing on kõigeſt aasta wana, kuid wäga hoogſalt töötanud, aſutades õunapuukooli, ilupuu- ja lillekatſeaiad ja on rohkesti wilja- ja ilupuid laiali laotanud. Läinud ſuwel ostis mahlapreſſi ja hektaari ümber maad, mis ſügiſel üles haris aiamaaks.

NARVAST.

1000 kr. äriteenijate kollektiiwile.

Wiimaſe klaſſiloterii looſimiſel langes 1000-kroonine wõit punaſele piletile nr. 54.041, mis müüdud Joala tän. aſuwaſt Joh. Erendi kaupluſest. Nüüd on ſelgunud, et wõit on läinud Narwa äriteenijate kollektiiwile, kuhu kuulub 10 inimeſt. Kollektiiwil oli ostetud üldſe 6 piletiraamatut.

Wargad häwitaſid kodukaunistamiſe waewa.

Narwa hambaarst Baſhis-Hatskelewitſh ehitas hiljuti Joaorgu Maſina tän. 6 omale maja, mille ümber istutas noori õunapuid. Öõl wastu esmaspäewa külastaſid aga wargad hambaarsti aeda, kuſt kiskuſid juurtega üles ja wiiſid ära 11 õunapuud, mille wäärtuſt omanik hindab 30 kroonile.

Auto ſõitis telefoniposti pooleks.

Jõhwi lähedal maanteel juhtus esmaspäewal õnnetus kohaliku autoomaniku Penderi weoautoga, mis ſõitis tugewa hooga wastu teeäärſet elektriposti, lüües ſelle keskelt pooleks. Autol purunes radiaator ja kaitſeraud. Õnnetuſe tingis aſjaolu, et ſõidu ajal autol lõhkes rattakumm ning libeda tee tõttu juht ei ſaanud enam ſõidukit pidurdada.

RAKVEREST

Auto jäi hobuſõiduki alla.

Teiſipäewa hommikul juhtus Rakweres Tööstuſe ja Tallinna tänawate nurgal kokkupõrge takſoauto U-64 ja ſõjawäe hobukaleſſi wahel. Auto, mida juhtis Hugo Männik, ſõitis Tallinna tänawat mööda ja ſõjawäe kaleſs pöördus Tööstuſe tänawalt Tallinna tänawale. Hobune jooksis aiſaotstega ſiſſe auto küljeklaaſidesſe.

Kaks wargust.

Kalwi wallas Uusküla elutſew Pauliine Penſa wõttis kaks wõõraſt meeſt oma tallu öömajale. Hommikuks oli kummutiſahtliſt kadunud 21 krooni ümber raha.

Pada wallas Wärtna külas wiidi kalur Kustaw Renjeri aidaſt ära ſuur koormatäis wilja ſel ajal, kui pererahwas maaas.

Eesti ſuurim ſild ootab awamiſt.

Pärnu piduliku päeva eel. Suure ehituse ajaloost.

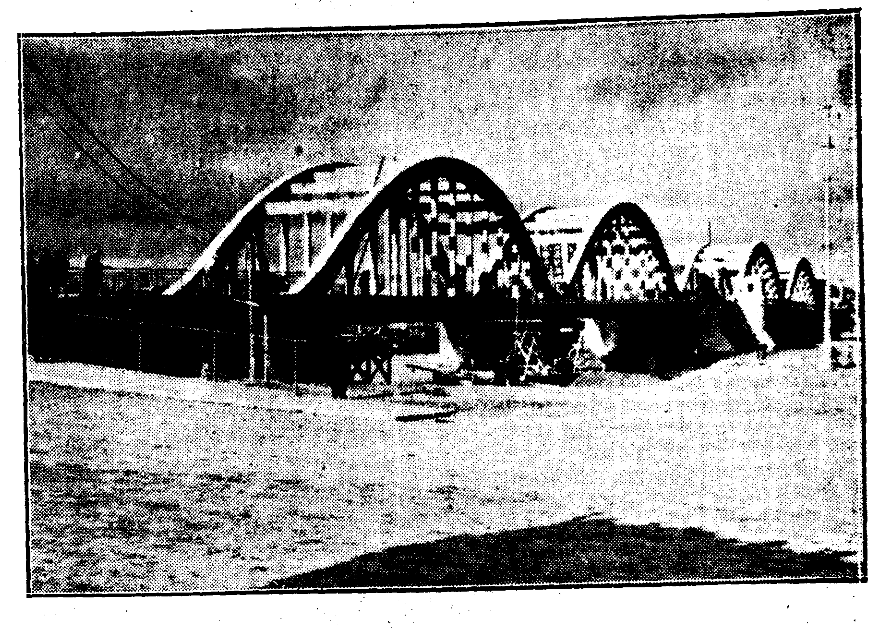

PÄRNU UUE SILLA ÜLDVAADE.

Teiſipäew, 1. nowember oli Pärnu ſuurſilla ametlikuks walmisſaamiſe tähtpäewaks. Õieti oli ſild ſõiduwalmis juba nädalapäewad warem, kuid wiimaſed lihwimistööd wõtſid weel aega ja nendega jõutigi tähtajaks walmis. Tegemata jääb eſialgu oſaliſelt ülejõe poolſe ſillaoſa pealeſõidu tee, kuna praegu — kuni ſilla awamiſeni — ollakſe ſunnitud üle ſõitma weel wanaſt ſillaſt ja kaſutama kõrwalteed, mis on uue ſilla pealeſõidutee oſa. Kuid kohe päraſt ſilla awamiſt, ſ. o. tulewal nädalal, tehakſe ka ſee töö ära.

Teiſipäewal wiibis Pärnus teedeminiſteeriumi ja riigikontrolli eſindajateſt koosnew komiſjon, kes waatas ſilla üle ja ſeadis kokku wastawa akti. Komiſjoni kuuluſid maanteedetalituſeſt inſenerid Remmelt ja Arus, riigikontrolliſt inſ. Tammiſoo, ſilla ehitajad inſenerid Brehm, Grönholm j. t. Akti lõpulik allakirjutamine ſünnib Tallinnas.

Kõik kandejõu proowimiſed ja muud katſed on ſild teatawasti ſuurepäraſelt läbi teinud.

Eile õhtupoolikul käis maanteedetalituſe dir. Grasberg ühes tuletõrje brigaadi ja k.-l. malewa pealikutega koha peal ſilla awamiſe talituſe lähemaid üksikaſju ſelgitama. Dir. Grasberg lahkus õhtul Pärnuſt.

Uue ſilla nime küſimus on weel lahtine. Wõimalik, et nädala lõpul kutſutakſe ſilla ristimiſeks kokku linnawolikogu. Siis otſustatakſe ka, mis ſaab wana ſillaga ette wõtta. Samuti wõetakſe ſeiſukoht ka ſillamakſu küſimuſes.

Silla awamine toimub teatawasti eelſeiswal pühapäewal.

*

Pärnu ſuurſilla teostamiſe mõte wõeti Eesti ajal üles 1928. a. tolleaegſe Pärnu linnapea O. Kaſk'i poolt. Aastate järele jõuti niikaugele, et 1934. a. riigiwanem K. Päts'i kaaſabil Pärnu ſilla ehitamine otſustati jaatawalt ning riigi eelarweſſe ſildade kolmaastaku oſas wõeti wastaw ſumma. Nii ſai Pärnu ſuurſilla mõte teoks, mis liikus juba aastakümneid. Juba 1903. aastal walmistati mitu ſilla projekti, mis jäid aga ainult paberile.

1935. a. kewadel algaſid ehitaja firma Höjgard ja Schulz'i poolt ſilla loodimis- ja eeltööd ja nüüd, 3 ja poole aasta järele jõuti punkt panna Eesti wõimſamale ja ſuuremale ſillale, mis makſma läinud 150 miljonit ſenti.

Pärnu ſuurſilla pikkus on 250 m., ſealjuures weepealſet oſa 210 meetrit, üldlaius 12 meetrit ja jalgtee laius eraldi 6 meetrit.

Silla awamine toimub teatawasti pühapäewal, 6. nowembril. Juba nädalapäewi elab kogu Pärnu ſuurſilla awamiſe tähe all. Ja kuna ſilla awamiſele ſõidab ka riigipreſident K. Päts, ſiis tahetakſe pidupäewale anda eriline ilme. Sild kaunistatakſe ſuurte lippudega ja elektrituledega ning proſhektoritega. Lipud ſelleks tuuakſe Tallinnaſt.

*

Pärnu ſuurſild on ainulaadſelt Eestis ehitatud keſſoonidele, mis aſetati jõe põhja.

Allpool awaldame meie kaastööliſe jutuajamiſe tuntud eesti tuukri August Uuſiga, kes on töötanud ſilla juures ehituſe algupäewiſt ſelle lõpetamiſeni.

„Kõigepealt wõiks ütelda," ſõnab uſutletaw, „et Pärnu ſilla tööd olid oma ulatuſelt ja kestwuſelt minu ſuuremad tööd. Sai ſiin rühitud ligi kolm aastat, nii et Pärnugi on ſaanud päris koduſeks. Eſimeſeks tööks oli

ellingu walmistamine.

Elling on nimelt ſee alus, mida mööda keſſoon lastakſe wette. Esmalt trammiti wette kaks rida poste wiiemeetriliſe wahega kaldaſt kuni ühe kolmandiku jõeni. Postid olid kahe- ja kolmekaupa grupis ühe tugipostiga. Tuukrite tööks oli

ſaagida wee all postid taſaſeks,

et postid jookſekſid nagu joonlauda mööda teatawa kraadi all jõe põhja. Selle järele kinnitaſime postid raudpoltidega tugewasti üksteiſe külge ja aſetaſime postide gruppidele nn. uurrauna, mis andis neile eriti wajaliku kindluſe ja tugewuſe. Siis panime rööbiti postidele ühendpruſſid. Pruſſide peale aſetaſime ja kinnitaſime rennid, milliſed tehti walmis kaldal. Need on neljakandiliſed palgid, mille peal libiſewad keſſoone wette wiiwad kelgud.

Keſſoonid ehitati kaldal walmis ja olid maapinnaſt kelgu ruumi wõrra kõrgemal, kuſt ſiis need lasti kelkudele. Selleks ajaks oli keſſoon kinnitatud terastroſſidega kaldale automaathaagi külge, mis awaneb ühe löögiga. Nüüd keſſooni walmides oli meie tööks raswatada ja ſeebitada rennid, et laskumine ſünniks kiirelt ja libedalt. Aruſaadaw, et elling pidi olema tugew, kuna ſuurema keſſooni raskus oli 1000 tonni, wäikſemad kaaluwad umbes 700 tonni. Kokku oli neid teatawasti neli — kaks ſuurt ja kaks wäikeſt.

Eſimeſe keſſooni wettelaſkmiſega juhtus äpardus —

eſimene keſſoon jäi põhja kinni ja hiljem uppus.

Põhjuſeks oli keſſooni liigne kõrgus, umbes 18 meetrit, milliſt wiga wõeti teiste keſſoonide ehitamiſel arweſſe ja ehitati need madalamad.

Et keſſooni kohale paigutada, tuli ſee lasta wiltu ja püüti ſeda ſeejärele tõmmata talidega kohale. Kuna ſee oli liiga küliti, murduſid raskuſe mõjul keſſooni ſees olewad rasked raudtorud, muda- ja käigutorud, mis wiiwad keſſooni all olewaſſe nn. tööruumidesſe. Murtud kohtadelt woolas weſi keſſooni ja

keſſoon wajus küljeli jõe põhja.

Õnnetus oli küllalt ſuur. Toodi kohale taani tuuker, kes pidi ſelliste tõstetöödega olema eriti kurſis. Kuid õieti tegime ſelle töö ſiiski peamiſelt kahe mehega, oma töökaaslaſe Alekſander Tõruga, kes on eesti wanemaid tuukreid.

Töö oli kibe. Tuli kõrwaldada pooleldi wäljamurdunud ühemeetriliſe läbimõõduga rasked raudtorud ja plaasterdada augud. Torude lahtiwõtmine ei olnud just mänguaſi. Tugewate pingutustega ſooritaſime wajaliku töö, jättes need weel wähekeſe kinni ja roniſime torude kaudu wälja. Waewalt olime wäljas, kui torud täiesti lahti murduſid ja kukkuſid keſſooni küljele —

paariminutiliſe wiiwituſega olekſime olnud mõlemad ſurmalapſed.

Kuid eks meie töö ſageli olene õnneſt ja juhuſeſt, lihtſalt „wedamiſeſt".

Aſuſime plaasterdamiſele. Plaastriteks olid kahekordſed pakſud lauad raudwinklitega, pakſuſega 7 tolli, ſeſt rõhumine keſſoonile oli oma 10 tonni. Plaastrid ſaid tihendatud weel patjadega, milliſed walmistatakſe purjeriideſt ja aetakſe takke täis. Need aſetaſime plaastri ja keſſooni wahele tihenduſeks. Puuriſime augud läbi 11 tolli pakſuſe keſſooni raudbetoonkesta, kinnitaſime plaastrid raudpoltidega, ſulgeſime ka keſſooni teiſe otſa plaastritega.

Nüüd puuriſime augud keſſooni ſiſſe, et ſaaks wõimalikuks wee wäljapumpamine. Pumbad tulid panna wee alla keſſooni peale, ſeſt pumbad üle 30 jala ſealt wett wälja ei kiſu ja

keſſoon lamas 40 jala ſügawuſel

bageriſt ſüwendatud põhjal. Pumpe oli kaks — üks preſſitud õhuga töötaw, teine elektriga, wiimane keſſoouiſuu peal, imedes wett plaastri kaudu.

Selle järele keſſoon tõuſis. Üldſe läkſid järgmiſed tööd libedamini.

Klassiloterii teadaanne.

7. klassiloterii II klassi
võitude väljamaksmine
algab Klassiloterii Keskmüügikohas
2. novembril ja kõigis teistes
müügikohtades 3. novembril.
7. klassiloterii III klassi
piletite vahetamine
algab samal ajal ja kestab
23. novembrini.
Riigi rahaliste loteriid direktor

VALGAMAALT.

Seltskonnategelaſe austamine.

Walgaſt lahkub kauaaegne ſeltskonna- ja omawalitſustegelane ning endine gümnaaſiumidirektor Tõnis Grünberg, kes aſub elama Tallinna. Grünberg on praegu 74-aastane ja Walgas töötanud 43 aastat. Laupäewa õhtul korraldati Walga organiſatſioonide poolt temale lahkumisõhtu, milleſt wõttis muuſeas oſa Walga praegune linnapea Willa ja endiſed linnapead Müllerſon, Soo, Grünberg, Leiur ja Groſs. Tõnis Grünbergile anti üle auaadreſs ja kinnine ümbrik.

1000-kr. kink Puka rahwamajale.

Haridusliidu poolt on lubatud Puka uue rahwamaja näitelawa ſeadeldiſeks ja dekoratſioonide muretſemiſeks toetuſena 1000 kr.

Salakütid tulistaſid talunikku.

Juhan Lillipuu, kel on Hummuli wallas talu, teatas ametiwõimudele, et tema talu maal on 7 jahimeeſt loata jahti pidanud. Kui ta neile lähenenud, tulistatud teda hämaruſest ja ſelle peale pistnud mehed jooksu.

Rõngu ehitatakſe uus kooli- ja wallamaja.

Tulewal kewadel hakatakſe Rõngu alewikku ehitama kooli- ja wallamaja. Mõlemad tulewad kiwiehituſed. Koolimaja läheb makſma 12 milj. ja wallamaja 7 milj. ſenti.

VIRUMAALT.

Aſſistendil warastati.

Politſeile awaldas Palmſe wallas Muike aſunduſes elutſew karja-kontrollaſſistent August Soomets, et Palmſe wallas Wõhma külas aſuwa Kalda talu lukustamata kuuriſt on ära warastatud tema jalgratta karbiitlamp, mille wäärtus 4 kr.

Kahekordne mõrw Tartus.

Esmaspäewal kella kolmweerand wiie ajal päraſt lõunat ſurmas maalt pärit olew neiu Sirje Maidla rewolwrikuuliga Tartus Georg Järwa, kes oli ratſarügemendis ſundaega teenimas. Päraſt Järwa ſurmamiſt Sirje Maidla mõistis ka enda üle kohut. Tulistamine leidis aſet Puiestee tänawal maja nr. 93 kohal.

Sirje Maidla ja Georg Järwa olid mõlemad 22-aastaſed. Järwa oli wiimaſt päewa teenistuſes ja pidi päraſt ſõjawäeteenistuſest lahkumiſt elama aſuma Weriorale, kus ta wanemail on kaks ſuurt talu. Noorte wahel oli ſeni ſõbralik wahekord ja nad olid paar päewa tagaſi käinud Werioral kellegi Järwa ſugulaſe pulmas.

Tulistamine ſündis ſel momendil, mil Järwa oli tulnud rügemendi kaſiinoſt ja oli minemas mööda Puiestee tänawat.

Kahekordne veretöö Võrumaal.

Pühapäewa hommikul pandi Wana Antsla wallas toime kahekordne weretöö, kus ſai rewolwrikuuli läbi elukardetawalt haawata Marie Treimuth, 23 aastat wana. Lasſjaks oli ſama walla elanik Arnold Zirul, 22 aastat wana, kes päraſt mõrwa kordaſaatmiſt ſama relwaga mõistis kohut ka enda üle. Treimuth ſai haawata paremaſt neeruſt ja toimetati hiljem Wõru haiglaſſe. Paranemiſeks on wähe lootuſt.

Lasſja Zirul oli laupäewa õhtul ſõitnud üüriautoga Treimuthi juure ja kutſunud teda endaga kaaſa. Enne ſõitu oli ta teiste juureſolekul öelnud, et „hommikuks kas hukkume koos wõi läheme preestri juure". Zirulit tuntakſe laiade elukommetega mehena. Politſei juurdleb ſündmuſe käiku.

Maailmalõpu meeleolu Ameerikas.

H. G. Wellſi fantaſtiliſe romaani ettelugemine ringhäälingus tekitas kohutawa paanika. „Waenlane on Marſilt ſisſe tunginud".

New York, 1. nowembril.

ETA. (Reuter.) Kuulſa ingliſe kirjaniku H. G. Wellſi romaani „Maailmade ſõda" ringhäälinguwerſiooni ettelugemine tekitas kogu ühendriikides närwilike kuulajate keskel paanikat, ſeſt arwati, et ſiin on tegemiſt waenlaste tõeliſe ſisſetungiga Ameerikasſe. Kuna romaani linnade algupäraſed nimed olid aſendatud Ameerika linnade nimedega, ſiis pöörduti korduwalt Columbia ja teiste ringhäälingute poole pärimistega, kas ikka on õige, et waenlane on Ameerikasſe ſisſe tunginud. Selle tagajärjel oldi ſunnitud rahwaſt rahustama õienduſe awaldamiſega.

New Yorgi piirkonnas walitſes eile mõnes kohas tõeline paanika. Tehti koguni ettewalmistuſi ewakueerimiſeks. Inimeſed jutustaſid politſeile ja ajalehtede toimetustele, et nad olewat oma ſilmaga näinud waenlaſe ſisſetungi. Mõnedes kohtades Atlantas ja Georgias arwati, et on tulnud maailma lõpp. Paljudes kohtades inimeſed koguneſid palwetama. Üks naine jooksis Indianopoliſe kirikusſe, karjudes: „New York on häwitatud. Maailma lõpp on tulnud. Lähme parem koju ſurema. Ma kuulſin ſeda juſt praegu raadioſt". Jumalateenistus katkestati kohe ja uſklikud ruttaſid koju.

Wäljamõeldud ſisſetung Marſilt tekitas paanikat ka paljudes kohtades New Jerſey oſariigis, kuhu, nagu ringhäälingus öeldi, meteoriit oli maha langenud, tuues maakerale muinasjutuliſi olewuſi, kes olid warustatud ſurmakiirtega. Ambulantſidel ja haiglatel tuli wastu wõtta palju inimeſi, kes olid ſaanud närwiwapustuſe.

London, 1. now.

ETA. (Reuter.) Ühenduſes paanikaga, mida „Maailmade ſõja" ettelugemine Columbia ringhäälingus on tekitanud Ameerikas, H. G. Wells ſeletas Reuteri eſindajale:

„Mina müüſin oma romaani ringhäälinguõiguſed Columbia ringhäälinguühingule. Leping iſeenesest eeldas, et ſiin on tegemiſt jutustuſega, mitte aga tõeliste ſündmustega. Mina ei ole annud mingit luba teha oma romaanis muudatuſi, mis wõiksid tekitada arwamiſt, nagu oleks ſiin tegemiſt tõeliste ſündmustega."

Inimesed haarasid mürgipudeli.

New York, 1. now.

ETA. (Reuter.) On alatud juurdluſt Wellſi romaani raadioſaate päraſt, mis pühapäewa õhtul oli tekitanud paanikat Ameerikas. Kogu maalt tuleb pidewalt uuſi teateid ſelle raadioſaate kohutawaſt mõjuſt. Jutustatakſe otſe ennekuulmatuid luguſid. On otſe uskumatu, et inimeſed Ameerikas on wõinud ſattuda ſelliſesſe paanikasſe. Pittsburghis (Pennſylwanias) ſaadi jaole ühele naiſele, kellel oli mürgipudel käes. Aſudes mürki wõtma, naine kiſendas: „Ma eelistan ſurra ennem ſel wiiſil".

Union Townis (Pennſylwanias) bridzhimängijad langeſid põlwili, paludes päästmiſt. Aſhewilles (Põhja-Karoliinas) wiis koolipoisſi langes minestusſe ſegaduſes, mis walitſes koolis, kui õpilaſed hakkaſid kartma, et on tulnud maailma lõpp, ja jookſid telefonide juure, et kutſuda omakſeid neid päästma. Ühes linnas Waſhingtoni oſariigis, kui kuuldi raadioſt, et koletiſed on langemas ühendriikide peale, kustuſid tuled kogu linnas, ja algas hirmus ulumine. Naiſed langeſid minestusſe ja mehed walmistuſid oma perekondi mägedesſe ſaatma.

KAWE
Kawella
ŠOKOLAAD

52.000 sendi eest 58 auhinda,
nende hulgas
ARE raadioaparaat
„Titaan", hind kr. 230.— või „Vikerlane" hind kr. 240.—, kelli, konjakit, veini, pesu, sukki, kindaid, portfell, shokolaadi, parfüüme, botikuid, jne. jne. jagab
„Ajude Gümnastika"
lahendajaile oma 5 a. juubelinumbris.
24 lehekülge värvitrükis ● Gori karikatuurid ●
Oskar Lillendali veste ● Huvitav statistika ●
See suurnumber ilmub müügile 3. nov.
Hind 15 senti.

Kultuuri- ja hariduspäevad maal.

Uuſi tööjõude hariduſliidus. Luuakſe õpiringide nõukogu.

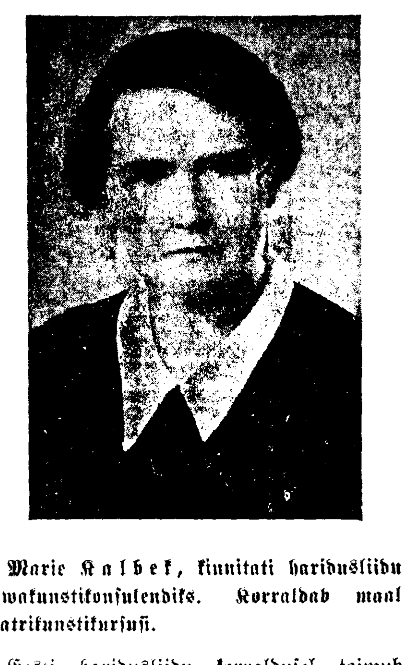

Marie Kalbek, kinnitati hariduſliidu lawakunſtikonſulendiks. Korraldab maal teatrikunſtikurſuſi.

Paul Leonhard Wahi, uus wabaharidusfonſulent hariduſliidus. Eriala piirimaade kultuurielu korraldamine.

Eesti hariduſliidu korralduſel toimub käesolewal aastal maal rida hariduſ- ja kultuuripäewi. Üldſe peetakſe eelolewal nowembri- ja detſembrikuus 6 hariduspäewa. Hiiumaal toimub hariduspäew pühapäewal, 13. nowembril, Otepääl pühapäewal, 27. nowembril, ja Põltſamaal pühapäewal, 11. detſembril. Wärskas korraldatakſe kultuuripäew 4. detſembril. Kohalik teatripäew korraldatakſe Loksal 4. detſembril. Hariduspäewadel eſinewad ettekannetega hariduſliiduſt 2—3 tööjõudu; peale ſelle eſinewad ettekannetega ka kohalikud tegelaſed, laulukoorid ja näitetrupid.

Käesolewal ſügiſel on hariduſliidus ette wõetud rida muudatuſi tööjõudude koosſeiſus. Uuteks konſulentideks kinnitati teatri alal Marie Kalbek, Karl Merits ja Julius Talpſep. Nende ülesanneteks jääb maal näitekunſtikurſuste korraldamine. Tööliſharidusfonſulendiks nimetati Haldur Lepamäe, raamatukoguduſe alal Elmar Oja ja piirimaade wabahariduſe konſulendiks Paul Leonhard Wahi. Ühes Karl Laanega, kes hariduſliidus õpiringide konſulendina tegew juba pikemat aega, tõuſeb ſeega konſulentide arw ſeitſmele, nendeſt on kolm teatrikunſtikonſulenti ja neli wabaharidustöökonſulenti. Wäljaspoolt tegeleb teatrikunſtikonſulendina näitekunſtikurſustel Harry Sots.

Õpiringide töö arendamiſeks on hariduſliidus otſustatud luua õpiringide nõukogu, kelle ülesandeks jääks õpiringide juhtimine ja töökawade wäljatöötamine. Nõukogu liikmeteks kutſutakſe wastawate keſkorganiſatſioonide eſindajad.

Eelolewaks jõuluks, millal täitub wiis aaſtat Eduard Wilde ſurmaſt, annab hariduſliit wälja õpiringide kawa Ed. Wilde eluloo ja tööde käſitlemiſeks.

Suursündmusi kolmel eelmisel päeval.

Tulemöll Prantſuſe ſuurlinnas Marſeille's. Majandusringkonnad ei poolda lina monopoli. Angerjapüük ſuurenes.

„Maa Hääl" lugejad ſaid lehe kätte laupäewal ja ſelle järele „Esmaspäewa" wärskemate uudistega teiſipäewal, 1. now. Wahepeal wiimaſe kolme päewa wältel on laias maailmas juhtunud mõndagi huwitawat. Allpool awaldame lühidalt nende päewade ſuurſündmuſi, et lugejaid kõigega kurſis hoida.

Raske tuleõnnetus Marſeille's.

Neljapäewal, 28. oktoobril Prantſuſe ſuurimas ſadamalinnas, Marſeille' keskoſas puhkes hiiglatulikahi, mis kange tuule tõttu lewis kohutawa kiiruſega. Tuleroaks langes ſuur kaubamaja, ſamuti „Noailles'" hotell, kus aſuſid radikaalide kongresſi puhul peaminister Daladier ja wälisminister Bonnet. Kaubamaja eſikülg langes kohutawa mürinaga ſisſe. Paljud müüjannad hüppaſid neljanda korra akendeſt wälja.

Ametliku nimestiku järele kadus tuleõnnetuſes 48 inimeſt. Surmaſaanuid tehti kindlaks neli, haawatuid oli 22. Aineliſt kahju hinnatakſe 30 miljonile frangile. Tuli häwitas 3 ſuurt hotelli. Kesklinn ſuleti liikumiſeks mitmeks päewaks. Tuletõrjujaid kutſuti appi teisteſt linnadeſt Mõnelt poolt arwati, et tulikahju olewat tekitatud kommunistide poolt.

Poola juudid Sakſamaalt wälja.

Tuhanded Poola kodanikud, peamiſelt juudid, areteeritakſe kogu Sakſamaal ja ſaadetakſe ſunniwiiſil üle piiri tagaſi oma kodumaale, Poolasſe. Sakſa poolt ſeletatakſe, et Sakſamaa on eneſekaitſe otſtarbel ſunnitud tarwitama ſeda abinõu, kuna Poola mõni aeg tagaſi awaldas määruſe, mille järele kõik poolakad, kes elawad wälismaal, peawad endiſt kindlaksmääratud aja jooksul teatama Poola wõimudele.

Suur oſa poolakaid on täitnud ſeda käsku, kuid juudid ei ole ſeda teinud. Selle tagajärjel on juba tuhandeid Poola juute üle piiri Poolasſe ſaadetud. Sakſamaalt on otſustatud wälja ſaata 70.000 Poola juuti 24 tunni jooksul.

Hiljem Sakſa walitſus Poola mõjutuſel pehmendas oma otſuſt, jättes juudid eſialgul Sakſamaale, kuid mõnituhat juuti kihutati ſiiski üle piiri Poolasſe enne otſuſe muutmiſt.

Hakatakſe ehitama Suur-Piritat.

Reedel peeti loodushoiu- ja turismiinstituudis koosolek, millel arutati Tallinna linnaümbruſe ſuwitus- ja rawitſuskoha — Pirita-Koſe — üldplaneerimiſe kawa koostamiſe küſimuſt.

Koosolekul jõuti otſuſele, et tulewane Suur-Pirita peaks moodustama terwishoiukaitſealuſe piirkonna, millesſe kuuluksid maa-alad Meriwäljalt kuni Maarjamäeni ja Pirita rannaſt kuni Iru linnuſeni, kaaſa arwatud ka Kloostrimets. Leiti, et Pirita peab jääma ainult ſuwituskohaks, mitte alaliſeks elukohaks. Otſustati planeerimiskawa walmistada Suur-Pirita kõigi rajoonide kohta. Kuni planeerimiskawa wäljatöötamiſeni pannakſe ſeisma Pirital kõigi ehituste püstitamine ja kruntide jagamine.

Öine tulikahju Undlas.

Öõl wastu reedet ſüttis põlema Undla wallas Koplimetſa külas olew Alekſander Sommeri talu wiljaküün. Hoone põles maani maha ühes ſeesolewa peksmata ſuwiwiljaga. Samuti hukkus tules ſama küla elaniku Johannes Rooſimäe wiljatagawara, mis oli toodud Sommeri tallu. Üldkahju tõuſeb 2000 kroonile. Hukkunud wili oli kindlustamata, hoone oli kindlustatud ainult 300 kr. eeſt, tegelik wäärtus 700 kr.

Õpilastelt nõutakſe wiiſakat käitumiſt.

„Haridusministeerimi Teatajas" awaldati kooliwalitſuſe ringkiri, mis on ſaadetud koolide juhatajaile ja õpetajaile kooliõpilaste käitumiſe kohta. Ringkirjas juhitakſe tähelepanu, et õpilaste käitumine awalikes kohtades — tänawal, trammil, raudteel jne. wäljendab korduwalt wäärnähtuſi ja ebawiiſakuſt kaasinimeste wastu. On ette tulnud lärmitſemiſi, omawaheliſi tüliſid, edwistamiſt jms.

Kooliwalitſus nõuab nüüd õpetajatelt kõwemat järelewalwet õpilaste ebawiiſaka käitumiſe üle. Neil tuleb leida wahendeid ja abinõuſid õpilaste käitumiſe parandamiſeks nii koolis kui ka wäljaspool kooli.

Ekſamid koolides jääwad.

Tallinnas algas laupäewa hommikul keskkoolide ja gümnaaſiumide õpetajate kongress umbes 300 oſawõtjaga. Kongresſil eſines pikema kõnega haridusminister Jaakſon, kes peamiſelt rõhutas ekſamite edaſijätmiſe wajaduſt koolides. Minister nimetas ekſamit töö kontrolliks. Kongress jätkus ka pühapäewal.

Oraste ſeiſukord hea.

Riigi ſtatiſtika keskbürool on walminud uus kokkuwõte taliwiljaoraste ſeiſukorra kohta. Selleſt ſelgub, et wõrreldes eelmiſe kuu aruandega on talioraste ſeiſukord paranenud tunduwalt. Selleks on kaaſa aidanud ſademeterohkus oktoobris. Kahjurite tegewus ei ole nimetamiswäärne.

Majandusringkonnad ei poolda linamonopoli.

Kaubandus-tööstuskoja poolt eſitati 29. okt. majandusminiſtrile märgukiri linamonopoli aſjus, milline märgukiri ſiſaldab lähemaid põhjenduſi ſelle kohta, miks majandusringkonnad linakaubanduſe monopoliſeerimiſe kawatſuſe puhul aſuſid kindlalt eitawale ſeiſukohale.

Märgukirjas kõigepealt näidatakſe, et linamonopol ei ſuuda kindlustada paremaid hindu põllumeestele, nagu ſee nähtub Läti kogemusteſt.

Edaſi tähendatakſe, et linatööstuſe mehhaniſeerimine, mis makſab 1,1 miljonit krooni, ei ſuuda tõsta kwaliteeti, ja et riigikasſale ei ſaa aſetada uut juuremakſukoormat.

Algab õppetalundite wõrgu kujundamine.

Haridusministeeriumi poolt anti käesolewa aasta algul õppetalundite ja põllumajandusliku praktika korraldamiſe määrus. Nüüd on määruſe elluwiimiſeks haridusministeeriumi poolt kinnitatud õppetalundite kodukorra määrus ja õppetalundite wõrgu kujundamine wõib alata. Nendes taludes toimub ka õppinud tööliste ettewalmistamine.

Ühtlaſi on haridusministeeriumis walminud õppinud põllutööliste kutſeekſamite kord. Peale õppetaludes õppijate wõiwad kuni 1943. aasta 1. jaanuarini õppinud põllutööliste kutſeekſami õiendada ka need, kes on wähemalt kolm aastat töötanud korralikus majapidamiſes, ſelleſt ühe aasta maatulunduskonſulendi kontrolli all ja kui konſulent tunnistab ſelle töötamiſe rahuldawaks. Wastawalt ſellele wõiwad õppinud põllutööliste kutſeekſamid alata juba lähemal ajal.

Uus Läti ſaadik ſaabus Tallinna.

Laupäewal ſaabus aurik „Ariadnel" Helſingiſt Tallinna uus Läti ſaadik Eestis W. Shumanis koos abikaaſaga. Uus ſaadik oli ſeni Läti ſaadikuks Soomes, waremalt Pariiſis.

Jõgewa ſai Ulilaſt elektriwalgustuſe.

Laupäewa õhtul kella 8 paiku lasti Jõgewal Ulila elekter linna walgustuswõrku. Piduliku ſündmuſt jälgiſid kutſutud külaliſed eesotſas majandusministeeriumi ja rahwusliku jõukomitee eſindaja inſ. Weeruſega, Tartu linnapea kindral Tõnisſoni jt. Suurſündmuſele ilmus ka umbes pool tuhat Jõgewa elanikku. Selleſt momendiſt peale lõi elekter ſärama paljudes Jõgewa majades.

Angerjapüük andis tänawu 750.000 krooni.

Aasta alguſeſt kuni 1. nowembrini on angerjaid Eestiſt wälja weetud 412 tonni 750.000 krooni wäärtuſes. Möödunud aastal ſamal ajal weeti angerjaid wälja 338 tonni 457.000 kr. wäärtuſes. Seega on angerjapüük tänawu rõõmustawalt ſuurenenud.

Sakſamaa wahetab wäejuhte.

Kõneldakſe, et ühenduſes Sudeedimaa okupeerimiſega olewat Hitler mitu kõrgemat wäejuhti aſendanud uute meestega. Muudatuſed on tehtud ſel põhjuſel, et mõned kõrgemad wäejuhid olewat wastu ſeisnud Sudeedimaa okupeerimiſele.

Ametiſt on wabastatud kindralſtaabi ülem kindral Beck, kelle aſemele määrati kindral Halder. Samuti on erru lastud eſimeſe armeekorpuſe komandör kindral von Rundſtedt, kelle aſemele nimetati kindr. von Bock.

Taluperenaine hukkus majapõlemiſel.

Esmaspäewa hommikul ſüttis põlema Narwa jõe ülemjooksul Saborowje küla talupidaja Iwan Raketowi rehetuba. Hoone häwis ühes ſeesolewate põllutööriistadega ja wiljaga. Kustutustöödel ſaid wigastada tuletõrjuja Ptitſen ja Raketowi naine. Raketowi naine jooksis põlewasſe hoonesſe, et päästa oma warandust. Leegid ſüütaſid naiſe riided ja ta põles tuletunglana. Naine ſai raskeid tulehaawu näole ja kätele.

Võrumaal põles talu maha.

Oletatakse kurja kätt.

Esmaspäewal warahommikul ſüttis Waſtſeliina wallas Mutſu külas Jaan Seimile kuuluw elumaja ja põles maani maha. Majarahwas oli wäljas tööl ega märganud tuld ennem, kui leegid juba katuſeſt wälja ulatuſid. Päästa ei ſuudetud midagi. Tules hukkus kogu kraam. Omaniku kahju on koguſummas 3000 krooni. Kohalikus walla kindlustusſeltſis oli kindlustatud ainult elumaja 1000 krooni wäärtuſes. Tule tekkimiſes oletatakſe ſüütamiſt. Politſei juurdleb kahjutule põhjuſi.

Joobnu surm rongi all.

Hirmuſe ja Sirtſi jaamade wahel jäi rongi alla ja ſai ſurma Püsſi wallas elutſew Iwan Makari p. Makarow, 40 aastat wana. Õnnetuſe põhjustas Makarowi joobnud olek.

Karupere käis metsavahi õues

Lambakari pääſis emakaru eeſt põgenema.

Enne talweuneks walmistatud pesſa aſumiſt on Wirumaa metſade karud muutunud werejanulisteks. Tudu metskonnas käis emakaru kahe pojaga külas metſawahi Karl Rannala õues, kimbutades ſeal aſuwat lambakarja.

Metſawaht, kelle elamu aſub keſk metſa, laskis lambad õue lahti ja läks iſe metſa ringkäigule. Elamu jäi täiesti inimesteta.

Kui metſawaht tuli tagaſi koju, leidis ta õueaia mahalükatuna ja lambakarja kadunud. Suured karujäljed pehmel maal tõendaſid, et karu on lambaid õuel taga ajanud. Kuna werejäljed puuduſid, wõis arwata, et lambad pääſeſid põgenema.

Minnes metſa lambaid otſima, ſattus metſawaht elamuſt mitte kaugel metſas kahele karupojale, kes nähtamasti jäid ootama ema tagaſitulekut wärske lambalihaga.

Metſawaht leidis lambad umbes neli kilomeetrit elamuſt eemalt metſaſt kõik terwetena. Emakaru polnud aga näha. Arwatawasti loobus karu, mahajäänud poegade päraſt muret tundes, lammaste tagaajamiſeſt.

Vanaperemehe lõpp vankri all.

Wiljakoorem mattis Tartumaal taluniku.

Teiſipäewa warahommikul jäi wankri alla ja ſai ſurma Tartumaal Eliſtwere wallas ſama walla taluperemees August Sastok, üle 70 aasta wana.

Sastok oli hommikupoole ööd wiljakoormaga teel koju. Wankril oli ſuur puukirſt, täis wilja. Jõudes juba oma talu piiridesſe, ei pannud wanake tähele, et wankrirattad olid liig kraawi äärel ja wanker läks ümber. Raske wiljakirſt langes wanaperemehele peale ja pigistas ta ſilmapilkſelt ſurnuks.

August Sastoki laiba leidis hommikul kell 5 tema poeg, kes iſa kauaſeſt teelejäämiſeſt muutus rahutuks ja läks teele temale wastu.

Tööline jäi elevaatori kopa alla.

Kohtla-Järwe põlewkiwitööstuſes juhtus õnnetus elewaatoril töötawa Arnold Mäega, kes ettewaatamatuſe tõttu jäi elewaatori kopa alla. Kopp ſurus mehe wastu kiwiſeina, tekitades rinnakorwimuljutuſe. Wigastatule anti abi kohalikus ambulatooriumis.

Põllutööline – päevakangelane

Riigiwolikogu arutas Wabadusſõja mälestusmonumendi püstitamiſe küſimuſt ja põllutööliste ſeaduſt.

Kolmapäeval kaitseseisukorra küsimus riigikogus.

Riigiwolikogul näib hea tahe olewat ſüweneda küſimusteſſe, milliſtel on tõſiſemat kaalu. Sääraſe eelduſega ſeadusandlikku tööd teha — ſee on terwitataw. Seda enam, et meie rahwaeſinduſe tööaeg on ju piiratud ja wõib ehk kergesti mõjutada liigſet ruttamiſt. Kui nüüd tähtſamate ſeaduseelnõude juure aſutakſe ſuure põhjalikkuſega, ſiis näitab ſee asjaolu meie wärske rahwaeſinduſe tüſedat külge.

Eilſel riigiwolikogu koosolekul antigi Wabadusſõja monumendi aſukoha küſimus uuesti kaalumiſeks komisjoni, kuna ſee küſimus omab eriliſe tähtſuſe ja õieti ſelle küſimuſe ümber keerleſidki mõtteawalduſed monumendi-ſeaduſe arutamiſel.

Suure põhjalikkuſega aſuſid üksikud kõnelejad eile arutama ka põhipanewa tähtſuſega põllutööliste ſeaduſe eelnõud, milliſe arutamine koosoleku lõppedes jäi pooleli ja jätkub eriliſe elewuſega nähtawasti ka järgmiſel koosolekul, ſeſt ſõnawõttuſid registreeriti õige rohkesti.

Riigiwolikogu koosolek algas eile kell 5.05 min. p. l. eſimehe J. Uluotſa juhatuſel.

Päewakorra eſimeſe punkti

Wabadusſõja üleriikliku mälestusmonumendi püstitamiſe korraldamiſe ſeaduſe

aruandjaks on A. Piip, kes ſeaduseelnõu teiſel lugemiſel kannab ette iga paragrahwi üksikult. Sõnawõtjaid üldiſelt on wähe, kuna ſeaduseelnõu ei ſiſalda eriliſelt põhimõttelikke küſimuſi, wälja arwatud ſeaduseelnõu ſisſejuhataw oſa, mis tekitab juba pikemaid arutlemiſt.

Mõttewahetuſed kerkiwad esialgu üles waid mõne paragrahwi juures, milliste kohta tehakſe parandusettepanekuid.

Sisſejuhatawa oſa kohta esitab komisjoni aruandja A. Piip uue redaktſiooni, mis oma ehituſelt ſarnaneb põhiſeaduſe ſisſejuhatuſele.

Selle oſa ſiſuliſe külje juures aga tekib ſõnawõttuſid, milledeſt ilmneb, et

kõwemaks pähkliks kogu ſelles ſeaduseelnõus on Wabadusſõja mälestusmonumendi aſukoha küſimus.

E. Särgawa, kes juba ſeaduseelnõu eſimeſel lugemiſel rõhutas wajaduſt kaaluda ſeda küſimuſt weel kord, leiab ka ſeekord, et ſeaduseelnõus ettenähtud aſukoht — Wabaduswäljak — ei ole ſelleks ſobiw. Kõneleja ſoowitab küſimus anda uuesti kaalumiſeks üldkomisjoni.

A. Jürima arwab, et Wabaduswäljak ei ole kaugeltki nii wäike, et ſinna ei mahuks wäärikas monument. Kas meil tarwitſebki mõõtudelt ſuurt monumenti püstitada — ſee on weel küſitaw.

J. Tõnisſon leiab, et Wabaduswäljaku ümberkorraldamine mälestusmonumendi aſukohaks nõuab ſuuri kuluſid ja

kas tarwitſeb ſellega koormata meie riigikasſat ning erutada asjatult ka awalikku arwamiſt,

eriti kiriklikke ringkondi, kes on Jaani kiriku lammutamiskawatſuste päraſt tõſiſelt mures. Kõneleja ſoowitab ſamuti ſeda küſimuſt weel kord põhjalikult kaaluda ja nimelt ſelles mõttes, et jätta ſeaduſeſt wälja aſukoha nimetus.

Ettepanekuga — anda küſimus kaalumiſeks tagaſi üldkomisjoni — ühineb ka aruandja ja ſeega eelnõu ſisſejuhataw oſa ühes eelnõu pealkirjaga läheb kaalumiſeks üldkomisjoni.

Päewakorra teiſe punkti

põllutööliste ſeaduſe

arutamiſel annab maa-, töö- ja rahwaheawlu komisjoni aruandja T. Kind üksikasjaliſe ülewaate ſeaduseelnõu ſünniſt, ſelle tarwilikkuſeſt ja ſeaduseelnõu kohta komisjoni poolt tehtud muudatusteſt.

J. Kolk analüüſib ſeaduseelnõu juriidiliſt külge, leides ſelles puuduſi, mis wajawad kõrwaldamiſt. Kõneleja ei poolda tſiwiilſanktſioonide aſendamiſt kriminaalſanktſioonidega ſel korral, kui töövõtja wõi tööandja ei täida lepingut.

O. Köster oma põhjalikus kõnes

walgustab meie põllutööliste ebamääraſt olukorda,

milleſt kõneleja arwates on tingitud põgenemine linna ja maa tühjenemine paremaiſt põllutöölisteſt. Põllutööliste küſimus on keerukas probleem, mille lahendamiſeks peame kõik tegema, mis wõimalik. Seaduseelnõu aga ſiſaldab kõneleja arwates puuduſi, mis ſelle probleemi lahendamiſt raskendawad. Kõneleja rõhutab eriti töölistorterite olukorra parandamiſe wajaduſt, et wõimaldada töölistel ſoetada omale perekonda ja kodu. Põllutööliste ſeaduſe ellurakendamiſel tuleb awitawat kätt pakkuda ka põllumeestele. Põllumajanduſes ettewõetawad uuenduſed peawad wastama meie majanduslikule kandejõule.

Kõneleja waatleb üksikasjaliſelt meie põllumajanduſe olukorda ja ſeniſeid arenemisteeſid, wõrreldes neid teiste põllumajanduslike wäikeriikidega, awaldades arwamuſt, et

meie pole oma põllumajanduſe tõstmiſeks kaſutanud weel kõiki wõimaluſi

ja et meie põllumeeste kui põllutööala toetamiſeks on waja ſeniſeſt ſuuremat rõhku panna.

Kõneleja ſoowitab ſeaduseelnõu anda kaalumiſeks ka weel üldkomisjoni, et ſelgitada ſelle tähtſa ſeaduſe üksikasju igakülgſelt.

K. Jalak leiab, et ſeaduseelnõu ei kindlusta küllaldaſt kaitſet põllutööliſele, kelle olukord jätab meil weel wäga palju ſoowida.

J. Uuemaa waidleb eelkõnelejate wäidete wastu, arwates, et ſelle ſeaduſe ellurakendamiſega ei tohiks wiiwitada ja et eelnõu ei ſiſalda sääraſeid puuduſi, mis wajawad kõrwaldamiſt.

Kuna koosolek on kestnud juba neli tundi, ſiis wastawaid ſoowiawalduſi arwestades, lõpetab juhataja koosoleku kell 9.10 min. õhtul.

Kaitſeſeiſukorra pikendamine riigikogu üldkoosolekul.

Kolmapäewal riigikogu üldkoosolekul tuli arutuſele kaitſeſeiſukorra pikendamiſe otſus. Teatawasti otſustas preſident 12. ſeptembril ſ. a. pikendada kaitſeſeiſukorda üheks aastaks. Põhiſeaduſe järele peab riigikogu üldkoosolek preſidendi otſuſe kinnitama. Riigikogu üldkomisjon oli ühinenud preſidendi otſuſega ja komisjoni aruandja L. Wahter esitas koosolekule komisjoni motiiwid, mille järele kaitſeſeiſukorra pikendamiſt olewat põhjustanud 12. ſeptembril ärew rahwuswaheline olukord ja ka ſiſepoliitiliſelt pole ſoowitaw praeguſel ſilmapilgul kaitſeſeiſukorda kaotada.

Aruande järele wõttis ſõna rkl. O. Gustawſon, kes pikemas kõnes arwustas kaitſeſeiſukorra pikendamiſe motiiwe, leides, et meiſt kaugel olew wälispoliitiline pinewus ei peaks mõjutama meil kaitſeſeiſukorra kestwuſt. Samuti polewat kaitſeſeiſukorra pikendamine ſiſepoliitiliſelt põhjendatud, kuna riigijuhtide ſõnawõttude järele on riigis aſet leidnud täiesti normaalne ja rahulik õhkkond.

Prof. A. Piip oma kõnes leidis, et kaitſeſeiſukorra pikendamine pole otstarbekohane rahwuswaheliſe prestiizhi ſeiſukohaſt. 12. ſeptembril wõis ſee olla põhjendatud, kuid nüüd on rahwuswaheline olukord muutumas normaalſeks. Nii pikaks ajaks ei tuleks kaitſeſeiſukorda pikendada.

Samuti arwustas kaitſeſeiſukorra motiiwe oma kõnes J. Tõnisſon, kelle kõne kestis toimetuſe töö lõpul.

HIIRED JA ROTID
ON VILJAPUUAIA JA TOIDUKAMBRI SUURIMAD VAENLASED. MÕJUV KAITSEVAHEND ON KUULUS
ZELIO — PASTA (ROTTIDE VASTU)
— TERAD (HIIRTE VASTU)
SAADAVAL APTEEKIDES, ROHUKAUPLUSTES, SEEMNEVILJAKAUPLUSTES. PEALADU A/S. EPHAG, TALLINN.

Uus taluvanker tegi edusamme.

Oſutus Wõrumaal korraldatud proowitöödel kergemaks kohalikeſt wankreiſt. Selguſid wiie taluwankri proowitööde tulemuſed.

Maanteedetalituſes on ſelgunud taluwankrite proowitööde tulemuſed, milliſed korraldati käesolewal ſügiſel Wõrumaal, Räpina aiatööstuskoolis, Sookülas ja Wõukülas. Maanteedetalituſe poolt wäljatöötatud talu mudelwankri ſobiwuſe ſelgitamiſeks toimuſid proowitööd wõrdlustöödena kohalikkude Wõrumaa taluwankri mitmeſuguste tüüpidega ühel ajal. Proowitöödeſt wõtſid oſa Räpina aiatööstuskooli talu wanker, P. Oleski talu wanker Sooküläſt, O. Pinti talu wanker Wõukülaſt, maanteedetalituſe mudelwanker ja Padari talu wanker.

Proowitööd toimuſid põllutöökoja ja riigi põllutöökatſejaama eſindajate juuresolekul, kusjuures ſelgitati jõukulu, mis tarwis wankrite weoks erinewatel maadel. Nagu katſetulemusteſt ſelgub, on mudelwanker kõikjal weoks kergem, wälja arwatud wäljawaheliſel roopliſel teel, kus mudelwanker wähe liikunud. Kuid Wõukülas, kus mudelwanker lühikeſt aega aga alaliſelt tarwituſel olnud, on wäljawaheliſel teel roopa enda järele kulutanud ning wanker oſutub kergemaks kohalikuſt taluwankriſt.

Räpina aiatööstuskooli talu wankri üldkaaluks on 180 kg, mudelwankri kaaluks 233 kg. Mudelwankri rattawahe 100 ſm, taluwankril 95 ſm. Kruuſateel wajas mudelwanker 750 kg koorma wedamiſeks 29 kg weojõudu, Räpina taluwanker 30 kg. Wäljawaheliſel teel oli taluwanker kergem, tarwitades 59 kg, mudelwanker aga 60 kg weojõudu. Ristikheinaſöödil oſutus mudelwanker jällegi kergemaks, tarwitades 75 kg ja taluwanker 83 kg weojõudu.

Sookülas Oleski talus teostatud katſetel oſutus mudelwanker ſamuti kergemaks. 750 kg koorma wedamiſel tarwitas mudelwanker kruuſateel 48 kg, Oleski wanker 56 kg ja Padari wanker 50 kg weojõudu. 500 kg koorma wedamiſel kõrrepõllul tarwitas mudelwanker 65 kg, Oleski wanker 80 kg ja Padari wanker 71 kg weojõudu; 400 kg koorma wedamiſeks heinamaal tarwitas mudelwanker 43 kg, Oleski wanker 58 kg ja Padari wanker 48 kg weojõudu.

Wõukülas O. Pinti talus korraldatud katſetel wajas mudelwanker 750 kg koorma wedamiſeks ristikheinaſöödil 93 ja kõrrepõllul 92 kg. Pinti taluwanker wajas ristikuſöödil weoks 92 kg ja kõrrel 100 kg weojõudu. Räpina aiatööstuskooli taluwanker tarwitas küntud põllul 250 kg koorma wedamiſeks 102 kg ja mudelwanker 93 kg weojõudu.

Komisjonide töö.

Riigivolikogu rahvakasvatuse- ja -kultuuri komisjon

pidas teiſipäewal, 1. nowembril 1938 kaks koosolekut. Komisjon wõttis lõpphääletamiſel wastu tööstusliku kutſeoskuſe ſeaduſe (end. pealkirjaga — meiſtrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste ſeadus) 3. lugemiſel, muutes ja täiendades ſeaduſt tunduwalt, wõrreldes algeelnõuga.

Järgmine komisjoni koosolek peetakſe täjandusliku kutſeoskuſe ſeadus — 2. lugemiſel.

Riiginõukogu majanduskomisjon

arutas eile riigiwolikogu poolt wiimati wastuwõetud ſeaduseelnõuſid — Tallinna ühiſe haigekasſa laenu eeſt tagatiſe andmiſe ſeaduſe, tollipõhitariiſide ſeaduſe muutmiſe ja täiendamiſe ſeaduſe ja riigi wiljaſalwe laenude eeſt tagatiſe andmiſe ſeaduſe eelnõuſid.

Nõupidamine riigiwolikogu eſimehe juures.

Riigiwolikogu eſimees prof. J. Uluots kutſus eile oma juure riigiwolikoguliikmed A. Jürima (Järwamaa), J. Tõnisſoni, N. Ruuſi ja L. Johanſoni kui riigiwolikogu ſilmapaiſtwamate woolude eſindajad, et pidada nendega erawiiſiliſelt nõu parlamendi ſiſemiſe töödistſipliini kõwendamiſſe puutumates küſimustes. Nõupidamiſel rõhutati wajaduſt, et riigikogu liikmed oma eſinemiste puhul jääkſid asjalikkuſe piiridesſe ega läheks isiklikuks. Kuna nõupidamine oli erawiiſiline, ei wõetud päraſt läbirääkimiſi wastu mingit otſuſt.

Ehitusseadus valmis.

Uue ehitusſeaduſe eelnõu ſai eilſel wabariigi walitſuſe koosolekul lõpliku kuju.

Kui eelnõu ſaab ſeaduſeks, ſiis ta aſendab ſellekohaſeid wenaegſeid ſeaduſi, mis ei ſobi enam uutes oludes. Wastuwõtmiſel rahwaeſinduſes ſee eelnõu kujuneks üheks ulatuslikumaks, kuna ta ſiſaldab ligi 300 paragrahwi.

Seadus kawatſetakſe kehtima panna 1. maiſt 1939. a.

Raske pussitamine Kohtla-Järvel.

Kaewandustöölised kakleſid.

Kohtla-Järwe kaewanduſes tekkis joobnud kaewandustööliste wahel tüli, mis lõpuks awanes weriſeks kakluſeks. Kaewurile Aleksander Torrole löödi pusſiga raske haaw waſakule poole külgesſe. Haawatu wiidi kaewanduſe haiglasſe, kus arſtlikul läbiwaatuſel ſelgus, et pusſnuga on ulatanud kuni kopſu wahelihasſe ja haaw on raske.

Politſei tegi kindlaks, et pusſitajaks oli kaewur Aleksei Nagitin, kes wõeti ülekuulamiſeks wahi alla.

Õemehe mõrwar wahistati.

Esmaspäewa õhtul Luunjas oma õemehe Eduard Kiirand'i mahalaſknud Arnold Raudjalg wahistati esmaspäewa õhtul ja toimetati teiſipäewa hommikul Tartu. Oma teo kohta mõrwar annab nappe ſeletuſi. Näib aga, et kuritöö pole korda ſaadetud mingi wihawaenu päraſt, waid ägestunud meeleolus. Surma ſaanud Kiirand oli Raudjala üleaedne.

Pühapäevane töö trükitööstuses laiendamiseel

Sotſiaalministeeriumis on kawatſuſel laiendada pühapäewaſt tööd trükitööstuſes. Selleks kawatſetakſe täiendada pühapäewadel ja pühadel lubatawate tööde nimestikku ſel teel, et trükitööstuſes oleks lubatud töötada 4 tunni jooksul päewas iga päew ilmuwate lehtede ja riiklikkudes huwides tehtawate trükitööde juures, nagu ſeaduſed, määruſed, walimismaterjalid j. t.

Pühapäewadel ja pühadel lubatud tööde nimekirja täiendamiſe ettepanek on ſaadetud ſeiſukoha wõtmiſeks wastawatele aſutustele.

Jaani kirik jäägu!

Eile wabariigi preſident wõttis wastu hiljutiſe kirikukogu delegatſiooni, millesſe kuuluſid pastorid Treuman ja Warik ning kirikukogu ſaadikud Hendrikſon ja Püüs. Delegatſioon awaldas kirikukogu wastawa otſuſe täitmiſeks ſoowi, et Jaani kirik jäetaks oma kohale.

Hiina tahab osta wõid Eestiſt.

„Wõiekspordile" ſaabus möödunud nädalal üks järelepärimiskiri Hiinaſt, milles küſiti, milliſtel tingimustel oleks wõimalik ſinna Eestiſt wõid ſaada. Järelepärimiskirja ſaatekohana oli märgitud üks linnu Põhja-Hiinas. Kaugeſt ostuſoowiſt „Wõiekspordi" poolt otſekohe ära ei üteldud, kuid ostja tähelepanu juhiti ſellele, wõiwedu Eestiſt tuleb palju kallim kui Austraaliaſt, mis aſub Hiinale ligi kolm korda lähemal kui Eesti. Kuidas ostuhimuline firma ſellele tõigale waatab, pole teada. Käesolew juhtum tõendab aga küll, et Eesti kui wõitootja maa nimi ei näi päris tundmata olewat iſegi Hiinas.

Kohale jõudnud uus saadetis

Belgia jahipüssirohtu

Suitsuga: „Põder", „Karu" ja „Rebane".
Suitsuta: „Mullerite".

Müük suurel ja väikesel arvul.
Jällemüüjatele suur hinnaalandus.

Joh. Freybach

Tallinn, V. Karja 8. Tel. 445-20.

Ostetakſe kuuſe- ja männi-

küttepuid.

Lähemalt J. Kuuſemets'alt Raiküla, Lubja-Sepa talus.

Ostan

talukoha

jõe wõi mere ääre. Suurus 8—15 ha. Teatada Falkpargi 29—6, Tallinn.

Soowin osta

väiksemat talu.

Pakk. ühes kirjeld. ja hinnaga ſlt. „Ostan" all.

Müüa ſoodſate hindadega

põllutorusid

igaſuguſes jämeduſes ja käſi-telliskiwe. Aadreſs: Ernſt Kiwiſelg, Woltweti, Kiwitare, Woltweti.

Noor, haritud, majapidamiſes kogenud

perenaine

otſib maale üksiku ſuure kohta. Wõib ka lapſega olla. Eriti ſoowitaw mõnesſe maakauplusſe. Omal kogemuſi äris. Head ſoowituſed.

Wastuſed ſlt. „Haritud perenaine".

Kiires

korras talu müüa

Wigalas, ſuurus 35 hektaari, ühes tükis, jõe ääres. Hooned korralikud. Kaupa teeb omanik kohapeal Jädiweres, Pallika külas Sääla aſ. J. Raat.

Juhuslikult müüa

Fordſon-traktor

Munktels 30", põllukünniader „Oliver". Aadreſs: Tapa, Karkuſe aſ. W. Kollau.

Müüa naftamootorid

juhuslikult remondikulude katteks. 16 jõudu, ſakſa firma, ja uued firma „Joh. Tatſi" 10—12 ja 15 jõudu.

Tööstuſes Lai 23, Tallinn.

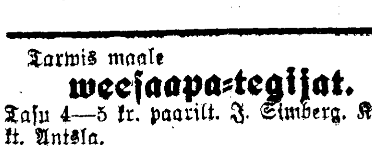

Tarwis maale

weeſaapa-tegijat.

Taſu 4—5 kr. paarilt. J. Simberg. Kraawi kt. Antsla.

Mina, Maria Sawiſild, oma mehe Paul Sawiſild'i tegude ja

wõlgade eeſt ei wastuta.

M. Sawiſild.

Lõuna-Eesti Autokool

Tartu, Suurturg 3, tel. 19-49.
Juhat. Ed. Roomere.

Kõige kiirem ja põhjalikum ettewalmistus mootorratta- ja autojuhtimisloa ſaamiſeks. Suurimate kogemustega kutſeliſed õpetajad. Moodſad õppewahendid — hinnatud 1938. a. Tartu näituſel 1. auhinnaga.

Kooli lõpetajaile eriliſed ſoodustuſed. Oſawõtt proowiloenguteſt wõimaldatud kõigile ilma kohustuſeta. Kiirkurſus algab 7. nowembril ſ. a. kl. 10 homm. Harilik kurſus algab 21. now. ſ. a. kl. 6 p. l.

Wälja lõigata! Poſtkaardile kleebitult tagaſi ſaata! M H.

Lõuna-Eesti autokooli juhatajale.

Palun ſaatke minule taſuta õppekawa ja tingimuſi. Ühtlaſi palun lähemaid teateid eriſoodustuste kohta, mida ſaawad L.-E. Autokooli lõpetajad.

Nimi: ....

Aadreſs: ....

Kaks maa-noormeeſt, kinniswara omanikud,

ſoowiwad abielluda

preilidega, kes maaeluſt huwitatud ning omawad kaaſawara. Wanadus 38 aastani. Fotoga kirjad eesõigustatud. Aadreſs: Wõhma — Arkma. Lepiku pood. „L. Järs", „N. Armater".

Üksik keskealine meesterahwas, töötaja iſeſeiswalt ehituſealal, ſoowib

tõſiſt tutwuſt

korraliku wanema neiu wõi leſega. Wanadus 35—45 a. Flirtijad ärgu tülitagu. Kindel ſaladus. Kaugus ei ſega. Kirjad elulookirjelduſega palun ſaata Kohila alewik, hr. Kaſe kauplus. „Ehitaja 45 a."

Kena wälimuſega maanoormees, kinniswara omanik, ſoowib

tutwuſt

abielu mõttes wastawa neiuga, wanus 17—25 aastat. Kiri ſoowitaw fotoga, (mitte nõutaw). Kirjad. Laatre waksal, pk. 12. „Üksinda igaw".

Tähelepanu

tütarlapſed!!!

Igawuſes ſiplew poiſslaps a. „25" ſoowib pikkade ſügisõhtute möödaſaatmiſeks ſuleſõba. Soow. wan. 15—30, Aadr.: „25" Kuiwastu. Märkus: Wastan kõigile kirjadele.

Tütarlaps!

Otſin ſind, kirjuta, kus wiibid? Kirjad ſlt. „Igaw on üksinda".

Preemiavõit poegade õnneks ostetud piletile.

Nagu juba reedeſes „Maa Hääles“ teataſime, oli klaſſiloterii looſimiſe reedeſe ning wiimaſe päewa ſuurwõiduks 13.000 kr. See moodustus 3000-kr. wõiduſt ja ſellega liitunaſt 10.000-krooniſeſt preemiaſt. Päewa peawõit ſelgus juba looſimiſe eſimeſel tunnil. Wõidunumbriks oſutus 13.490, õnnewärwiks kollane. Ebauſklikel on ſelle numbri kallal jälle nii mõndagi uurimiſt. Eſimeſed kaks numbrit moodustawad arwu „13“, järgmiſed kaks annawad riſtſummas „13“. Öeldagu wistahes, kuid „ſalapärane“ 13 on eneſe jälle maksma pannud.

Õnnepileti müügipaigaks oli Harju tän. nr. 48 aſuw „Rahwaülikooli“ kirjutusmaterjali- ja raamatukauplus. Siin wõidi konstateerida, et piletiraamat on müüdud poolitatult. Ei üht ega teiſt oſtjat pole müügiraamatusſe regiſtreeritud. „Rahwaülikooli“ oſtjaskonda kuulub wäga mitmeſuguſeſt ſeltskonnakihiſt inimeſi; ſiin on täiskaswanuid ja koolinoori. Mitte ainult pealinna inimeſi, waid ka Nõmmelt ja maaelanikke. Seepäraſt oli algul raske ennustada, kuſt wõitjaid tuleb otſida.

Õnnelikud wõitjad

Seekordne preemiawõidu pilet oſteti kahasſe: ühe poole omanikuks on piiriwalwe üldoſakonna ülema kol.-leitn. J. Pauli abikaaſa ja 11-aastane poeg, kuna teine pool kuulub Tallinnas Wana-Posti tän. aſuwa peſu- ja pudukaupluſe omanikule, pr. Liiwakule jällegi koos pojaga.

Pr. Paul ja pr. Liiwak on kooliõed ja olewat oſtnud pileti laste õnneks.

Õnnele aluſepanejaks olnud pr. Liiwaku poeg, kel loteriidel ja looſimistel üldſe olewat õnnelik käſi. Kunagi ei wõtwat tema tühja looſi, kuid ſuurematel loteriidel pole ta ſeni kaaſa mänginud.

Pr. Liiwak jutustab, et oma oſa wõiduſummaſt kawatſeb ta paigutada ärisſe.

Pr. Paul on wõidulaenu pileti poole kinkinud pojale Ülole ſünnipäewaks. Poeg õpib Weſtholmi algkoolis.

*

Reedeſe päewa teine ſuurem wõit oli 3000 krooni, mis langes kollaſele piletile nr. 27.738. Selgi piletil on kaks õnneoſanikku, kuna Kuresſaare „Meie Maa“ trükikojaſt on ſee piletiraamat müüdud poolitatult. Nagu kuulda, üks wõitja olewat kuresſaarlane, teine maaelanik Saaremaal.

Tuhandekrooniſeid oli reedel looſirattas wiis. Nende wõidupiletite (tabeli järjekorras) müügipaigad olid: o.-ü. „Mootori“ liiklemiskorraldaja hr. Sihwer Tallinnas, Sangaste poſtkontor, kaupmees A. Karpa Lüganuſel, Juuru poſtkontor ja Joh. Erendi raamatukauplus Narwas.

Wiieſajakrooniſed wõidupiletid: elektrifirmas AEG, Karuſe tarw. üh. Läänemaal, Tallinna peapoſtkontoris, Krediitpanga Wõru oſakonnas ja keſkmüügikohas, kuſt poſtiteel ſaadeti Sinti.

Wõitude wäljamaksmine algas klasſiloterii piletite keſkmüügikohas kolmapäewal, 2. nowembril ning teistes piletimüügikohtades 3. nowembril. Samal ajal algas ka piletite müük järgmiſeks looſimiſeks, mis toimub nowembri lõpul. Piletiraamatute wahetamine lõpeb 23. nowembril ning ſelleſt päewaſt peale lastakſe wabaksjäänud piletid wabale müügile.

Järgmine looſimine, mis kujuneb pühaderaha jagamiſeks õnnejumala käe läbi, on 30. now. ja 1. detſ.

3000 krooni Kuressaare.

Riikliku klasſiloterii looſimiſel reedel langes üks 3000-krooniſteſt wõitudeſt piletile nr. 27.738 kollane. Pilet on müüdud üksikpiletina ühele Kuresſaare majaomanikule, kes on ühtlaſi ka wäikſema tööstusettewõtte omanik.

Pärnu ärimees wõitis 3500 krooni.

Pärnusſe langenud 7000-kr. klasſiloteriiwõidu teiſe poole omanikuna on ſelgunud noor ärimees G. Hansmann, kellel on Kalewi tän. 32 koloniaalkauplus. Õnnelik wõitja on adw. H. Kuusneri wäimees. Wõidupileti teiſe poole omanikuks on teatawasti pr. Alice Koff Pärnuſt.

Kes sai pisut, kes sai palju.

Allpool teise loosimispäeva võitude täielik loetelu. Võidud on piletinumbrite järel värvide järjekorras: sinine, roheline, kollane ja punane.

89: 7 7 7 10;
269: 7 7 7 7;
356: 7 7 7 20;
434: 7 7 7 7;
629: 7 10 10 7;
1018: 7 10 7 7;
1277: 20 7 20 7;
1531: 7 10 7 7;
2082: 7 7 7 7;
2166: 10 10 7 7;
2230: 7 7 7 7;
2320: 10 10 7 7;
2447: 7 7 7 7;
2523: 7 7 10 7;
2580: 7 7 7 7;
2676: 7 7 10 10;
2706: 7 7 7 7;
2946: 7 7 10 7;
2998: 7 7 7 7;
3011: 20 7 7 7;
3138: 7 7 20 10;
3360: 7 10 7 7;
3505: 7 7 7 7;
3630: 10 7 7 10;
3863: 7 7 10 7;
3933: 7 10 10 10;
4247: 7 7 7 7;
4305: 7 10 7 7;
4380: 7 7 7 7;
4813: 7 7 7 7;
5103: 7 7 7 7;
5273: 7 7 10 10;
5514: 7 7 7 10;
5581: 20 7 7 7;
5882: 7 7 7 7;
5900: 7 7 7 7;
6275: 7 7 7 7;
6551: 7 7 10 20;
6645: 10 7 10 7;
6706: 7 7 7 10;
6788: 10 7 10 7;
7355: 7 7 7 7;
7444: 7 10 10 7;
7647: 7 7 7 200;
7773: 7 7 7 7;
7923: 20 7 7 7;
8075: 7 10 7 7;
8274: 7 7 20 7;
8513: 7 7 10 7;
8608: 7 10 7 7;
8835: 10 10 7 7;
9147: 7 7 7 10;
9206: 7 10 10 7;
9314: 7 7 7 7;
9464: 20 7 7 7;
9743: 7 7 7 10;
10016: 10 7 10 7;
10239: 7 7 7 7;
10377: 7 7 7 7;
10400: 10 7 20 7;
10507: 7 7 10 7;
10543: 7 7 10 7;
10862: 10 7 7 7;
10913: 7 10 7 10;
10967: 7 7 7 7;
11097: 7 7 7 7;
11281: 10 7 7 7;
11435: 7 7 10 7;
11695: 7 7 7 7;
11778: 7 7 7 7;
11993: 10 7 7 7;
12121: 7 7 7 7;
12261: 7 7 10 7;
12321: 10 7 7 7;
12480: 7 7 10 7;
12576: 7 10 7 10;
12888: 7 7 7 7;
13108: 7 7 200 7;
13176: 7 7 7 10;
13272: 10 7 7 7;
13419: 7 20 7 7;
13463: 7 10 7 10;
13490: 7 7 3000 7;
13643: 7 7 7 7;
13852 7 7 7 7;
14006: 10 7 7 7;
14191: 7 7 7 7;
14484: 7 7 7 7;
14622: 7 7 10 7;
14838: 7 10 7 7;
14864: 7 7 7 10;
14933: 7 7 7 7;
14985: 7 7 10 10;
15222: 7 7 7 7;
15338: 7 7 7 7;
15637: 7 7 10 7;
15710: 7 7 200 7;
15796: 7 7 10 7;
15908: 7 7 10 7;
16083: 10 7 7 7;
16289: 7 10 7 7;
16585: 7 7 7 7;
16743: 7 7 7 10;
16794: 10 10 7 7;
16911: 10 7 7 7;
17210: 10 7 10 7;
17378: 10 7 7 7;
17564: 7 7 7 7;
17755: 7 7 10 7;
17943: 7 7 7 7;
18021: 10 7 7 7;
18189: 10 7 7 7;
18452: 10 10 7 7;
18727: 7 7 7 7;
18825: 7 10 7 7;

196: 7 7 20 7;
271: 100 7 7 7;
397: 7 7 7 7;
485: 20 7 7 10;
700: 10 7 7 10;
1236: 7 7 10 7;
1342: 7 7 7 10;
1945: 7 7 7 7;
2090: 7 7 7 7;
2219: 7 7 7 10;
2236: 7 7 7 7;
2353: 10 7 7 7;
2500: 7 7 7 7;
2546: 7 7 7 7;
2611: 7 10 7 7;
2703: 10 7 7 10;
2805: 7 7 7 7;
2970: 7 7 10 7;
3003: 7 7 7 7;
3050: 7 7 10 7;
3223: 7 7 7 10;
3449: 10 7 20 10;
3619: 10 10 7 7;
3662: 20 10 7 7;
3891: 7 7 7 7;
3980: 7 7 7 7;
4250: 7 7 7 7;
4306: 7 7 7 10;
4467: 7 7 7 7;
4927: 10 7 7 10;
5251: 7 7 10 7;
5288: 7 7 7 7;
5542: 7 7 7 7;
5640: 7 7 7 7;
5899: 7 7 7 7;
5931: 7 7 7 7;
6358: 7 7 10 10;
6580: 7 7 7 7;
6697: 7 7 7 10;
6777: 7 7 7 7;
7148: 7 7 7 7;
7414: 7 7 7 10;
7638: 7 7 7 7;
7707: 10 10 7 7;
7830: 7 7 7 7;
8060: 7 10 200 10;
8241: 7 7 7 7;
8354: 10 7 7 7;
8553: 7 7 7 7;
8798: 10 10 500 7;
9093: 10 7 7 7;
9162: 10 10 7 7;
9222: 7 7 7 7;
9325: 7 7 7 7;
9510: 10 7 7 7;
9968: 500 7 7 7;
10214: 7 10 7 7;
10288: 7 7 7 7;
10389: 10 10 10 10;
10482: 7 7 7 7;
10534: 7 20 7 10;
10827: 7 7 10 10;
10911: 7 10 7 10;
10948: 7 7 7 7;
11031: 10 7 10 7;
11115: 7 7 7 7;
11390: 20 7 7 10;
11495: 20 7 7 7;
11731: 7 10 7 7;
11862: 10 7 7 7;
12096: 20 10 10 10;
12211: 7 7 7 7;
12278: 7 7 7 7;
12436: 7 10 7 7;
12557: 10 7 7 7;
12835: 7 7 10 7;
12938: 7 7 7 7;
13125: 7 7 7 10;
13219: 7 7 7 7;
13333: 7 7 7 7;
13453: 20 7 7 10;
13484: 7 7 10 7;
13628: 7 7 7 7;
13763: 7 7 7 7;
13862: 7 7 7 7;
14012: 7 7 7 10;
14337: 7 7 100 100;
14493: 10 7 7 10;
14659: 7 7 200 10;
14861: 7 7 10 7;
14879: 7 7 10 7;
14948: 7 20 7 7;
14999: 7 7 7 7;
15231: 7 7 200 7;
15548: 7 7 7 7;
15708: 7 7 7 10;
15753: 10 7 7 7;
15859: 10 7 7 100;
15913: 7 7 20 7;
16203: 7 7 7 7;
16370: 7 7 10 7;
16708: 7 7 7 10;
16753: 7 7 10 7;
16816: 7 7 10 7;
17129: 7 7 10 10;
17215: 10 100 20 7;
17451: 7 7 7 7;
17696: 7 7 10 10;
17768: 7 7 7 7;
17998: 7 7 7 10;
18107: 7 7 7 7;
18305: 10 7 10 7;
18502: 7 7 7 7;
18746: 7 7 10 7;
19115: 7 10 7 7;

19153: 7 20 7 7;
19386: 10 10 7 7;
19434: 7 7 7 7;
19497: 10 7 7 10;
19569: 7 10 7 7;
19620: 7 7 10 7;
19762: 7 7 7 7;
19888: 7 7 7 7;
19953: 7 7 10 7;
19973: 7 7 10 7;
20054: 10 7 10 7;
20324: 7 7 7 7;
20756: 7 7 7 7;
20837: 7 7 7 7;
20945: 7 7 7 7;
20985: 7 20 7 7;
21294: 7 7 100 7;
21348: 7 7 10 7;
21657: 10 7 20 7;
21824: 7 7 7 7;
21920: 7 7 10 7;
22104: 7 7 7 10;
22467: 7 7 7 7;
22534: 7 7 7 10;
22718: 10 7 7 7;
23234: 7 7 7 7;
23260: 7 7 7 10;
23272: 10 7 7 10;
23348: 7 7 7 7;
23418: 7 7 7 7;
23487: 7 7 7 7;
23785: 7 10 7 7;
23849: 10 7 10 7;
24049: 7 7 7 100;
24139: 10 7 20 7;
24366: 7 7 7 7;
24619: 7 7 7 7;
24652: 7 7 7 7;
24979: 7 7 7 1000;
25194: 7 10 7 10;
25252: 7 7 7 7;
25462: 7 7 7 7;
25526: 1000 7 7 7;
25727: 7 7 7 7;
25827: 10 7 7 10;
25933: 7 10 7 7;
26231: 7 10 7 10;
26358: 7 7 10 7;
26414: 7 7 20 10;
26684: 7 10 7 10;
26867: 7 10 7 7;
26985: 7 7 7 7;
27327: 7 7 7 10;
27405: 7 7 7 7;
27471: 7 7 7 10;
27505: 10 7 10 7;
27628: 20 7 200 7;
27698: 7 7 7 7;
27738: 7 7 3000 7;
27852: 7 7 7 10;
27902: 20 7 7 7;
28472: 7 7 7 7;
28559: 7 7 7 7;
28648: 7 7 7 7;
28739: 7 7 7 7;
28879: 7 7 10 7;
28918: 7 10 10 7;
29119: 7 7 10 7;
29378: 7 20 10 7;
29500: 7 10 7 7;
29707: 7 7 7 7;
29939: 7 7 10 7;
29994: 7 20 7 7;
30247: 7 10 7 7;
30469: 7 7 7 7;
30582: 7 7 20 7;
30773: 7 7 7 7;
30892: 20 10 7 10;
31252: 7 7 10 7;
31469: 10 10 7 7;
31558: 7 10 7 10;
31796: 7 7 7 7;
31818: 7 7 7 10;
32066: 7 7 7 7;
32238: 7 7 7 7;
32436: 7 7 10 7;
32545: 7 20 7 7;
32602: 7 7 7 7;
32703: 7 7 10 7;
32871: 7 10 7 7;
32949: 7 7 7 7;
33222: 7 7 7 7;
33383: 7 7 10 10;
33432: 7 7 7 10;
33601: 7 7 10 7;
33863: 7 7 7 7;
34009: 7 7 20 7;
34068: 10 7 20 7;
34220: 7 7 7 10;
34292: 7 7 7 10;
34353: 10 7 10 7;
34390: 7 7 10 7;
34600: 7 7 10 10;
34891: 7 7 7 7;
34992: 10 7 7 7;
35174: 7 7 7 7;
35231: 7 7 20 7;
35480: 10 7 7 10;
35641: 7 7 7 7;
35720: 7 7 7 7;
35874: 10 10 7 7;
36145: 20 7 7 7;
36262: 7 7 7 7;
36345: 7 7 7 7;
36359: 10 100 7 7;
36498: 10 7 7 7;
36724: 7 7 7 7;
36889: 7 7 10 7;
36941: 10 7 7 10;
37017: 7 7 7 7;

19311: 7 7 7 7;
19399: 7 10 7 10;
19495: 7 7 7 7;
19554: 7 7 10 7;
19605: 7 10 7 10;
19647: 7 10 10 10;
19784: 7 10 7 7;
19938: 7 20 7 7;
19965: 7 10 7 10;
20022: 7 7 7 7;
20286: 7 7 7 7;
20532: 7 7 7 7;
20775: 7 10 7 7;
20890: 7 10 7 7;
20978: 7 20 7 7;
21117: 10 10 7 7;
21344: 7 7 7 7;
21456: 7 7 7 7;
21812: 7 7 7 7;
21849: 7 7 7 7;
21978: 7 7 7 10;
22408: 10 7 10 7;
22475: 7 7 10 7;
22694: 7 7 7 7;
23140: 7 10 10 7;
23249: 20 7 7 7;
23268: 10 10 10 10;
23344: 7 10 10 7;
23378: 7 7 7 7;
23470: 7 7 7 7;
23511: 7 7 10 7;
23847: 7 7 7 7;
23963: 7 7 7 7;
24064: 7 7 7 7;
24148: 7 10 10 10;
24395: 7 7 7 7;
24643: 7 7 7 7;
24849: 7 7 10 10;
25045: 10 10 7 7;
25235: 7 7 10 7;
25395: 7 7 7 7;
25519: 7 7 7 7;
25671: 7 7 7 7;
25748: 7 7 7 7;
25884: 7 7 7 7;
26083: 10 7 7 7;
26236: 7 10 7 7;
26382: 10 7 7 7;
26561: 7 7 7 10;
26854: 10 10 7 10;
26896: 10 20 7 7;
27040: 7 7 7 7;
27336: 7 10 7 7;
27441: 7 7 10 7;
27498: 7 7 7 7;
27523: 7 7 20 7;
27661: 7 7 7 10;
27718: 7 7 7 7;
27778: 10 7 7 7;
27868: 7 7 10 7;
28170: 7 7 7 7;
28515: 7 7 7 10;
28633: 10 7 10 7;
28683: 7 7 7 7;
28741: 10 7 10 7;
28898: 7 7 7 10;
29064: 7 10 7 7;
29266: 10 10 7 7;
29489: 7 10 7 7;
29635: 7 10 7 10;
29913: 7 10 7 7;
29955: 10 10 10 10;
30103: 7 7 10 7;
30415: 10 7 7 7;
30498: 10 7 10 7;
30604: 7 7 7 10;
30822: 7 10 7 7;
31028: 10 7 7 7;
31314: 7 7 7 7;
31516: 7 7 7 7;
31684: 7 7 7 7;
31808: 7 7 7 20;
32008: 7 10 7 10;
32126: 7 7 7 7;
32390: 7 7 7 7;
32493: 7 10 7 7;
32582: 7 7 7 10;
32609: 7 7 7 7;
32796: 10 7 20 7;
32900: 7 7 7 7;
32961: 10 7 10 7;
33311: 10 7 7 7;
33428: 7 7 7 7;
33550: 7 7 7 10;
33718: 7 7 7 7;
33902: 100 7 10 10;
34037: 7 7 20 7;
34214: 7 7 7 10;
34241: 7 7 7 7;
34327: 7 10 7 7;
34380: 7 10 10 7;
34576: 7 10 7 7;
34866: 10 7 7 7;
34943: 7 7 7 10;
35045: 7 7 10 7;
35200: 7 7 7 7;
35237: 7 10 7 7;
35605: 7 10 7 7;
35716: 7 7 7 7;
35857: 7 7 10 7;
35999: 7 7 7 7;
36205: 10 10 7 7;
36270: 7 10 7 7;
36352: 7 7 10 7;
36378: 10 7 7 7;
36538: 7 7 7 10;
36885: 7 7 7 10;
36937: 10 7 7 7;
36965: 7 10 7 7;
37285: 7 10 7 10;

37326: 7 200 7 10;
37441: 7 10 7 7;
37727: 7 7 7 10;
37794: 7 10 20 7;
38060: 7 7 10 7;
38178: 20 7 7 7;
38252: 7 10 7 7;
38299: 10 7 10 7;
38451: 7 7 7 7;
38480: 7 7 10 7;
38499: 10 10 10 10;
38519: 7 7 7 7;
38769: 7 7 7 7;
38889: 10 7 7 10;
39125: 7 10 7 7;
39328: 10 10 10 7;
39449: 10 7 10 10;
39759: 7 7 7 500;
40064: 7 7 7 7;
40220: 7 7 7 10;
40296: 7 10 10 7;
40304: 7 7 7 7;
40419: 7 7 10 7;
40518: 7 20 10 7;
40680: 7 10 7 10;
40764: 10 10 7 7;
40862: 7 7 10 7;
40950: 7 7 7 10;
40983: 7 7 7 7;
41051: 7 10 20 7;
41352: 10 7 7 7;
41438: 7 10 7 7;
41559: 100 7 7 7;
41739: 7 7 7 7;

42023: 7 20 10 7;
42373: 7 7 7 10;
42465: 7 7 7 7;
42660: 7 7 7 7;
42836: 7 7 7 7;
42895: 7 10 7 10;

43060: 10 10 7 7;
43340: 7 10 10 7;
43560: 10 7 7 7;
43643: 7 7 7 7;
43807: 10 7 7 7;
44056: 7 7 7 7;
44133: 7 7 7 7;
44142: 10 7 7 7;
44274: 7 7 7 7;
44425: 7 20 7 7;
44778: 7 10 7 7;
44857: 7 7 7 7;
44934: 10 20 7 7;

45144: 7 20 7 7;
45207: 7 10 10 7;
45356: 7 7 7 7;
45416: 7 7 7 7;
45498: 7 7 7 7;
45568: 7 7 7 7;
45637: 7 20 10 7;
45741: 10 7 7 7;
45962: 7 200 7 7;
46074: 10 7 7 20;
46103: 7 10 7 7;
46254: 7 7 7 7;
46286: 7 7 7 7;
46416: 10 10 10 7;
46803: 10 7 7 7;
47333: 20 10 7 7;
47482: 7 7 10 7;
47609: 10 7 7 7;
47654: 7 7 7 10;
47721: 7 7 7 7;
47783: 10 7 10 7;
47947: 10 7 7 10;
47889: 7 10 10 7;
47978: 10 7 7 10;
48171: 7 7 10 7;
48405: 7 20 10 10;
48724: 7 7 7 7;
48983: 7 7 7 7;
49374: 10 7 7 7;
49580: 7 500 20 7;
49791: 10 10 7 7;
49928: 7 7 7 7;
49988: 7 10 7 7;
50124: 7 7 7 7;
50294: 10 7 10 7;
50552: 7 10 7 7;
50846: 7 7 7 7;
51015: 7 20 7 10;
51127: 7 10 7 7;
51253: 7 7 10 7;
51281: 7 7 7 7;
51470: 7 7 7 20;
51683: 7 7 7 7;
51800: 7 10 7 7;
51863: 7 7 7 7;
51904: 10 7 7 7;
51961: 7 10 7 10;
52234: 7 10 7 7;
52338: 7 7 10 10;
52579: 7 7 7 10;
52690: 7 7 7 7;
53104: 7 7 7 7;
53163: 7 7 7 7;
53429: 7 7 7 7;
53799: 10 20 7 7;
53857: 7 7 7 7;
54018: 10 7 7 7;
54186: 7 7 10 7;
54415: 20 7 7 7;
54540: 7 7 10 7;
54683: 10 100 7 7;
54299: 7 7 7 7;
54912: 10 7 7 7.

37393: 7 7 7 7;
37712: 10 7 10 7;
37767: 10 7 7 7;
37837: 7 7 10 10;
38071: 10 7 7 7;
38228: 7 10 20 7;
38293: 7 7 7 7;
38364: 7 7 7 7;
38463: 7 7 7 7;
38493: 7 7 7 20;
38500: 7 7 7 7;
38758: 10 7 7 7;
38817: 7 7 10 7;
38919: 10 7 7 7;
39263: 7 7 7 7;
39379: 7 7 7 7;
39673: 7 7 10 10;
39973: 20 7 500 7;
40177: 7 10 10 7;
40251: 7 7 7 7;
40297: 10 7 7 7;
40346: 10 7 7 10;
40467: 10 10 10 7;
40664: 7 7 7 7;
40743: 7 7 10 7;
40791: 7 7 7 7;
40930: 10 7 7 7;
40974: 7 7 7 7;
41014: 7 10 7 7;
41187: 7 10 7 10;
41419: 7 7 7 7;
41537: 7 7 7 7;
41609: 1000 7 7 10;
41941: 7 7 10 10;

42147: 7 10 7 10;
42453: 10 7 7 7;
42594: 7 7 7 20;
42741 10 7 7 10;

42981: 7 7 7 7;

43317: 7 7 7 10;
43407: 10 7 7 7;
43611: 7 7 7 7;
43763: 7 7 10 7;
43907: 7 20 10 7;
44073: 7 7 20 7;
44140: 7 7 7 7;
44230: 7 7 7 10;
44387: 7 10 7 7;
44739: 10 7 7 7;
44856: 7 7 10 10;
44858: 7 7 10 7;
45055: 7 10 7 7;

45146: 7 10 7 7;
45222: 10 7 10 20;
45389: 7 10 7 7;
45427: 7 10 7 7;
45517: 7 7 7 7;
45618: 10 7 7 7;
45660: 10 7 7 7;
45846: 10 7 10 7;
46032: 7 10 10 10;
46095: 7 10 7 10;
46144: 7 7 7 7;
46274: 7 7 10 7;
46399: 7 10 7 7;
46796: 20 10 7 7;
47144: 7 7 10 10;
47427: 7 7 7 7;
47494: 7 7 10 7;
47646: 7 10 7 7;
47708: 7 7 7 7;
47778: 7 7 7 7;
47819: 10 7 7 7;
47859: 10 7 7 7;
47943: 7 7 7 7;
48009: 7 7 7 7;
48344: 7 7 7 7;
48611: 7 7 7 10;
48767: 10 10 7 7;
49245: 7 7 7 7;
49489: 7 7 7 7;
49769: 7 10 7 7;
49794: 10 7 7 7;
49948: 7 7 7 7;
50055: 7 7 7 7;
50128: 7 7 7 7;
50548: 7 10 7 7;
50805: 10 7 7 10;
50983: 7 7 7 7;
51049: 10 7 7 7;
51144: 10 7 7 7;
51279: 7 7 10 7;
51399: 7 7 7 7;
51602: 7 7 7 7;
51755: 7 10 7 10;
51847: 7 7 7 7;
51878: 7 7 7 10;
51934: 7 7 7 7;
51981: 7 10 7 7;
52273: 10 7 7 10;
52528: 10 10 7 7;
52667: 7 7 10 7;
52734: 7 10 7 7;
53109: 10 7 7 10;
5365: 10 7 10 10;
53595: 100 100 1000 7;
53831: 10 7 7 7;
53990: 7 7 7 7;
54041: 7 7 10 1000;
54209: 7 7 10 10;
54528: 7 7 7 10;
54614: 7 7 7 7;
54882: 7 20 10 7;
54251: 7 7 7 7;

Sobiv mustertool kööki ja elutuppa.

Wõimaluſi ſtiilſe mööbli ſoetamiſeks talumajja. Okſaaukude täitmine ſhellakiga.

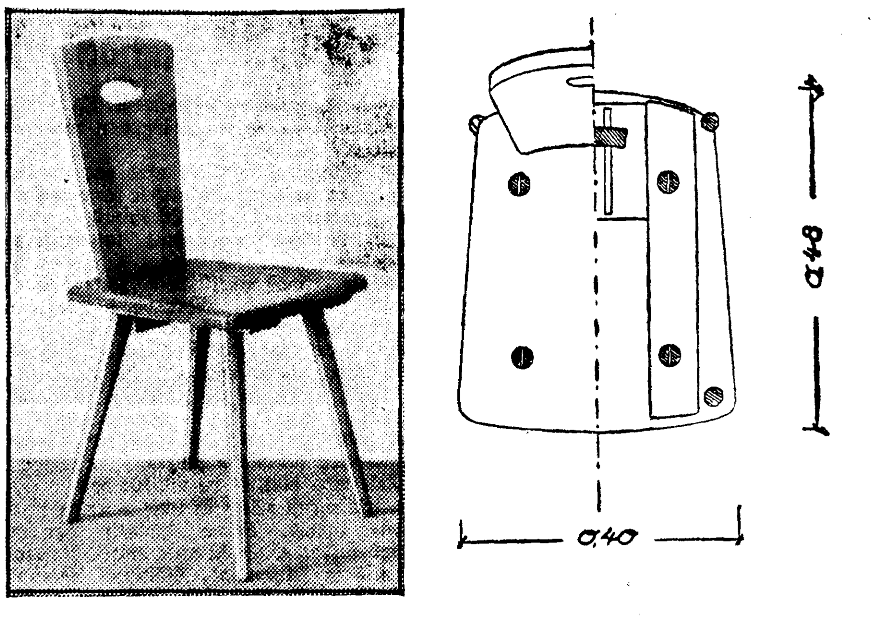

Pahemal — köögitool walmistehtuna; ta rahuldab kõige nõudlikuma inimeſe ilumeelt; paremal — tooli isteplaadi ſkeem ja läbilõige.

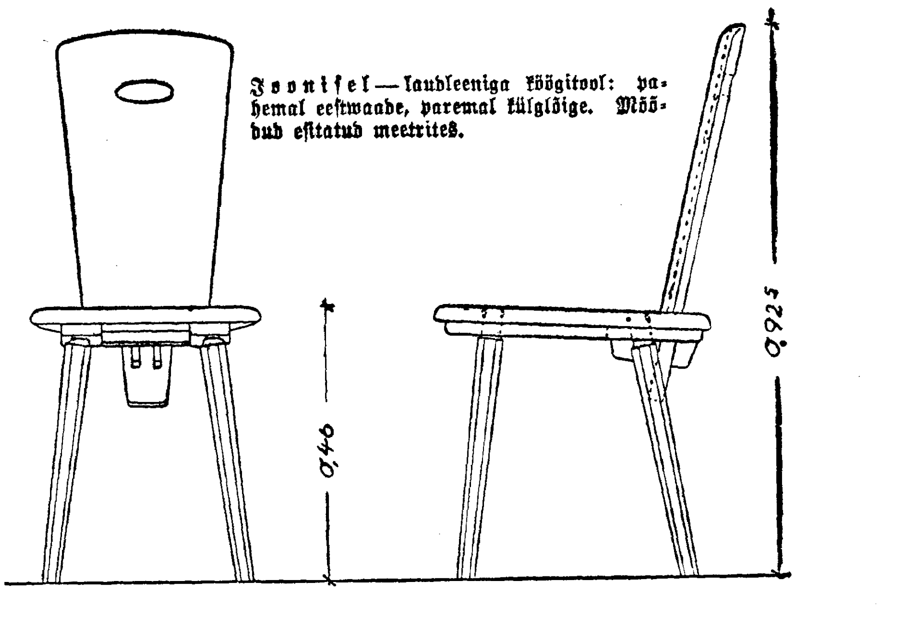

Joonisel — laudleeniga köögitool: pahemal eeſtwaade, paremal külglõige. Mõõdud eſitatud meetrites.

Lisaks warem mööbliwalmistamiſe ſarjas awaldatud elutoa- ja ſöögitoatoolidele eſitame käesolewal „Maa Hääle“ numbris nn. köögitooli ehitamiſe juhiſed. Mööbetelt on tänapäewa mööblieſemed wäikeſed ja madalad, wormilt lihtſad, kuid heade proportſioonidega. Sealjuures on aga esemete worm ja materjali iseloom kooskõlastatud. Wastawalt ſellele esineb ka köögitool lihtſamana teisteſt, kusjuures aga tema praktilikkuſelt ja näguſuſelt ſuudab wõistelda kõige uhkema ſaali- wõi kabinetitooliga.

Joonistel eſitatud tool on walmistatud üleni puuſt. Sealjuures oſutub omapäraſuſeks ſee, et tooli leen pole mitte pulkadeſt wõi painutatud puuſt, waid tehtud lihtſaſt lauajupiſt. Isteplaadi aſet täidab ſamuti taſapinnaline ja nelinurkne laud, mis pealt hästi taſaſeks hööweldatud ja ſoowikorral ka üle wärwitud. Tooli üldkõrgus põrandaſt leeni ülemiſe otſani on 92,5 ſm, ſelleſt istekõrgus 46 ſm ja leenikõrgus 46,5 ſm. Isteplaadi laiuſeks on 40 ſm ja pikkuſeks 48 ſm. Pikem isteplaat on tarwilik ſeetõttu, et ſelle tagumiſes oſas leidub pilu ka leeni kinnitamiſeks.

Toolileen tehakſe ülewalt poolt wähe laiem ja alt kitſam, kuna alumine ots lõigatakſe kiilutaoliſelt kitſaks ja ſee käib läbi isteplaadis olewa pilu. Plaadi külge kinnitatakſe leenilaud kahe kiilu abil, mis pistetakſe leeni allotſas olewatesſe piludesſe isteplaadi alt. Leeni ülaotſas leidub owaalne auk, mis kergendab tooli edaſitõſtmiſt. Tooli jalad tehakſe tugewaſt kaſepuuſt ja nad kinnituwad isteplaadisſe ja põõnadesſe puuritud aukudesſe. Tooli wõib walmistada ka mõneſt paremaſt puuſt, näit. kaſeſt.

Selliſelt walmistatud tool ſobib eriti hästi kööki, mida tarwitatakſe ühtlaſi ka ſöögitoaks ja majapidamistööde läbiwiimiſeks. Tool ſobib ſtiilſelt eriti hästi muu köögimööbliga, nagu pinkide ja kappidega. Tänapäew ſeab mööbli walmistamiſel ja tarwitamiſel rea uuſi nõudeid. Seejärele peab iga mööblieſe olema wormilt otstarbekohane ja ilus. Toolil peab olema mõnus istuda, kuid tooli worm ja wäljanägemine peab rahuldama ka ilutunnet.

Mööbliwärwimiſe ſaladuste awastamiſeks jätkame ſel korral mööblipinna ettewalmistamiſt enne ſelle wärwimiſele aſumiſt. Nagu juba mainitud, tulewad männipuul kõik okſaaugud ja törwaſed kohad piirituſelakiga täita. Seda toimetatakſe ſelliſelt: wõetakſe 6—7-tolliline raudnael wõi wastawas pikkuſes raudtraat. Selle üks ots kuumendatakſe tules, ja ſiis pistetakſe kuumendatud naela wõi traadi ots kuiwa ſhellakisſe; kuumuſe tõttu kleepub ſhellak traadi külge, moodustades midagi ſhellakipulga taoliſt. Okſaaugu täitmiſel aſetatakſe ſhellakipulk augu kohale, kusjuures ſeda ſoojendatakſe tiku wõi küünlatulega. Nii tilgub okſaauk wedelat ſhellakit täis. Seejärele ſurutakſe peitliga ſhellak tihedasti okſaauku ja üleliigne ſhellak kõrwaldatakſe peitliga pinnalt. On mööblipind hästi ette walmistatud, ſiis aſutakſe ſelle kruntimiſele, mille kohta toome kirjelduſe järgmiſel korral.

Väejooksik magas saunas.

Peremehe vihtlemishimu sai temale saatuslikuks.

Esmaspäewa hommikul tabas Walgamaal Tſooru wallas Paju aſunduſes Ed. Wulf wäejookſiku Ewald Kruuſimäe (endiſe nimega Kruusmann), kes juba ſeptembrikuul põgenes oma wäeoſaſt. Wäejookſiku tabamine toimus küllaltki omapäraſeil asjaoludel.

Eduard Wulf oli pühapäewa õhtul kütnud ſauna ja läks esmaspäewa hommikul weel wiimaſt järelejäänud leili kaſutama. Saunas lawal leidis ta magamas tundmatu mehe, kellel oli jalgratas kõrwal. Wulf äratas mehe ja küſis, mis on tal wõõras ſaunas otſimiſt. Kuna mees paistis kahtlane, kutſus Wulf kohale kaitſeliitlaſed, kes toimetaſid mehe politſei korraldusſe. Siin ſelguski, et tegemiſt wäejookſikuga.

Kruuſimägi on wäeoſas olles mitu korda karistatud warguste eeſt. Arwatakſe, et jalgratas, mis tal oli tabamiſel kaaſas, on warastatud.

Praktiline riidematerjaliſt kübar.

Selline nägus riideſt walmistatud kübar on kohaſeks peakatteks ſügis- ja waratalwiſtel ilmadel. Kübar õmmeldakſe kas mantliriideſt wõi pehmeſt wildiſt, mis laſeb end hästi läbi tikkida. Kübara põhi õmmeldakſe lõigete järele, ühele põhja laiule püſt- teiſele põikiwoldikeſi õmmeldes. Kübara äär on meeldiwalt tikitud ja omab kaunistuſeks ülespööratud ääre küljes wärwiliſe ſeoſe.

Kolm suurt ülesannet maa-elu ümberkorraldamisel.

Ehitustegewuſe otſtarbekas juhtimine, kogu maa ülesharimine ja rahwaarwu tihendamine maal.

Peaminister K. Eenpalu kõne Märjamaa rahvus- ja lõikuspeol.

Peaminister K. Eenpalu wiibis pühapäewal, 30. oktoobril Läänemaal. Ta külastas hommikupoolel Orgita kodumajanduskooli ja wõttis hiljem oſa Märjamaa rahwuspäewaſt ja lõikuspühaſt, kus ta eſines pikema kõnega.

Orgita kodumajanduskool (ſarnaſeid koole on wabariigis kokku 7) aſub endiſes Orgita mõiſa hoones. Kooli juures on internaat. Kool annab perenaiſe kutſele tarwiliku ettewalmistuſe, õpetus kestab 1 aasta. Käesolewal aastal on Orgital 26 õpilaſt.

Märjamaal, kuhu peaminister jõudis kell 1 l., oli teda terwitamas ſuur rahwahulk eesotſas kohalike ametiiſikutega ja ſeltskonnategelastega.

Peaministrit terwitati hümniga. Seejärele temale eſitati ametiiſikuid ja teiſi kohapealſeid juhtiwaid tegelaſi. Peaminister terwitas aukompaniid. Maanoored annetaſid talle lilli, misjärele aukompanii koos orkeſtriga marsſis peaministri eeſt mööda.

Kell ½2 algas Märjamaa malewkonna ruumides rahwuspäewa ja lõikuspüha aktus. Saal ſuutis mahutada ainult 700 inimeſt, mitu korda rohkem rahwaſt pidi pöörduma koju tagaſi.

Waimuliku talituſe pidas Lääne praoſt F. Jürgenſon, misjärele awaſõnad ütles korraldawa komitee eſimees Ed. Arnower, kelle järele kõneles Iſamaaliidu Läänemaa komitee eſimees maawanem A. Kasterpalu. Maawanem palus peaminiſtrit anda edaſi wabariigi preſidendile Märjamaa rahwa terwituſed.

Peokõne pidas peaminister,

kes lubas wabariigi preſidendile edaſi anda Märjamaa rahwa ſoowid ja tegi teatawaks preſidendi terwituſe märjamaalastele.

Edaſi ütles peaminister kokkuwõttes järgmiſt:

„Lõikuspidu on tänupüha Kõrgemale juhile, kes meid nägematult kaitſeb ja hoiab, ſamuti tunnustusawaldus meie endi eluwõitluſele. Märjamaal olewat tänawune lõikus olnud üle keſkmiſe, kuid igalpool ſee ei olnud nii. Saagid on ſiiski rahuldawad. Need olekſid wõinud olla weel paremad, ja kui meie paremat lõikuſt ei ſuutnud manada eſile, ſiis on ſee oſalt meie endi ſüü. Tänawu olid ka looduslikud põhjuſed ja mõjutuſed takistamas.

Lõikusanni ſuurendamine on raske wõitlustöö

ja ſelles wõitluſes peame edaspidistel aastatel endid rohkesti pingutama. Lõikuspüha kõrwal pühitſeme tawaliſelt ka rahwuspüha, et juurelda ſügawamalt rahwusprobleemide määrawa tähenduſe juures.

Meie maa üldilme on üldiſelt hall.

Wärwirikkuſt näete ka uute ehituste juures wäga harwa. Silma haawab lagunenud olek, korras ei ole ka meie awalikud hooned, kooli- ja ſeltſimajad. Wõitluſes oma maa päraſt peame ühiſt tööd arendama, et tõsta oma kodud ſelliſele taſemele, kus need meie arenenud aruſaamiste järele peawad ſeiſma.

See ei tähenda, et peakſime nüüd palawikuliſelt hakkama ehitama. Meie ehitamistegewuſel peab olema ſihti ja otſtarbekuſt. Kui waatame neid hooneid, mis riigi algaastail riigi kaasabil püstitatud, ſiis on küll kõigile ſelge, et mõnekümne aasta järele need waewalt weel on olemas. Hooned on tihti wooderdamata, ſeintel ſeen ſees, puuduwad korralikud alusmüürid.

Rahwa kapitali on lihtſalt raiſatud.

Meie ei wõi oma waradega käia nii pillawalt ümber. On aruſaamatu, miks oma maamajad oleme ehitanud 30—40 aastaks ja miks mitte 60 aastaks ja kauemaks.

Warsti tuleb rakendamiſele

uus ehitusſeadus,

mis näeb ette ſuuremaid juhtimiſe wõimaluſi. Niiſugune pillamine peab kaduma.

Teiſt ſuurt wõitlusülesannet meie elu ſeadmiſel tähistab hüüdlauſe —

kõik maa üles harida!

Kõik ehk ei aima ſelle hüüdlauſe ſügawamat tähenduſt. Eriti Läänemaal ringi liikudes on pildid tihti õige kurwad. Näeme ainult wõſa, weſistunud laikuſid, ſammalt, ſoostunud maalahmakaid ja nende wahel üksikuid põllulappe.

Kolmandaks ſuureks wõitlusülesandeks on —

rahwaarwu tihendamine maal.

Rahwas on maal hõredamaks jäämas, inimeſed walguwad alewitesſe, alewikkudesſe ja linnadesſe. Maa hõreneb, linn tiheneb. Paranemine järgneb ainult ſiis, kui kõrwaldame ſelle nähte põhjuſed. Siin puutume jälle kokku waluſa peawarju probleemiga. Peame püstitama perekondlikke elamuid, et maal oleks wabu töökäſi ja et nende töökäte arw järjeſt kaswaks. Popſiſeaduſe läbi tekkinud hirm tuleb murda. Keſkmistes ſuuremates taludes tuleb ehitada töömaju, ſuuremates taludes tuleb rajada rendikohti.

Selleks peame kaſutama ſamu abinõuſid, mida on tarwituſele wõtnud teiſed põllumajanduslikud maad, et need, kes ei taha linna aſuda, wõikſid jääda maale.

Rahwaarwu tihendamine maal — ſee on üks meie ſuuremateſt ülesanneteſt ja rahwas koos oma juhtidega peab ſiin ſaawutama tagajärgi. Need tagajärjed ilmnewad, kui meie maa elamisolud muutuwad kultuurſemateks, kui maal on rohkem walguſt, paremat hoonestuſt ja muid inimwäärſeid tingimuſi.

Kui maa ſuured ülesanded tõstame jälle auwäärſele taſemele,

peab maal olema rohkem juhtiwat ja korraldawat kätt.

Igalühel meiſt on palju teha, aga kohustuſetundega olemegi ilma kutſutud. Peame elu elama nii, et olekſid ſeda ſaatmas ſügawad jäljed. Õnnetu ja rahulolematu on ſee peremees ja tööline, kes ei jäta eneſeſt jälgi. Õnnelik ſee ettewõtja, kelle töö järele käiwad ſügawad waod."

Peaministri kõne lõppedes lauldi hümni.

Ainult 5. novembrini

on võimalik tellida

SUURT PIIBLIT

senise eeltellimishinnaga.

KR. 18. — kohemaksetavas rahas või kr. 1.50 iga vihu eest, tasudes vihu ilmumisel. Tellimise andmisel tuleb tasuda kr. 3.—, mis arvestatakse esimese ja viimase vihu hinnaks. SUUR PIIBEL ilmub 14 vihus, sisaldades kõik piibli osad, 24 mitmevärvilist reproduktsiooni maailma suurimate kunstnike meisterteostest, 228 kuulsa prantsuse graafiku G. Dore piibligravüüri, vinjettpilte H. Holbeini puulõigete järgi ning esimese eestikeelse piibli tiitel- ja palgelehed ning eessõna faksiimile-trükis originaalvärvides.
Seni on ilmunud 5 vihku. Tutvuge nendega raamatukauplustes või meie esindajate juures.

SUUR PIIBEL on jäädavaks varaks igale kodule.

KIRJASTUS O/Ü. „LOODUS"

TARTU, Ülikooli 18, tel. 4-35. TALLINN, Kinga 6, tel. 411-92.
Posti jooksev arve nr. 2055.

Kolmekordne suurpäev Meeril.

Kaitſeliidu kompanii 20. aastapäew, kihelkondlik lõikuspüha ja lauluſeltſi lipu õnnistamine. Ühe krooniga alates ehitati nägus rahwamaja.

Piltidel: (ülal) — Meeri kompanii, naiskodukaitse, noorkotkaste ja kodutütarde ühine pere, teiſes reas keskel kompaniipealik P. Simſon, temast paremal plt. O. Org, ſamas reas teine wasakult Meeri jsk. eſinaine prl. H. Nolk. All — Meeri kompanii kodu.

Tartumaal Meeri wallas toimuwad pühap., 6. now. Nõo kaitſeliidu kodus kolmekordſed piduſtuſed. Ühel ajal pühitſetakſe Meeri kompanii 20. aastapäewa ja lõikuspüha ning õnnistatakſe Nõo lauluſeltſi lipp Aktuſel, mis algab kell 3 p. l., peab kõne Tartumaa malewa pealik kol. Asmus ja lõikuspeokõne Iſamaaliidu eſindaja. Lipu õnnistab Nõo õp. Kruus. Õhtul toimub pidu, kus mängitakſe Kitzbergi „Kauka jumalat". Meeri kompanii annab pidupäewa puhul wälja 32-leheküljeliſe albumi rohkete kirjutiste ja piltidega.

*

Meeril on kujunenud aastate jooksul keſkſeks ſeltskondlikuks organiſatſiooniks kaitſeliidu kompanii. Wiimaſe poolt on püstitatud Nõitu kaitſeliidu kodu, mis täidab Meeril ka rahwamaja ülesanded. Kaitſeliit töötab tihedalt käſikäes teiste organiſatſioonidega. Kodu kaſutaſid näit. mullu teiſed orgid 35 korda, kaitſeliit 24 korda, kodukaitſe ja noored 22 korda. Külastajaid oli ligi 12 tuhat. Meeri kompanii algus langeb 25. nowembrile 1918. a., millal Nõo kihelkonna kaitſeliidu ülema J. Pehka ülesandel hakkas Ire talu peremees W. Org organiſeerima kohapeal kaitſeliitu. Sama aasta detſembris Meeri kaitſeliitlaſed lõid Liiwa kõrtſi juures eduka lahingu punastega. 12. detſ. 1924. a. alustati kaitſeliidu tegewuſt. 5 a. jooksul juhtiſid tegewuſt E. Keger, A. Ahas, W. Org, J. Põhjala ja P. Kollom. Alates 1929. aastaſt ſiiani on kompanii pealikuks olnud Peeter Simſon. Praegusſe juhatusſe kuuluwad: pealik P. Simſon, abi O. Org, liikmed W. Metſik, W. Juhani ja W. Org ,eripealikuiks on L. Kukt, K. Illiſſon ja O. Org.

1933. a. aſuti oma kodu ehitamiſe eeltöödele, kuigi kompanii kasſas oli ainult üks kroon raha. 1935. a. ſügiſel toimus kodu nurgakiwipanek ja järgmiſel aastal kodu õnnistamine. Praegu on kompaniil 8500 kr. wäärtuſes warandust. Tegewus on wäga mitmekülgne ja ſeda ſuurel määral tänu energiliſele pealikule P. Simſonile. Töötab näitetrupp, harrastatakſe hoolega ſporti ja algatatakſe ning teostatakſe rohkesti igaſuguſeid üldkultuuriliſi ürituſi.

Nõo lauluſelts, mille lipp pühapäewal õnnistatakſe, on töötanud 14 aastat. Eſimeſeks ſeltſi eſimeheks oli Nõo kirikuõpetaja A. Kruus. Praegu on ſeltſi eſimeheks noor energiline Joh. Nigol, abiks pr. A. Põhjala, laekuriks E. Oona, warahoidjaks P. Simſon ja kirjatoimetajaks A. Wari. Lauluſeltſil on elujõuline laulukoor, mida praegu juhatab wana teeneline kultuuritegelane K. Pehka. 1925. a. ellukutſutud puhkpillideorkeſtri juhina teotſeb praegu K. Aland. Lauluſeltſile kuulub awalik raamatukogu tuhande köitega. Selts on korraldanud kaks Nõo kihelkonna laulupäewa, wiimaſe mööd. ſuwel.

Nüüd, ſeiſatudes hetkeks pidupäewadel, tahawad nii Meeri kompanii kui ka Nõo lauluſelts neiſt ammutada uut jõudu tulewaſeks tööks.

Märjamaa põllumehe töövilja ja elutarkust.

Tänawune kartuliſaak hästiharitud põllul. Poolteiſenaelaſed mugulad. — Kui pojad lahkuwad taluſt linnadesſe. Tööjõu puuduſel metſahein tegemata

Astun teeweerſesſe kauplusſe. Sel ajal, mil kaupmees pakib mulle kaupa, tuleb poodi taluperenaine. Ta läheneb letile ning aſetab kaalule mingi mullaſe mügara — tohutuſuure kartuli, nagu ſelgub kohe. Kartul kaalub 650 grammi. ühtlaſi ſelgub perenaiſe jutuſt, et kartul on pärit ſiitſamaſt Purga talu põllult. Seal olewat ſeesuguſeid terwelt 32 wagu. Peremees aastat paar tagaſi muretſenud kuskilt ſeemne.

„See on loomakartul „Taara", täiendab perenaine oma ſeletuſt.

Olen huwitatud ſuuremõõduliſeſt kartuliſordiſt, ja mind juhatatakſe peremehe juure.

Kohtan Märjamaa walla Purga talu peremeeſt Jaan Mürkes't kartulikeldri ſisſekäigul. Me jutt algab kohe kartuleiſt. Lahke peremees kutſub mind elamu all aſuwasſe keldrisſe, kuhu kogutakſe talu kartuliſaak.

Suur kelder, mis ulatub põiki elamu alt läbi, on täis ſalwi ja lahtreid, igas eri ſort kartuleid.

„Mispäraſt nõuda palju ſorte?" küſin.

„Teostan omas majapidamiſes wahetpidamata ſordi walikut, ſellepäraſt," ſeletab peremees. — „Püüan leida ſorti, mis kõige paremini edeneks ſiinſetel Põhja-Läänemaa kehwapoolſetel maadel. Ega iga ſort ſiin ju lähe. Näiteks ſee kuulus Pepo ſeal," räägib ta, oſutades ühele walgeid mugulaid ääreni täis ſalwele, „tulewal kewadel ma enam ſeda maha ei tee. Muidu ju wõiks weel, kuid pere nuriſeb nende maitſe üle. Samuti on wälja langenud topaaſia ja mitmed teiſed."

„Misſuguſt ſorti peate parimaks?"

„Praegu ma kaswatan peaasjalikult majesteeti, waraſt walget, odenwaldi ſiniſt, kuninglikku ja teodoorat. Wiimaſt pean alles teiſt aastat. Olen ſeni temaga täiesti rahul. On ſaagirohke ja ka maitſel pole wiga. Et ſeemet oli wähe, tegin teda kewadel maha ainult 6 tündrit. Nüüd ſügiſel ſaan wähemalt 45."

„See teeb ſeitſe ja pool ſeemet," arwutan.

„Jah. Tänawuſe aasta kohta küllalt. Teiſed ſordid andſid mul ainult 6 ſeemet. Ja mugulad on tal toredad — ſuured. Näe, perenaine käis poes üht kaalumas. Kui ſoowite, praegu wõetakſe wiimaſeid waguſid, wõime minna põllule waatama."

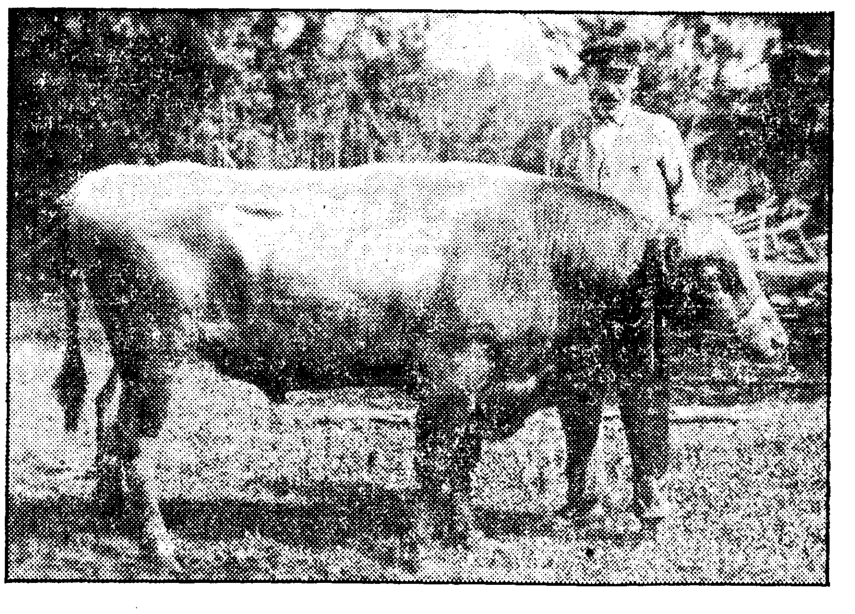

Pildil — Purga talu peremees Jaan Mürkes ja tema tõupull.

Siirdumegi kartuliwäljale. Teel köidab tähelepanu jõuline rukkioras.

„Wäetate wiſt tugewasti? Ma pole ſääraſt taliwiljaoraſt tänawu weel kuskil kohanud," arwan.

„Ainult ſuperfosfaati 1½ kotti tiinule. Muud mitte.e Laudaſõnnik, ſee muidugi peale ſelle. Aga küllap ſelle turebaſõnniku „ſüü" ſee ongi," arwab peremees.

Kartuliwäljal on 4 naiſt noppimiſega kibedasti ametis. Täna tahetakſe ju jõuda kartuliwõtuga lõpule.

„Tööjõudu ikka leidub?" uurin.

„Tänaſeks ſain neli inimeſt. Iga päew kõigeſt kaks. Töölistega ikka päris tõſine häda. Näe, häbi on ütelda, aga tõſi ſee on — kartulid ſaid kõigeſt üks kord mullata. Metſahein jäi puha tegemata. Ainult ſee oſa ſai tehtud, mis naabrid kahasſe wõtſid. Muu jäi kõik ... Tore paks hein oli. Parata pole aga midagi. Ja läbi ſaab niigi. Näe, üks põlluheinakuhi ſiin, teine ſeal — küünid ei wõtnud wastu. Saak oli nõnda rohke. Mis metſaheinaſt puudu jäi, teeb taſa ristik."

„Aga miks te ei tellinud ſiis poolakaid?"

„Mis ſa tellid, kui ei ſaa üksteiſeſt aru," lahutab peremees käſi. „Ma iſe ju wene **keele waral ſaakſin** weel kuidagi **hakkama,** aga naiſed, need ei oskaks noh'ki öelda. Kuid talwel igatahes ma tahan teha proowi."

„Palju teie praegu makſate töölistele?"

„Kartuliwõtjad ſaawad 15 ſenti tunnis ja prii ſöögi. Meestöölistele olen makſnud 2½ krooni päewas. Talwel läheb mul piimaraha kõik ſulaste-tüdruku-palgaks. Hea, kui teinekord jääb 10 krooni omale ..."

„... taskurahaks!" täiendan.

„Ei, noh ... lauale ka waja panna ... ſuhkrut ja ſoolaſt. Ega ſellega üksi ſaa, mis põld annab. Jah, kui ma metſaſt ei wõtaks iga aasta oma 600—700 krooni, kunſt oleks wälja tulla."

„Aga mis peawad ſiis tegema need, kel metſa pole?"

„Ma ei tea. Küllap enamasti wiſt teewad ſeal töö ära oma perekonna liikmed. Mul ſeda aga pole."

Ja edaſi jatkas peremees wäikeſe nukruſega hääles:

„Siin ma ſeiſan 67 aastat ſelja taga, mis töö- wõi peremeeſt minuſt enam. Ja perenaine? Suudab olla ſee enam täis taluperenaine, kes tuigub kepi najal? Olen mitu korda mõtelnud: kaua ma ſedaſi ikka rasſin. Panen põllud heina alla, päraſt jätan karjamaaks. Ainult niipalju pean põldu, kui iſe ſuudan harida. Mis ma muidu ..."

„Aga pojad? Kas ſiis nemad ..."

„Jah, pojad ... Wanem on Tallinnas. Käis ſeal ühes lauawabrikus töös, oli autojuht jne. Noorem on Tartus. Õppis ülikoolis, ſai koha ja jäigi jäädawalt linna. Mis tal wiga: kindel palk, kõikſuguſed ſoodustuſed ja pole muud kui käſutab. Siin aga peaks adrakured iſe pihku wõtma."

Kartuliwõtjad on jõudnud järjega juba lähedale. Lahtiaetud waod on tõesti toredad: aina walgenduwad kartuleiſt. Siit wõiks ſaada toreda pildi.

Tagaſiteel mööduſe naeripõlluſt.

„Läinud aastal ſain wakamaalt 175 tündrit, tänawu on hea, kui ſaan poole ſelleſt," räägib peremees.

Eemal ſööb paarikümnepealine kari. Kõik nudid — eesti maatõugu. Peremees on karjaga rahul, ei ole aga rahul põllumajanduslike nõuandjatega karjanduſe alal. Need olewat rohkem kantſeleiametnikud kui tõeliſed nõuandjad.

Lahkumiſel ma tahan teada hr. Mürkeſe kui põllumehe kokkuwõtlikku arwamiſt lõpulejõudwa põllumajandusaasta kohta.

Aasta on hea, ſaagid iluſad ja korralikult käes. Töödki on kõigeſt hoolimata lõpuks korras. Põllumees wõib olla rahul," ütleb wana peremees.

Siiski, kõik ei ſaa olla rahul.

Mu tee wiib mööda kartulipõlluſt, kus waid lagedad waod on ainſateks tunnusteks kartulipõlluſt — pealſeteſt pole jälgegi. Need on hakanud kaduma juba juulis, keſk paremat kaswuaega. Mingi taimehaigus, wiſt lehemädanik, on häwitanud pealſed täiesti. Nüüd on kartul wäike, mugulad nagu pähklid. Talurentnik, kes ſiin neid wõtab, arwab olewat hästi, kui ſaab 3 ſeemet. Kindlasti ſiiski weel ei tea, kuna wõtt **on weel pooleli.**

A. K.

I sõnast viimase sõnani paelub „Perekonnaleht"

Kiiduväärt toaahi.

Tänapäewa parimate ahjude ehituswiis. Lõõride otstarbekohane paigutus. Moodne ahi kahe ukſega ja tuharuumiga.

Talwekuude jooksul on meil ahi iga inimeſe elus tähtſaks teguriks. Seega pool aastat elame otſe ahju waral. Heast ahjust räägitakſe nagu heast ſõbrast. Halb ahi raiskab puid mitmekordſelt rohkem. Ahjude ehitamine on wiimastel aastatel teinud eduſamme. Praegu peetakſe parimaks ja moodſamaks ahjuks kahe õhukindla ukſe, tuharesti ja tuharuumiga ahju. Sääraſes ahjus puud põlewad kolmnurkſel restil ja tuhk walgub tulepeſa alla eraldi tuharuumi.

Kuna „Maa Hääl" on mitmel teiſel alal kaſulikke juhatuſi annud, ſiis ſelgitame allpool ka paremate toaahjude ehitamiſt.

*

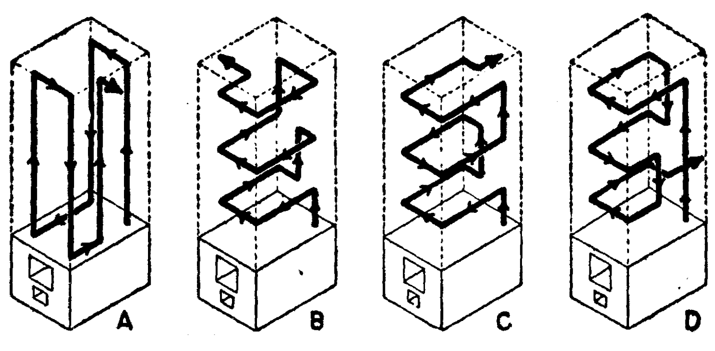

Joonis nr. 1.

Tallinna tehnikaülikooli ehitusõpetuſelaboratooriumi asſistent Arwo Weski on ajakirjas „Tehnika Kõigile" awaldanud huwitawa artikli toaahjude ehitamiſeſt. Awaldame põhjapanewamaid wäljawõtteid ſelleſt kirjutiſeſt, et ſelgitada lugejaile ahju ehituſe tehniliſelt õiget läbiwiimiſt.

Meie toaahjude lõõrid ehitatakſe tawaliſelt joonisel 1. kujutatud ſkeemide järgi. Eriti palju ehitatakſe joon. 1-A kujutatud püſtlõõridega ahju, kuna ſee on pottſeppadele kõige lihtſam ehitada. Wiimaſel ajal leiawad ikka ſuuremat ja ſuuremat pooldamiſt joon. 1-B ja 1-C kujutatud rõht-lõõridega ahjud, kuna joon. 1-D kujutatud ſkeemi järgi ehitatud ahje tuleb meil praegu wäga harwa ette.

Püstilõõridega ahi.

Tüüpiline keſkmiſe ſuuruſega püſtlõõridega toaahi on kujutatud joonisel 2. Ahi on wiielõõriline, ehitatud joon. 1-A ſkeemi järgi. Ahju külgede laiuſed on 80 × 90 ſm ehk pottſeppade wäljenduſe järgi 3½ × 4 potti, mis tähendab pottide arwu nurkade wahel. Ahju kõrgus on 245 ſm ehk 9 potirida. Sääraſe ſuuruſega ahjuſt piiſab, et kütta tawaliſe kõrguſega eluruumi, mille põrandapind on 36 ruutmeetr., wõi kaht ruumi, mille pind on ühel 16 ja teiſel 20 ruutm. Ahi on wäljaſt pottidega wooderdatud ja potikihi pakſus on 5 ſm. Kuna esimestesſe lõõridesſe gaaſid pääſewad kuumematena, on esimeste lõõride wälisſeinad pakſemad wiimaste lõõride omiſt. Näiteks on esimeſe lõõri wälisſein wooderdatud ſerwikiwidega, ewides ſeega ſeina kogupakſuſt 10 ſm. Teiſe lõõri ſein on wooderdatud eriliſe õhukeſe kiwiga, ewides kogupakſuſt 8 ſm. Kolmas ſein on wooderdatud waid õhukeſe 2 ſm pakſuſe plaadiga, kuna 4. ja 5. lõõr on ſeeſt täiesti wooderdamata, ewides waid potikihi pakſuſt (5 ſm.). Sääraне pakſuſelt erinewate lõõridega ahi annab põlemiſel tekkiwate kuumade gaaſide ſooja ökonoomſemat ja otstarbekamat kaſustuſt, kuna ahi ſoojeneb ühtlaſelt. Siſemiste lõõriſeinte kui ka lõõride waheſeinte pakſus olgu toodud ſuuruſega ahjul tingimata ½ kiwi ehk 10 ſm, et ahi peale küttu wõimalikult kauem ſoe ſeiſaks.

Ahjulõõride ſiſeſeinte ehitamiſel pottſepad tawaliſelt teewad ſuure wea, ehitades need ſerwikiwideſt, ſ. o. 5 ſm pakſustena. Sääraſed õhukeſed ſiſeſeinad muutuwad peale ahju küdemapanekut wäga kiiresti tuliſeks, potid lähewad üksteiſeſt lahti wõi koguni purunewad. Igal ſammul kohtame ahje, millel pottide wahele on tekkinud laiad wahed. Pottſepad nimetawad sääraſeid ahje „mängiwateks". Õhukeſe ſiſeſeina hädaohuks on weel ſee, et ta mõne aasta jooksul ſuure kuumuſe tõttu põleb täiesti läbi wõi muutub umbſeks. Seepäraſt kontrollitagu hoolega, kas pottſepp laob lõõride ſiſe- ja waheſeinad õieti, ſ. o. lapikiwideſt, wõi walesti, ſ. o. ſerwikiwideſt. Wähemalt esimeſe kolme lõõri ſiſeſeinad olgu tingimata laotud lapikiwideſt.

Kuna lõõre läbiwate gaaſide maht on wiimastes lõõrides jahtumiſe tõttu wäikſem kui esimestes lõõrides, ſiis tehtagu wiimaſed lõõrid peenemad kui esimeſed, et ſaawutada gaaſidele lõõrides ühtlaſt kiiruſt. Kui ſelleſt nõudeſt kinni ei peeta ja lõõrid kitſenewad wõi awarduwad korrapäratult, ſiis kannatab ſelle all ahjutõmbe korralikkus ja ahi ſoojeneb ebaühtlaſelt.

Rõhtlõõridega toaahi.

Rõhtlõõridega toaahju ehitamine on üksikasjalikult näidatud joonisel 3. Ahi on ehitatud joon. 1-B kujutatud ſkeemi järgi, ainult wastupidiſe gaaſideliikumiſe ſuunaga. Lõõride ſoojenemiſe põhimõte on ſiin ſama, mis püſtlõõridega ahjulgi, ſelle wahega, et ſiin lõõr ei käi mitte üles-alla, waid rõhtſpiraalis. Tawaliſelt ehitatakſe kolm lõõri, ſ. o. koldes tekkinud kuumad gaaſid juhitakſe ſpiraallõõre mööda kolm korda ringi, enne kui nad korſtnasſe jõuawad. Lõõride põiklõike ſuuruſe kohta kehtib ſiin ſama nõue, mis püſtlõõridelgi. Joonisel 3. toodud ahju 1. lõõri awa on 15 × 50 ſm, teiſel 12 × 45 ſm ja kolmandal 12 × 35 ſm. Lõõride wälisſeinte pakſuſe määramiſelt tuleb tarwitada ſama põhimõtet, mis oli antud püſtlõõride puhul.

Rõht- ja püſtlõõridega ahju wõrdlus.

Püſtlõõridega ahjul jahtuwad kõige kiiremini wiimaste lõõride ſeinad, ſeepäraſt ei ole alati otstarbekas paigutada püſtlõõridega ahju kahe ruumi kütmiſeks, ſeſt ühes ruumis aſuw ahjupool wõib jahtuda poole rutemini teiſes ruumis aſuwaſt ahjupooleſt. Rõhtlõõridega ahjul sääraſt nähet aga ei teki. Seepäraſt on kujunenud, et püſtlõõridega ahje kaſutatakſe peamiſelt üheainſa ruumi ſoojendamiſeks ja rõhtlõõridega ahje kahe ja enam ruumi jaoks.

Lähemas numbris puudutakſime juba ahjuukſi, koldeid, ſiibreid ja kütmiſt.

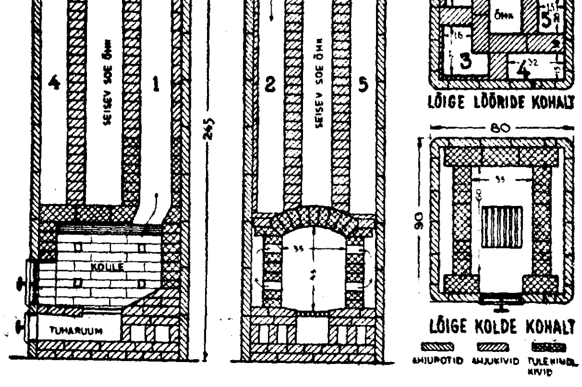

Joonis nr. 2.

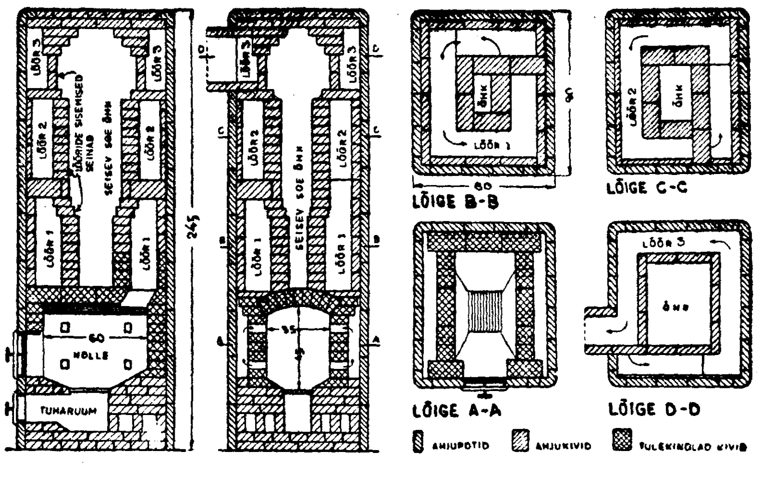

Joonis nr. 3.

Suurim metsatööstus Pärnusse.

„Eesti metſatööstuſed" ostis „Waldhofi" maaala.

A.-S. „Eesti metſatööstuſed" on ſaawutanud kokkuleppe endiſe Pärnu puupapiwabriku „Waldhofi" likwideerimiskomiſjoniga wiimaſele kuuluwa Pärnus aſetſewa maaala omandamiſeks. „Waldhofilt" ostetawale platſile kawatſeb a.-ſ. „Eesti metſatööstuſed" püstitada ſaeweski, mis oleks üheks ſuuremaks, kui mitte kõige ſuuremaks Eestis. Üksikasjaliſemad kalkulatſioonid uue ſaeweski kohta pole weel lõplikult walminud, kuid ehitustöödega tahetakſe alustada lähemal ajal.

Maailmaſõja ajal wenelaste poolt mahapõletatud ſuure „Waldhofi" puupapiwabriku waremed püſiſid weel kuni möödunud aastani Pärnus Riia maantee ääres, kuni lõpuks waremetesſe jäänud ehitiste lammutamiſe määrus ſundis neid kõrwaldama. Tähendatud 40-hektaariliſe maaala kaſutamiſeks on olnud ſeni mitmeid kawatſuſi, muu hulgas ſoowiti ſinna ka uut tſellulooſitööstuſt, mida aga ei peetud ſupellinna ſoowitawaks.

Nagu märgib „Eesti metſatööstuste" direktor N. Talts, on uus põhjus, miks „Eesti metſatööstustele" wajaliku uue ſaeweski aſukohaks waliti Pärnu, ka ſee, et ſellega taheti lahendada tööpuuduſe küſimuſt Pärnu metſatööliste ſeas. Riigi metſa ümbertöötamiſe tagajärjel mujal oli wähenenud töö Pärnu ſaeweskites, mille ſisſeſeadeid peetakſe iganenuiks.

Saeweski kawatſeb „Eesti metſatööstuſed" püstitada ſamale kohale, kus oli „Waldhofi" wabrik. Muu oſa maaalaſt jääb laduplatſiks.

üksteiſe järel maja poole. Dr. Threwe ja Sheldon olid märkinud parempoolſe jalgtee tähenduſeks, et detektiiwid ſama teed tarwitawad. Kuna liiklemine on pahemat kätt ja ſealpoolſe jalgraja ääres kaswab rohkem põõſaid, ſiis nad olid arwamiſes, et ſee ſalapärane majaskäija ligines majale waſemat kätt.

„Kollane Suwila" oli walgustatud. Akendel polnud eesriideid ees, nii et kuma paistis kaugel aeda ja heitis marjuſid teerajale. Öö oli niiske ja pime. Puude lehed kahiſeſid tuule käes ja weepiisku langes krabinal alla. Äkki ilmus mehekogu kõnniteele. See oli ſeerſant Morne.

Ta rääkis ärewuſes.

„Imelikke asju on ſiin ſündinud, ſir," algas ta kõnetades Clay'd. „Salapärasesſe ſeinakappi on ſisſe murtud, Lawton lamab meelemärkuſeta — ja nüüd leidſime, et mr. Dare on ſamas ſeiſukorras. Dr. Threwe ei ole weel jõudnud põhjalikku uurimiſt teha."

Samal hetkel inspektor Slade waatas uuriwalt maha.

„Kelle jalajäljed need on?" küſis ta, ſaali akna all peatudes.

„Hm — need — minu ja arsti," ütles Morne ükskõikſelt.

Slade noogutas tähendusrikkalt Clay poole, kes waikis ja mõtles.

„Kus on dr. Threwe, Morne?"

„Magamistoas! Mr. Dare lamab woodis ja dr. Threwe — arstib teda."

Nad astuſid majja Slade'iga eesotſas. Astuſid läbi ſaali magamistuppa, kus dr. Threwe walges arstikitlis askeldas woodi juures. Mr. Martin Dare hingas raskelt.

„Kas ta on ſuuresti wigastatud, doktor?" küſis detektiiw.

Threwe peatus wiiwuks, waatas ſisſeastujaile. Ta tegi parajasti Martin Dare'ile kunſtlikku hingamiſt.

„Oh, ſee olete teie, Slade!" Ta jatkas oma tööd. „Ei! Mürgitus — ſee on kõik! Nagu Lawton'ilgi. Praeguſel korral ei makſa palju pärida, kuna organiſm on nõrk."

Slade waatas tooli poole, kus istus pooluimane Lawton, pea käte wahele toetatud. Ta pöördus uuesti Clintoni poole.

„Oodake teie ſiin, kuni ta hakkab rääkima ja pange tähele, wõi märkige üles, milleſt ta pajatab. Teatage mulle, kui Dare tuleb mälu juure."

Ta ruttas iſe teiſe ruumi, Clay järgnedes. Mõlemad detektiiwid hakkaſid tegema ſaalis uurimistööd. Esimeſena paistis, et ſee pilt, mis warjas ſeinakapi uſt, oli weidi wiltu. Muid tundemärke polnud märgata, et wargad olekſid käinud toas.

„Hm," lauſus lõpuks Slade, „nad on teinud oma töö wäga korralikult. Milleſtki ei ſaa haarata kinni. Näib, et ſalapärane külaline ſai ſelle, mida ta wajas. Ta tühjendas ſeinakapi."

Äkki ta waatas kapinkſele, et kas on näha lahtikangutamismärke.

„Mitte märkigi! Nii — Clay, läheme ja waatame teiſt ruume!"

Niipalju kui nad aru ſaid, oli ſalapärane külaline piirdunud ainult ſaali ja magamistoaga. Aga ſeinakapis oli ta teinud puhta töö.

„Kindlasti näib, et kõik, mis ta wajas, aſus ſeinakapis, Slade," tähendas inspektor Clay, kui nad pöörduſid tagaſi ſaali. Scotland Yardi kriminaliſt waatas weelkord uurides toasolewaid eſemeid.

Slade noogutas mõtlikult.

„Ainuke abiline oleks meile mr. Dare."

Clinton ja Lawton astuſid tuppa. Esimene rääkis: „Kõik, mis ta teab, on ſee, et keegi oli koputanud aknale, ta oli läinud waatama, kes ſee on, ja keegi oli tormanud talle kallale, ning ta oli kaotanud teadwuſe. Järgmine aſi, mida ta mäletab, kui ta teadwuſe juure tagaſt tuli, on ſee, et Sheldon awas ta kuue nööpe."

„Ons nii?" ſähwas Clay.

Õnnetu konstaabel noogutas ja wajus toolile. Ta oli ikka alles nõrk.

„Kus on Sheldon?" küſis Slade Morne'ilt, kes ſeiſis akna juures.

„Wäljas, peab wahti, ſir!"

„Kutſuge ta ſisſe!"

Morne tuli tagaſi konstaabliga, kes oli laiaõlaline mehiſe kaswuga noormees. Ta terwitas ülemuſt wiiſakalt.

„Ütelge mulle, Sheldon, mida te märkaſite ſiiajõudmiſel esimeſena?" küſis Slade.

„Hüwa, ſir," wastas Sheldon jämeda basſihäälega, „ma ſõitſin ſiia tſikliga ja juba maanteel, aiawärawa taga nägin, et maja ukſed olid lahti, mis wiiwad aeda. Ma jätſin tſikli aia ääre ja jookſin majja. Mulle näis aſi kahtlaſena. Nägin, et Lawton lamas põrandal, ſir. Ta jalad olid kinni ſeotud ja ſuu täis topitud. Hammaste wahel oli mingi pehme kummiſt aſi —"

„Kus on ſee kummi?"

Lawton wõttis ta taskuſt ja ulatas Clintonile, kes uuris ſeda, ning raputas pead. Slade pöördus uuesti Sheldoni poole.

„Mis edaſi?"

„Ma helistaſin politſeijaoskonda ja küſiſin, mis ma pean ette wõtma. Seerſant kästis mind jääda ſiia, kuni abi kohale jõuab. Waataſin ringi, otſiſin kõik toad läbi, arwaſin, et keegi wõib olla ſuwilas, ſir! Leides mitte kedagi, läkſin tagaſi, kus lamas Lawton. Istuſin ſeal niikawa, kui ſeerſant Morne ja dr. Threwe kohale jõudſid, ſir! Siis läkſin ſeerſant Morne'iga, ſir, ja me leidſime mr. Dare'i, kes lamas põõſa kõrwal jalgteel."

„On ſee kõik?"

„Yes, ſir!"

Slade küſis ſeerſandilt:

„Kas mr. Dare oli kinni ſeotud?"

„Ei, ſir! Tal oli ainult ſuu kinni ſeotud, nagu Lawton'ilgi, kummiſt eſemega ſuus."

Uks awanes ja arſt astus ſisſe, tähendades Martin Dare'ile, kes tema juure töö järele oli tulnud meelemärkuſele. Uurija pilgutas walguſe käes ſilmi. Ta hingas raskelt, ta nägu oli kaame.

„Saite wiſt ſuure annuſe — eh, Dare?" ütles Slade Dare'i läheduſes istet wõttes.

Dare nihutas end istukile.

„Mu jumal, kui nõrk ma olen, Slade! Niiſugune ſiga — Ma ei tea, mis on juhtunud. Mõtleſin, et ſaan ta kätte — aga mu hammaste wahele topiti midagi ja ſiis... niipalju ma mäletan..."

„Kuidas tunnete end?"

Dare naeratas nõrgalt.

„Oh, rääkida ikka ſaan, Slade."

„Kuidas nägi wälja ſee inimene, keda te nägite? Kelle ta ſarnanes?"

Dare raputas pead.

„Kui ma waid teaks! Nägin ainult warju. Nagu mäletan, kandis kurjategija maski. Kindad olid tal ka käes. Tunnen praegugi, nagu tõmbaks ta kindaſõrmega üle mu nina ja topiks kummieſet mu ſuhu."

Slade kõndis edaſi-tagaſi ja istus Aafrika-uurija juure.

„Kuidas tulite niiſuguſel hiliſel ajal ſiiapoole, mr. Dare? Kas teil oli mõni eriline põhjus?" Slade kummardus ettepoole, waatas ükſiſilmi Dare'ile, wastuſt oodates.

Uurija naeratas jälle.

„Arwestage ſeda, Slade, et olen detektiiwſel alal algaja. Küſiſin wiſt waremalt ſelleks luba ja peale ſelle, kui olin, näiteks Aafrikas, tegeleſin mitte ükſi aladel, mis puudutawad filmi, waid enda huwides uuriſin... Ah, doktor, tunnen end wäga halwasti. Olen janune..."

Dr. Threwe tõi talle klaaſi wett.

„Te ei tohi midagi muud ſisſe wõtta kui külma wett," ſeletas ta õpetlikult.

Dare noogutas, ulatas klaaſi Clintonile ja waatas jälle Slade'i ſuunas.

Head nõu lugejale.

„Maa Hääles" nr. 115 ja 116 awaldaſime kirjelduſe üheſt elektrimaſinaſt, mis wastu ootuſi on maal äratanud ſuurt huwi, nagu näitas toimetuſele ſaabunud kirjade hulk. Mainitud artikkel oli koostatud wõrdlemiſi lühidalt, puht praktiliſeks ehitamiſeks, mistõttu paljud lugejad on ſaanud eksliku pildi ſelle piſimaſina wõimeteſt. Olgu ſiin kohal mainitud, et ſee ſeade ſuudab panna põlema wabalt wäikeſe taskulambipirni. Seade annab waheldumwoolu, mille ſagedus ja pinge on ſeda ſuurem, mida kiiremini tiirleb magneti wahel ajuw ankur. Pikemalt peatamata ſeadme puhtmehaaniliſe konſtruktſiooni juures püüame alljärgnewalt ſelgitada ſeadme elektriliſt konſtruktſiooni, mis näib olewat, otſustades ſaabunud kirjade järele, paljudele aruſaamatu. Kõige aruſaamatum näib olewat ankru konſtruktſioon.

Ankur koosneb kaheſt külgklotſiſt e (wõrdle jooniſtega „M. H." nr. 115 ja 116), mis on walmistatud täpſelt üheſugustena kuiwaſt 5-kordſeſt wineeriſt, wõi ſelle puudumiſel kaſepuuſt. Mõlemate klotſide keskele on puuritud 1/8" (3 mm) jäme auk, kuſt pistetakſe igaſt läbi üks 3 millim. jämedune polt, kinnitades teda wastawa mutriga kõwasti klotſi külge. Need poldid kujutawad eneſeſt ankru wõlli ja on ühtlaſi ka woolujuhtmeteks. Seepäraſt ei tohi nad puutuda omawahel kokku. (Waata joonis „M. H." nr. 115 ülal waſakul!)

Need kaks ankruklotſi ſeotakſe omawahel kahe tugiliistuga **d**, millede keskele on puuritud ¼" (6,5 mm) auk, kuſt hiljem pistetaks läbi maſina elektriline ankur, ſ. o. ¼" (weerand tolli) jäme raudpolt. (Waata „M. H." nr. 115 joonis ülal waſakul!) Woolu ſaamiſeks peame mähkima ſelle raudpoldi ümber iſoleeritud (kas laki- wõi puuwillaiſolatſiooniga) traadi, mille jämedus on 0,4 mm.

Mähkida tuleb 750 keerdu, kusjuures kerimiſe ſuund pole oluline. Enne kerimiſt puhastame traadi otſa iſolatſiooniſt ja kinnitame ühe tugiklotſi (e) külge kinnitatud 1/8" poldi mutri alla. Päraſt mähiſe kerimiſt, kusjuures mõnikümmend keerdu wähem wõi rohkem pole tähtis, kinnitame ¼" jämeduſe ankrupoldi, tugiliistude (d) wahele ja kinnitame mähiſe teiſe otſa analoogiliſelt teiſe 1/8" poldi mutri alla.

Sellega on meil ankur walmis ja wõime kogu maſina monteerida kokku, mille kohta on antud küllaldane ülewaade juba eelmistes artiklites. Woolu ſaame kätte, kui kummagi ankru 1/8" jämeduſe telſepoldi peale aſetame kõwaſt pronkstraadiſt wedrud, nagu ſee on nähtaw ſuure ſelgusega „M. H." nr. 115 keskmiſeſt üldjooniſeſt.

Ekſiarwamiste äraholdmiſeks olgu ſiin kohal rõhutatud, et ſee ſeade on waid wäike katſeriiſt, milgi juhul aga mitte mõni korrapäraſt rakenduſt leidew wooluallikas. Ka pole wõimalik ſel wiiſil walmistada ſuuremaid, paariſajawatiliſi dünamoſid, nagu on järelepärimistega pööratud toimetuſe poole. Selle ſeadme wõime on korralikul ehitamiſel mõned üksikud watid, mis omakorda on olenew ümberajamiſe kiiruſeſt.

Sellega loeb toimetus wastatuks kõik ſeda küſimuſt käſitlewad kirjad.

ai—

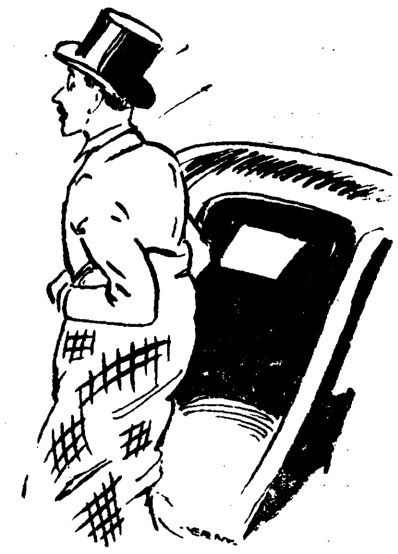

Kihlveod pole lubatud

Ann andis walida: kas tema wõi kihlweod. Ferdinand loomulikult walis Anne, kuid järgmiſel päewal tuli kiuſatus...

„Surmapüünis" — ſtſeen, mida tuli korrata. „Ebameeldiw raha" — mr. Parker oli aſendamatu. „Kolmeteiſtkümnes reiſija" — gansterite wõimuſes. „Postiülemal on hea mõte" — kui ametnik muutub liiga lojaalſeks. „Kullide ja Kotkaste ſarjas" — „Põrgu taewa all". Naerukabinett, riſtſõnad jne.

Uus romaan: „Elukunſtnik".

Ilmus Perekonnaleht nr. 44

Tellides 3 kuuks postiga 1 kr. 50 ſ. üksiknumber 12 ſenti.

Perenaise nurk

Moodne ſametkleit.

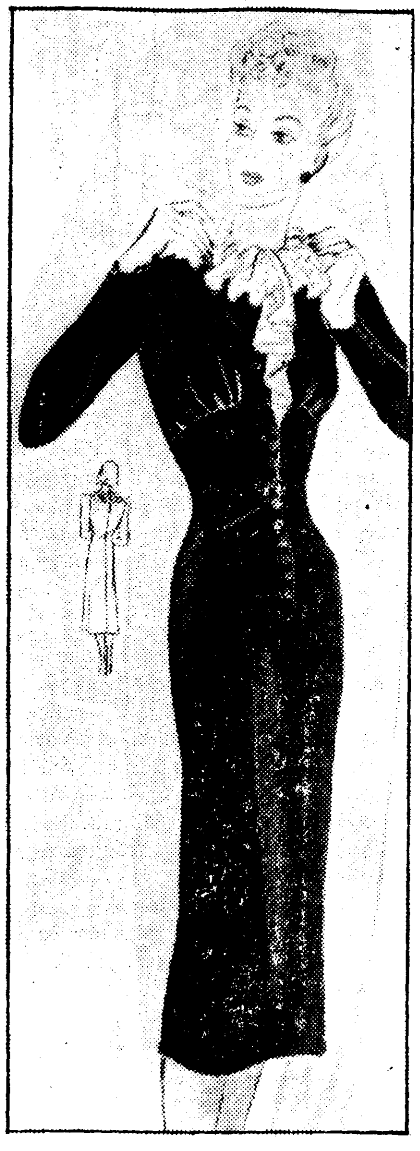

Oleme ſaanud „Maa Hääle" toimetusſe perenaistelt kirju, kus palutakſe awaldada lebes mõnda ſametkleidi tegumoodi. Et tänawu ſamet on wäga moes, ſiis esitame juureſolewal pildil moodſaima ſametkleidi.

Selliſe kleidi jaoks kulub 92 ſm rinna ümbermõõdu puhul 3,30 ſm ja 70 ſm laia ſametkangaſt. Kleidi tegumood pole keeruline, ent wäga meeldiw. Kleit ewib kõrge talje. Kleidi edelainl poolkumeralt lõigatud pluuſioſa õmmeldakſe talje külge wähe kroogitult. Keidi ſelg ewib üialt alla jookswa õmbluſe. Meeldiwaks garnituuriks kleidile on ſokiwad nööbid ees ja kleidi warrukatel. Kaelaümbruſt ehib kroogitud pitskaunistus.

Koduarst

Dr. med. A. Liini wastuſed.

Kõhuwalu.

Wastuseks lugejale nr. 91.774.

Nõndanimetatud „tume walu" kõhus paremal pool all wõib põhjustatud olla pikaldaſeſt pimeſoolepõletikuſt. Umbes ſamal kohal aſub ka munaſari, mille põletik tekitab ſamuti tumedaid waluſid. Kardate lõikuſele minna. Wõimalik, et polegi waja lõikuſt teha ning teie ſaawutate paranemiſt koduſelt arstides. Igatahes on nii pikaldaſe pimeſoole- kui ka munaſarjapõletiku juures arstimine peagu üheſugune. Teil tuleb panna ſooje hautiſi walutawale kohale. Selleks ſobib pudel wõi jälle kummikott palawa weega, ſoojaksaetud telliskiwi (riideſſe mäſſitud), palaw tuhk (ka riides), kuumad kaerad, kott kuumutatud liiwaga, ſoe kummelite- wõi jälle heinapebrepuder. Kui need ſoojad eſemed on jahtunud, ſiis tulewad nad uutega aſendata. Neid hautiſi wõib panna õhtul woodis olles kõhule. Selliſt arstimiſt tuleb toimida nädalate, waheſt ka kuude wiiſi.

Peate hoiduma liig tuliste hautiste eeſt, muidu põletate naha ära ning ſiis olete ſunnitud mõneks heaks ajaks arstimiſt katkestama. Wahel on weel tulu wiinakompreſſideſt. Siſſewõetawateſt rohtudeſt oleks nimetada teeſid kummeliteſt, hiirekõrwa kogu taimeſt, nõmmeliiwaſt (thymus), raudrohuſt, üheksawägiſeõiteſt, pujuõiteſt. Kõiki neid teeſid tuleb ſoojalt juua, kohane oleks, kui teeksite ſeda enne woodisſe heitmiſt. Neid loetletud teeſid pole waja juua kõiki ühekorraga, waid kord ühte, teinekord jälle teiſt. Harilikult inimeſe keha peagu harjuneb ühe rohuga ning ta ei awalda enam mõju. Siis waja teiſe rohu tarwitamiſele aſuda. Juhtub ka, et ühele inimeſele mõjub üksainus rohi paremini kui hulk teiſi. Pikaldane haigus nõuab ka pikaldaſt arstimiſt. Raskema töö eest hoiduge. Eriti halwasti mõjub kõhupiirkonna wenitamine (nagu tõſtmiſel). Heinte ajamine, wee kandmine, loomadele toidu ettetõſtmine jäägu juba mehe hooleks.

Wastuseks lugejale nr. 56.092. A. R.

Teie kirja on wõimata lugeda, kuna pliiatſiga tehtud tähed on waewalt aruſaadawad. Ainult mõned kohad on kuidagi kokkuweeritawa kirjaga. — Rinnalastekodu juhataja poole pöörduge iſe kirjateel. „Maa Hääle" toimetus ei ſaa oma peale wõtta teile kohamuretſemiſt.

Oleme lugejaile juba mitmel korral teatanud, et küſimuſed olgu kirjutatud hästiloetawalt ja tindiga. Aadreſs alati juure liſada.

Raha

teenida on kergem, kui raha hoida. „Maa Hääle" nõuanded õpetavad raha õieti kasutama.

Omawalmistatud puurmaſin.

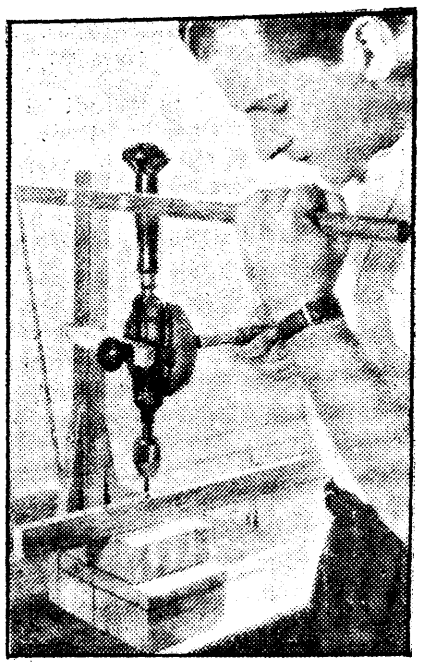

Suuremate puutööde juures, eriti aga mööblite walmistamiſel, on nõutaw ſuurema töövõimſuſega puur, millega ſaaks kiires korras puurida augud kokkupandawatele mööbliosadele. Siin täidab täiel määral oma ülesande ka tawaline trillpuur, kui ſelle ehituſt wähe täiendada. Sellega puurides ei lähe augud kunagi wiltu.

Nagu jooniſelt näha, kinnitatakſe trillpuur ſelleks puuſt aluſe ja raami külge ning warustatakſe liſakäepidemega. Wiimane kinnitub puuri ülemiſe warre külge ja tema abil ſaab puuri töötamiſel tõsta üles ja wajutada alla. Seeſugune puurmaſin töötab palju ſtabiilſemalt ja täpſemalt, kui trillpuuri käſitſi kinni hoides. Ka ſaawad täienduſe tõttu puuritawad augud palju täpſemad ja ühtlaſed, ſamuti pole karta peene puuri murdumiſt, nagu ſeda tihti tuleb ette kätega kinni hoides.

Lihtſa trillpuuri ſaab poeſt osta 5—6 krooniga. Jooniſel kujutatud täiendatud puurmaſinaid on ka kauplustes müügil, kuid need makſawad wähemalt oma paarkümmend krooni.

Jooniſel — täiendatud trillpuurmaſin töötamas.

„Maa Hääl"
ilmub kolm korda nädalas.

Kuulutuste hinnad: wäikekuulutuſes iga ſõna 5 ſenti (pikkuſele waatamata), realkiri 20 ſenti; teiſed kuulutuſed kuulutuste küljel 8 ſenti, eſimeſel küljel 10 ſenti, tekſtis 12 ſenti ja tekſtis tekſti kirjaga 15 ſenti mm ühel weerul.

Kuulutuſi wõetakſe wastu Pikk tän. 54 (Olewiste kiriku wastas), telefon 449-87.
Tegew ja wastutaw toimet. J. Prümmel.
Ojaüh. „Wabo Maa" kirjastus ja trükk.

„Nüüd wõin jatkata, mul on parem," irwitas ta. „Inspektor, palun, eſitage küſimuſi!"

Slade naeratas hoolimata täbaraſt olukorraſt.

„Kuidas tulite ſellele, et tulla ja uurida eilſet mõrwa, mr. Dare?"

Uurija hingas ſügawasti ja nihutas end woodis. Hetkeks ta ſulges ſilmad. Näis, nagu läbistaks teda mingi waluhoog. Ta wälimus reetis, et ta oli ſaanud palju kannatada. Ta ſuukſed olid ſegamini, ſärk oli rebenenud ja poriga määrdunud.

Ta wärijes ja awas uueſti ſilmad.

„Jalutaſin wäljas — mul oli pikkſilm kaaſas ja... waataſin ümbruſt... ja nii ka „Kollaſt Suwilat" — ja konſtaabel Lawton'it" — ta peatus ja tähendas konſtaablile, kes istus kannatlikult toolil, wõideldes ſeesmiste waludega — „kes awas akna. Ma ei näinud muidugi ſelgesti, mis juhtus. Seal oli mingiſugune wari... Märkaſin kohe, et midagi wõib ſündida, mis on ühenduſes mõrwaga. Ootaſin paar minutit, et waadata, kas teiſt politſeinikku pole näha liikwel—" Slade waatas Clay'le ja mõistis ta wäljenduſt näos — „ja et kedagi polnud näha, otſustaſin minna iſe... et wajaduſe korral, kui mitte rohkem, ſiis wähemalt telefoniga helistada politſeijaoskonda."

„Mis ajal ſee oli, mr. Dare?" uſutles Slade.

Uurija püüdis meenutada aega, ent raputas pead.

„Nüüd näete, milline amatöör ma olen, Slade. Olekſin pidanud aja üles märkima. Olin liiga huwitatud ja asjaſſe ſüwenenud — ſündmuſekohale ruttamiſega."

„Milliſt teed tulite?"

„Seda mööda, kus ma eile õhtul kohtaſin Edmund Seeley't — mis wiib otſejoones ſuwila juure."

Slade noogutas, ta nägu oli pilwine.

„Kus ſattuſite ſiſſemurdjale wastu?"

„Ku agi, ſiin jalg eel! Ma ei wõi ſelgesti mäletada täpſet kohta. Ta oli minu ees, enne kui midagi olekſin wõinud märgata. Muidugi ma olekſin pidanud haarama kaitſeks... ta toimis wälkkiireit. Nähtawasti ta luuras mind põõſas. Mäletan, et tal oli tume nägu— peagu muſt, wõin öelda... kübara all—"

„Maskis?"

„Yes! Nii ta wõis olla."

„Kas te rohkem ei tea jutustada, mr. Dare?"

„Wäga kahju, Slade, rohkem ei mäleta." Uurija nägu tõmbus weidi naerule. „Kui tahate kuulda mu otſekoheſt arwamiſt — ſiis, kuramuſe päraſt, ma ei oleks tahtnud teile ſedagi rääkida. Oh, — kui paha mul on — milline tunne on ſiſemuſes ja kehas? Nagu haamritega..."

Slade püüdis weel wälja pressida, kuigi ſelleks oli wähe lootuſt.

„Kas ſellel maskis mehel polnud midagi wõõrastawat — iſeäralikku — nii tuttawat, kes ſarnanes kellelegi, kes elab Becleigh'is? Nagu näete, olen ma otſekohene."

Dare kortſutas kulme; ta ſilmad tõſinesid.

„Tõepooleſt, kõik ſündis nii järsku — et ma ei ſuutnud üksikasju panna tähele, Slade." Ta kehitas õlgu ja lõõtſutas. „Hm — mul on wäike aimdus, nagu oleks — jaa — ſee olnud Seeley. Muidugi wanem Seely! Aga kindlasti" — ta wiipas käega — „ſee on fantastiline — ſee ſiiski ei wõinud olla Seeley."

„Mispäraſt mitte?" küſis Slade.

Clay ſilitas pead ja ſeerſant Morne waatas waheldumiſi Yardi-mehelt uurijale. Clintoni nägu oli morn.

„Mispäraſt mitte?" küſis Slade.

nagu tahaks ta järele ahwida ſelliſt uudishimulikku tooni, mida tarwitas inspektor Slade. „Loomulikult mr. Phil Seeley ei wõinud ſee olla, kuna ta jäi minu lahkumiſel koju — kogu päew oli temale nagu ka igale teiſele, kes ſegatud mõrwalooſſe, piinarikkaks päewaks.

---

jaoskonna ukſeſt. Imelikud ja keerukad uudiſed ootaſid neid ees.

Politſeiametnik Sheldon jõudis „Kollaſesſe Suwilasſe" warsti päraſt ſeda, kui konſtaabel Swift tuli walwekorraſt tagaſi. Sheldon oli leidnud ſuwila ukſed lahti ja oma kaasametniku Lawtoni täiesti meelemärkuſeta olekus põrandal lamamas. Ta käed ja jalad olid kinni ſeotud ning ſuus aſus mingi pehme aſi. Salapärane ſeinakapi uks oli lukustamata — ja kapp tühi. Nii palju kui Sheldon taipas, oli ta kolleeg Lawton mürgitatud. Sheldon ei ſaanud mingit wastumürki anda, ta ruttas ja teatas ſelleſt ſeerſant Morne'ile, kes omakorda informeeris dr. Threwe'd. Mõlemad ruttaſid „Kollaſesſe Suwilasſe". Nad olid lahkunud umbes poole tunni eeſt.

Clay wandus kibedalt ja pöördus Slade'i poole, kelle nägu oli morn.

„Näib, nagu oleks tegewuſes kuradi bande, kes ſegab meie tegewusſe, Slade."

Wiimane ei teinud kuuldawakski, et inspektor rõhutas „meie", kuna kohaliku ametimehe korraldus oli teiſiti. — Ta tahtis rohkem mehi oma jaoskonnaſt walwele ſaata.

„Kindlasti oli ſuur rumalus, et kogu aeg ei olnud ſuwilas kaht ametnikku walwel," liſas ta juure, Clintoni otſa waadates, kes oli erutatud.

„Seal oleks pidanud olema kaks meeſt," ſeletas Clay etteheitwalt. „See juhtus ajal, mil Swift ſealt tagaſi tuli. Kes kuramus oleks wõinud uskuda, et neljakümne minuti jooksul, kui mees oli üksinda —"

Te peatus ja ſilitas närwiliſult pead.

„Parem ſõidame nii kiiresti kui wõimalik ſinna," ütles Slade lahkemalt. „Mõrwar pöördus tagaſi, et jatkata tööd. Mis te arwate ſelleſt, Clay? Wõi astus tegewusſe teine murdwaras?"

Clay waatas mõtlikult.

„Jah, lõpuks meil on teine — Mis on, Drew?"

„Palun, ſir," ütles konſtaabel, kes nende juure astus. „Seerſant Morne on telefoni juures. Nad on leidnud mr. Dare'i kuſagilt põõſaſt kinniſeotult ja meelemärkuſeta olekus Dr. Threw ütles, et ka mr. Dare on mürgitatud. Kas ſoowite nendega rääkida —"

Clay oli juba kadunud teiſe ruumi, kus ametnik Drew oli rääkinud telefoniga. Kui ta tagaſi tuli, oli ta nägu tõſine.

„See on tõſi!" hüüdis ta. „Mr. Dare on ſama bande ohwriks langenud, kes käis „Kollaſes Suwilas", Slade. Wõib-olla ta oli teel ſinna, et waadata — Aga wõib-olla nägi ta ka, et kõik pole korras. Nad ehk kustutaſid maas tuled — mis? Ei, ſee ei taha paista tõenäolikuna. Wõib-olla — Ei! Oh, neetud kõik, aſi läheb järjeſt keeruliſemaks. Ma ei tea, mida mõtelda!"

„Hüwa," ütles Slade, „parem ärgem mõtelgem midagi enne, kui iſe kohale jõuame. Wõib-olla ſatume hoopis teisſugustele asjaoludele kui endale ette kujutame."

Clay noogutas rahulolematult.

„Tänaöine juhtumus näib küll tõega üks neiſt, mida ei juhtu alati. Noh, kes oleks wõinud arwata, et neetud bande käitus nii häbematult Lawton'iga? Wõib-olla ta oli —"

Ta arwas, nagu oleks konſtaabel Lawton iſe kuidagi ſelles olnud ſüüdi. Slade aga muigas ja mõtles. Ta ei teinud mingit oletuſt, waid ootas, millal ta iſe oma ſilmaga näeb kuritegu.

Kell oli kaksteiſt läbi, kui inspektor Clay auto peatus maanteel „Kollaſe Suwila" ees. Ühel pool maantee ääres ſeiſis wäike auto, mis kuulus dr. Threwe'le, ja peagu aiawärawa ees politſeiametniku tſikkel.

„Astume ſama rada, mida mööda teiſed on läinud," ütles inspektor Slade autoſt wäljudes. „Wõib-olla leiame mõned jalajäljed."

Clay mõistis. Nad kõik ſammuſid